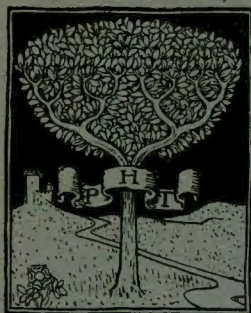


PERSONHISTORISK TIDSKRIFT



1898—1899

UTGIFVEN

AF

SVENSKA AUTOGRAF SÄLLSKAPET

GENOM

F. U. WRANGEL
SÄLLSKAPETS SEKRETERARE

ÅRG. I

HÄFT. 3

INNEHÅLL.

Carl Silfverstolpe, †, af TH. W—N	sid. 135.
Tvenne egenhändiga bref från Drottning Kristina, meddel. af FRIH. C. C:SON BONDE	» 139.
Drottning Kristina, af K. F. W—R	» 140.
Peter Cohorn. Ett nordiskt medeltidsminne i södra Frank- rike, af L. BYGDÉN	» 146.
Hertig Bengt Algotssons fäderne-släkt, af K. H. K. . .	» 160.
Släkten Leijonhufvud-Lewenhaupt under medeltiden, af KARL K:SON LEIJONHUFVUD	» 162.
Text till porträtten, af N. VON DARDEL	» 174.
Hvem var Dislin?, af H. F—G	» 177.
Rättelser och tillägg till Anrep: Svenska Adelns Ättar- taflor rör. släkten Oxenstierna	» 184.
Spridda rättelser och tillägg till G. Anrep, Svenska Adelns Ättartaflor, ur O. B:s anteckningar	» 190.
Biografisk litteratur, af J. W.	» 200.
Frågor och svar	» 204.
Smärre biografiska meddelanden	» 207.
Svenska Autograf-Sällskapet	» 208.
Desiderata	» 209.

ILLUSTRATIONER.

CARL SILFVERSTOLPE (sid. 135), Peter Cohorns grafsten i Mont-
favet (sid. 148), H. M. Drottning DESIDERIA, Grefvinnan
AURORA BRAHE, Friherrinnan CHARL. v. ESSEN, Grefvinnan
LOVISA MEYERFELT, Grefvinnan, VARVÅRA SPRENGTPORTEN
och Grefvinnan CHARL. WRANGEL (alla efter texten).



CARL SILFVERSTOLPE

SVENSKA AUTOGRAFSÄLLSKAPETS SKATTMÄSTARE 1878—1899.

Carl Silfverstolpe.



Carl Gudmund Uno Silfverstolpe föddes i Stockholm den 31 Mars 1840. Han tillhörde ej någon af de grenar af ätten Silfverstolpe, hvilkas medlemmar, såsom en Axel Gabriel, en Fredrik Samuel, en Gustaf Abraham, en Gudmund Leonhard, kastat en literär och konstnärlig glans öfver namnet, utan hans förfäder hade beklädt högre militära poster. Hans fader David Ludvig, som vid sonens födelse var major vid Lifregementets dragonkår och öfverste i armén samt sedermera avancerade till generalbefälhafvare och generallöjtnant, chef för Stuteriöfverstyrelsen och kansler för krigsakademien, hade likväl en kort tid, efter aflagd kansliexamen, tillhört den civila banan vid sidan af den militära. Genom sin moder, finska friherrinnan Johanna Sofia Fredrika von Troil, en sondotter af den bekante ärkebiskop Samuel Troilius, hade Carl Silfverstolpe emellertid ett lärdt påbrå. Under hans skolgång i Stockholms Lyceum fingo hans literära anlag väckelse och näring genom umgänge med begåfvade kamrater, en Snoilsky m. fl., hvilka i en förtrolig krets, »Fratres amicitiae veræ», samlades af gemensam kärlek till böcker och framträdde med förstlingarna af sina ingifvelser. Silfverstolpe blef 1859 student i Upsala. Följande faderns exempel ingick han (s. å.) vid Lifregementets dragonkår, der han (1861) blef underlöjtnant, aflade (1863) kansliexamen och beträdde (1867), såsom e. o. kanslist i Finansdepartementets expedition och e. o. amanuens i Riksarkivet, den civila tjenstemannabanan. I motsats till fadern lemnade han snart (1870) krigstjensten, hugnades i sammanhang dermed med kammarherretitel och egnade sig sedermera uteslutande åt literaturen och Riksarkivet. I nämnda embetsverk befordrades han 1874 till andre amanuens, 1877 till amanuens och först nära tjugo år derefter, på grund af en säll-

synt dålig tur, 1896 till arkivarie vid den administrativa afdelningen. De senaste åren af Silfverstolpes lif, sedan han blifvit först (1890) tjänstgörande kammarherre, sedermera (1895) hofmarskalk hos enkehertiginnan af Dalarna, tog uppvaktningen vid hofvet eller omsorgen om detsamma ej så litet af hans tid i anspråk.

I Riksarkivet sattes Silfverstolpe till att ordna några brefsamlingar (Tessins, Lagerheims, v. Görtz', v. Müllerns) och kanslipresidentens koncept, nedlade rätt mycket arbete på att fördela och ordna den stora samlingen »Militaria» (generalers och öfverstars m. fl:s bref till K. Maj:t, strödda handlingar rörande de olika regementena, meritförteckningar och meritlistor), deltog i permebrefvens inordnande m. m. Han tillhörde ej kretsen af de arkivmän, hvilkas lif konsumeras i en ohjelpig obemärkthet under identifiering, fördelning, ordnande, afskrifning och vård af handlingar, men hvilkas tysta möda exploateras af forskarna och mången gång utgör den ej ens nämnda källan till deras berömmelse. Han var en af de lyckligt gynnade, som få använda större delen af tjänstetiden till att utgifva handlingar af trycket, derigenom mera synbart gagna vetenskapen och blifva kända af allmänheten. Honom anförtroddess nämligen att redigera en serie, omfattande tiden 1401—1420, af *Svenskt diplomatarium*, och under loppet af 17 år (1875—92) utgaf han denna serie i 3 digra band (med registret till 3:dje bandet blef han dock ej färdig). Hvarken genom akademiska examina eller genom utgifna skrifter hade han dokumenterat sig såsom lämplig för detta värf. Men med den honom egna ihärdigheten och sitt klara hufvud gjorde han sig snart förtrogen med detsamma, och hvarje nytt häfte gaf bevis på huru han alltmer växte sig in i sin uppgift.

Vid sidan af detta så att säga officiella arbete på medeltidsforskningens fält dref Silfverstolpe med en till lefnadens sista dag brinnande kärlek vidtomfattande studier rörande det svenska klosterväsendet, i främsta rummet rörande den heliga Birgitta och hennes skapelse, Vadstena kloster. Ämnet var gifvande, ty af våra, enligt Silfverstolpes uppgift, omkring 30,000 permebref handlar en femtedel om klostren. *Vadstena kloster* (i »Hist. bibliotek», 1875), som utgör en öfversigt af klostrets öden, *En blick i Vadstena klosters arkiv och bibliotek* (i »Festskrift, tillägnad G. E. Klemming», 1891), *Om kyrkans angrepp mot Revelationes Sanctæ Birgittæ* (inträdestal i Vitt-, hist.- och ant.-akad., 1895) och *Klosterfolket i Vadstena. Personhistoriska anteck-*

ningar I (i »Personhistorisk tidskrift», 1899) äro frukter af hans flit. Men såväl dessa uppsatser som de af honom utgifna »Vadstena klostres uppbörds- och utgiftsbok 1539—1570» (i »Antiqv. tidskrift», 1895) och »Vadstena klostres jordebok 1500 jemte tillägg ur klostrets äldre jordeböcker» (i »Historiska handlingar», XVI, 1897—98) betraktades af honom och voro endast förarbeten till en fullständig historia med bifogad urkundssamling rörande Vadstena kloster — ett verk, hvars utförande han stod nära, då döden trädde emellan och beröfvade honom denna ära. Om Sveriges öfriga kloster har han ur källorna lemnat upplysningar i en mängd artiklar i »Nordisk Familjebok».

Silfverstolpes mest betydande insats på det historisk-vetenskapliga området, näst efter diplomatarieverket och klosterforskningarna, var utgifvandet af *Historiskt bibliotek* (7 delar, 1875—80). Detta var ämnadt till att, i likhet med 1700-talets historiska »magazin», innehålla hufvudsakligen historiska aktstycken, krönikor o. d., men kom snart nog att bjuda läsaren bl. a. vetenskapligt utarbetade afhandlingar och recensioner, d. v. s. närmade sig en historisk tidskrift. För skapandet af en verklig sådan inlade han synnerlig förtjenst. Han arbetade nämligen främst i ledet bland de män, som, efter föredömet i grannlanden, bildade (1880) »Svenska historiska föreningen» och sålunda möjliggjorde, med denna såsom ekonomisk grundval, utgifvandet af »Historisk tidskrift». Från föreningens stiftelse till sin död var Silfverstolpe ledamot af hennes styrelse och skattmästare.

Silfverstolpe utgaf vidare bl. a. praktverket »Några anteckningar om släkten Silfverstolpe» (1883), delarna 8—15 (1886—99) af »Sveriges ridderskaps och adels riksdagsprotokoll fr. o. m. 1719», omfattande riksdagarna 1734—47, och »Riksrådet A. J. von Höpkens skrifter» (2 bd, 1890—93).

Af vikt för forskningen är ett af Silfverstolpe, med understöd af statsmedel, utfördt, ej tillräckligt uppmärksammat verk, som i manuskript förvaras i Riksarkivet och der är tillgängligt för allmänheten. Det är en i 6 serier, omfattande 16,500 rubriker under 1880- och början af 1890-talet utarbetad *Förteckning på tryckta handlingar rörande Sveriges historia intill 1718*, närmast jämförlig med det af Danske videnskabernes selskab utgifna »Regesta diplomatica historiæ Danicæ».

Silfverstolpe, hvilken såsom författare debuterade med den i tidskriften »Framtiden» införda artikeln *Teaterfrågan* (1871), skref der vidare bl. a. *Källor till Svenska teaterns historia* (1877), en

mycket värdefull uppsats, som 1882 utkom i en omarbetad upplaga med titeln *Svenska teaterns äldsta öden*. Han uppträdde äfven såsom vitterlekare, under psevdonymen *Astolf*, med *Några dikter* (1883), som röja studier och känsla och stundom, t. ex. i »Gullregn», en djupare uppfattning. Han verkade derjemte såsom öfversättare, bl. a. af fransmannen Rambauds »Rysslands historia» (1880) samt af några ryska skrifter, nämligen utdrag ur »A. V. Chrapovitskijs dagbok 1787—92» (1880), Kostomarovs biografi öfver Alexander Nevskij och Ivan Vasiljevitj (1882) samt (delvis) monografi Mazepa och Karl XII (1883).

En redogörelse för Silfverstolpes literära intressen skulle vara ofullständig utan en antydning om hans tidigt väckta kärlek till böcker. Han samlade ett bibliotek, som var ett bland de förnämsta enskilda på sin tid ej blott genom antalet tryckalster, utan genom den gedigna smak, som utmärkte både urval och utstyrsel. 1879 försålles detsamma på bokauktionskammaren i Stockholm.

Silfverstolpes förtjenster blefvo ej ouppmärksammade. Han kreerades till filosofie hedersdoktor vid jubelfesten i Upsala 1893, erhöll 1894 af Svenska akademien Konung Karl Johans pris och kallades s. å. till ledamot af Vitt-, hist.- och ant.-akademien.

»Personhistorisk tidskrift» har en särskild anledning att dröja vid Carl Silfverstolpes bild. Han var nämligen en af Svenska autografsällskapets stiftare och styrelsemedlemmar samt, efter C. F. Meinanders fränfälle (Sept. 1878), dess skattmästare. Jemte O. von Feilitzen och C. Eichhorn utarbetade han det förslag till nya stadgar, hvilket antogs den 13 April 1883 och enligt hvilket sällskapets verksamhet utsträcktes äfven till genealogien och personhistorien. Någon trägen medarbetare i dess tidskrift var han ej: utom den ofvannämnda innehållsrika uppsatsen »Klosterfolket i Vadstena» torde ett par dödsrunor (öfver Meinander, Feilitzen och Eichhorn) och en notis om »Jan Mazepa och furstinnan Dol-ska» vara allt, hvarmed han bidrog.

* * *

Hofmarskalken Silfverstolpe hade under de senare åren af sitt lif att kämpa med ett endast af hans närmaste känt lidande. För utomstående syntes han såsom en man med full kroppslig

och andlig helsa. Allmän var derfor bestörtningen öfver den plötsliga död, som drabbade honom den 3 sistlidne Juni. Midt under det tal, hvarmed han i egenskap af inspektor för Anna Sandströms skola afslutade vårterminen, segnade han medvetlös i golfvet och uppgaf några minuter derefter sin anda. Dödsorsaken var hjertförlamning.

I äktenskap med sin fränka Otilia Meurman från Finland efterlemnade Silfverstolpe sonen Gudmund, jur. filos. kandidat, samt döttrarna Mathilda, studentska, lärarinna, gift med ingenjören i Jernvägsstyrelsen A. Carlquist, och Eva.

Th. W—n.

Tvenne egenhändiga bref från Drottning Kristina.

(Ur arkivet på Eriksberg).

Meddelade af Frih. C. C:son Bonde).

I.

Till Riksdrotsen grefve Per Brahe d. y.

Stockholm den 5 Martij 1649.

Edle och Wälbårne Grefwe högtärade her R. Drotz, Jag aciperar medh stort Contentement denne occasion at tesmoignera min her, R. D. Continatiationen aff min affection h[v]ilken Jagh altidh har borit til honom och beder han wile Wara försäkrat att Jagh den medh Sinceritet altidh skal lata påskina. Beder att R. D. altidh wile continuera i den trogne benägenhet som han altidh har migh protesterat.² Jagh är och bliwer honnom altidh wäl affectionerat.

Christina.

[A tergo:]

A Monsieur le Drotz

Monsieur le Comte Brahe

ifrån M. A. Nädigsta Drätning ett Nädigt handebreff leff. i Åbo denn 25 Marti 1649.

² Betygat, försäkrat, enligt den tidens språkbruk.

Till Rikskansleren grefve Magnus Gabriel De la Gardie.

Norcopie le 6/16 Mars 1661.

Mon Cousin la maladie de mon secretoire menpeche de repondre a la lestre du roy que le Sir LillieCron ma porte de sa part, je Vous prie den faire mes excuses et de lasseurer que je ne manqueray pas dy repondre au plustost, et dy repondre dune maniere qui le satisfera san doutte, et qui osterà a mes Ennemis tout Moien de me nuire sous pretexte de religion. Jespere que le roy aura la bonte dauoir quelque peu de Civilite pour moy Croiant la meriter non seullement par ma naissance mais par plusieurs austres raisons qui merite du roy et de la suede quil aye quelque sorte de bonte pour moy, durant le peu de temps quil me reste a passer icy je Vous puis asseurer que sil meust este possible je seroy sortie moy mes[me] de la suede une heure apres auoir receu la lestre du roy, et mesloingent jaurois oste tout ce qui peut estre odieux a la suede ou plustot a ceux qui ne m'aime[ent] pas, mais je tarderay si peu icy que jespere que le roy permettra que je puis sortir de la suede san recevoir un affronte, qui feroit tort a sa gloire puisque je say que toutte la terre habitable me croit digne dun austre traitement, soyes de mes amis du moins pour le peu de temps que je suis icy et donne moy occasion de Vous obliger.

Christina Alexandra

[A tergo:]

A[mon C]ousin

Monsieur [le c] onte de la Garde

Gran Chancelier de Suede a Stocolme.

Drottning Kristina.

Drottning Kristinas lifsgerningar hafva städse, dels genom sin äfventyrlighet och dels genom sin bländande beskaffenhet, utgjort ett lockande ämne för utländsk författareverksamhet, synnerligast som denna uppmuntrats af allmänheten, hvilken i alla tider haft

tycke för det äfventyrliga och lysande. Tusenden af hennes samtida hade tillfälle att bevittna hennes bedrifter och att lägga grund till traditioner. Flera samtida hafva i sina memoarer nedskrifvit de intryck hennes personlighet och handlingssätt på dem utöfvat, och sjelf har hon i en mängd af ännu i offentliga och enskilda arkiv bevarade skrivelser lemnat efterverlden aktstycken, hvilkas innehåll sprida ljus öfver hennes gerningar och karakter. Dessutom finnas i behåll andra hittills obegagnade källskrifter af värde. Arckenholtz har visserligen i sitt bekanta samlingsverk upptagit allt hvad han kunnat öfverkomma, men han har gått miste om mycket, som sedermera tid efter annan uppdagats.

Sedan friherre C. Bildt 1889 blifvit svenskt-norskt sändebud i Rom synes han med lifligt intresse hafva hängifvit sig åt forskningar rörande bland annat drottning Kristina och det med framgång, enär hans ställning beredt honom tillträde till källor som andra icke åtkommit eller hvilkas befintlighet varit obekant. Frukterna hittills af hans forskningar och iakttagelser hafva framträdt i tryck i följande ordning.

Uppllysningar om det italienska originalet till Histoire des intrigues galantes de la reine Christine (Amsterdam 1697, omtryckt och öfversatt på andra språk; se Warmholtz nr 4446). I denna uppsats, som är införd i Historisk Tidskrift 1895, ådagaläggas, att boken är en dålig, om okunnighet vittnande öfversättning af en italiensk handskrift, som friherre Bildt sett och som troligen härrör från någon person i Kristinas omgifning samt således har ett visst historiskt värde. *S. Birgittas hospital och den svenska kolonien i Rom under 1600-talet*. Äfven denna uppsats är införd i Historisk Tidskrift 1895 och har afseende på Kristina af det skäl, att hon, som 1673 förordnades till hospitalsstiftelsens öfverhufvud, i denna sin egenskap, enligt förebrakta bevis, ådagalade pligtförgätenhet och i vissa fall orättrådighet. *Anteckningar från Italien* (Sthlm 1896) innefatta bland annat (s. 158—60 och s. 215—18) berättelser om Kristinas besök i Assisi och i Loreto under december månad 1655. *Drottning Kristinas sista dagar* är en särdeles intressant, i tidskriften Ord och Bild 1896 införd, uppsats med ypperliga illustrationer, liksom uppsatsen *Kristina och teatern i Rom*, i samma tidskrift 1897.

Dessa meddelanden om Kristina hafva nu ökats med dylika om och af henne i publikationen *Christine de Suède et le Cardinal Azzolino, lettres inédites (1666—1668) avec une introduction et*

des notes. (Paris 1899, XXVIII + 514 p. + afbildningar af Kristina och Azzolino, samt fascimile af hennes handstil 1656).

Kristina hade i sitt testamente ålagt sina sekreterare, att till hennes arftagare aflemna alla skrivelser angående hennes rättigheter, anspråk och finansiella intressen; öfriga i hennes kansli befinliga papper skulle uppbrännas. I kansliet funnos väl endast officiella handlingar, enär Kristina själf förvarade privata och hemliga sådana, hvilka, liksom de förenämnda, tillföllo hennes universalarfvinge kardinal Azzolino, för hvilken hon hyst oinskränkt förtroende och följaktligen ansåg pålitlig beträffande arkivets öde.

Kristina afled den 19 april 1689 och Azzolino, som redan då var sjuk, den 8 juni samma år, sedan han ungefär 1½ månad förut emottagit Kristinas papper. Under denna tid sysslade han med förstöringen af handskrifter och medhann undanrödjandet af intima dokument samt en god del af andra dylika från första perioden af Kristinas vistelse i Rom. Men hans fränfalle räddade återstoden och deribland den brefföljd, som nu af friherre Bildt på ett förtjenstfullt sätt utgifvits med tillstånd af innehafvaren, markis P. Azzolino i Florens.

I sitt företal till brefsamlingen anmärker utgifvaren, att de olika omdömen, som i tryck förekommit om Kristina, hafva endast relativt värde, enär resp. författare icke haft tillgång till de samlingar af handskrifter kardinal Azzolino efterlemnade. Arckenholtz' kända samlingsverk rörande Kristina finner friherre Bildt visserligen hafva varit nyttigt och nödvändigt för historieskrifvare att anlita, men han framlägger bevis på, att Arckenholtz, utom det att han daterat oriktigt, delvis förändrat ordalydelsen af de af Kristina skrifna bref, han meddelat. Samma anmärkning mot Arckenholtz framstälde redan Ebbe Samuel Bring, då han 1832 i Lund utgaf »Bref och handlingar hörande till drottning Christinas historia, efter originalerna». Dylikt välment bedrägeri till *förbättrande* af andras framställningssätt har egt rum ända till vår tid, men måste anses högst obehörigt. Att, såsom i nu ifrågasvarande publikation skett i enlighet med förläggarens önskan, modernisera stafningssättet, är deremot försvarligt, då man därigenom kan påräkna en vidsträcktare läsekrets än annars. För utgifvaren har nog moderniseringen medfört mycket besvär.

Friherre Bildt är icke utgifvare i vanlig mening, utan har med denna egenskap förenat den af författare. Han har nemligen på 148 sidor, med anlitande af delvis förut obegagnade källor,

lemnat en öfversigt af Kristinas lefnadshändelser till år 1666, då den nu tryckta samlingen af bref till Azzolino vidtager och fortsätter under den tid hon var stadd på resa till och från Sverige samt under den långa vistelsen i Hamburg.

I Sverige fruktade regeringen för, att hon skulle uppehålla sig här längre än nödigt var, men hade, dels genom att bereda henne ett lysande emottagande och dels genom en viss undfallenhet, uppmuntrat hennes oförsynta anspråksfullhet, så att hon, oakadt hon emot förbud medförde en katolsk prest, fortsatte sin resa till Norrköping, der hon möttes af upprepadt förbud att medhafva presten till Stockholm och dessutom ålades en inskränkning i sin religionsutöfning. Detta var lyckligtvis mera än Kristinas omåttliga högmod medgaf henne att tåla, och dagen efter det senaste förbudets emottagande skyndade hon till Helsingborg, der hon för alltid lemnade sitt fädernesland, hvilket hon genom sina gerningar kränkt och skadat.

Samma dag Kristina öfverreste till Helsingborg, på hitvägen, skref hon från Helsingör den 16 maj 1667 till Azzolino, att man ej längesedan i Sverige utfärdat en förordning mot katolikerna, men det oakadt förklarar hon, att om den nya påfven (Clemens IX) årligen ville offra lika mycket för katolska lärans utbredande i Sverige, som kardinal Chigi årligen utgifver för sina hundar och hästar, skulle man, trots alla hinder, få se underverk. Reflexionerna öfver detta yttrande göra sig sjelfva. Då hon på svenska sidan af sundet emottogs med pomp och ståt, fick hon den föreställningen, att alla hennes önskningar skulle uppfyllas. När hon togs ur denna villfarelse blef hon ursinnig och skref från Jönköping, den 24 maj 1667, till den knappt tolfårige Karl XI ett ganska oförsynt bref, som anföres å sidan 354, och ådagalade dermed, att öfvermodet var större än klokheten. Följden deraf blef den ofvan angifna, en ny förargelse, som befriade vårt land från henne. Sin uppfattning af svenska regeringens åtgärder meddelade hon Azzolino från Hamburg (s. 360) och kom till den slutsatsen, att följderna af den behandling hon rönt kunde blifva ganska obehagliga för svenska regeringen. Med det antagandet tillfredsstälde hon sin sjelfkänsla.

Sedan hon i Hamburg, trots varningar, tillstått offentlig fest med anledning af att kardinal Rospigliosi valts till påfve (Clemens IX) och dermed föranledt det kända upploppet, som hotade hennes lif och egendom, så att hon slutligen lät skjuta på de anfallande, af hvilka åtminstone åtta dödades och många sårades, sände hon

Azzolino en berättelse om tilldragelsen, och skref, att hon tröstade sig med att hon gjort hvad hon kunnat för att förekomma denna katastrof. Det föll henne icke in att erkänna, att hon sjelf var den skyldiga, oaktadt hon måste hafva förutsett möjligheten af fara, då hon deremot vidtagit försigtighetsmått. Hennes öfvermod ingaf henne städse den föreställningen, att hon egde rätt att göra hvad hon behagade och att hvad hon gjorde icke kunde vara annat än rätt. Den jesuitiska grundsatsen, att ändamålet helgar medlen, följde hon när behofvet kräfdet. Att med osanning bedraga sina samtida generade henne icke, enligt hvad man finner vid genomläsandet af ifrågavarande bok.

Hufvuddragen af Kristinas lefnadshändelser känner man genom historiska skrifter och således äfven hennes äfventyr 1666—68, men genom de nu utgifna breffen hafva nya enskildheter af intresse kommit i dagen, hvilka delvis rätta misstag, delvis belysa eller bekräfta hvad man förut antagit. Men dermed rubbas icke det omdömet, att hennes karakterlyten voro så stora, att hennes goda egenskaper icke kunde göra sig gällande. Hennes tillvaro var för hennes faders minne föga hugnande, för Sverige en olycka och för Europas samtida maktegande en plåga. Visserligen gjorde påfvedömet i hennes person en märkvärdig eröfring, men en sådan som emellanåt var bekymmersam nog.

Ehuru Kristinas lifsgärningar icke ingifva nutiden någon sympati för henne, är det dock underhållande att läsa allt hvad henne vidkommer, icke minst hennes bref till Azzolino. Dessas värde höjes emellertid betydligt genom en mängd upplysande noter och derigenom att luckorna emellan hennes bref blifvit, der det för sammanhanget varit behöfligt, fyllda med andra bref samt med kommentarier, hvilket prisvärda förfarande har till följd, att man kan läsa boken utan att störas af afbrott. Noterna och kommentarierna vittna om vidsträckta forskningar, kanske mest i arkiv.

Att utgifvaren kunnat införa äfven chiffererade meddelanden beror derpå, att han lyckats upptäcka lösningen till chiffern.

I Fryxells Berättelser X, 3:e uppl. s. 293, meddelas i öfversättning utdrag ur ett bref från Kristina till Azzolino, enligt uppgift dateradt Hamburg den 20 maj 1668. Denna datering är felaktig, ty originalet i Kongl. biblioteket är dateradt den 6 Juni och rätt aftryckt i frih. Bildts publikation s. 433.

En annan af våra diplomater har äfven ådagalagt historiskt intresse och varit litterärt verksam, nemligen kammarherren, f. d.

ministern vid hofven i Belgien och Holland, fil. dr. Carl Burenstam. Under sin tjenstetid utomlands har han efterforskat och antecknat hvar handskrifter rörande Sverige och dess regenter finnas samt afskrifvit åtskilliga af fynden, hvilket allt han på sin bekostnad låtit trycka i Haag 1871, 1885 och 1888 i små upplagor för utdelning.¹ I dessa tre band finnes åtskilligt om och af Kristina, bland annat bref från åren 1667—68. Dessutom har han, med anlitande af tryckta och otryckta källor, författat och utdelat:

La reine Christine de Suède à Anvers et Bruxelles 1654—1655 (Bruxelles 1891), en intressant redogörelse för händelserna under den tid, då Kristina började sitt så att säga katolska lefnadslopp och beredde sig på, att i Innsbruck afsvärja den troslära för hvilken hennes fader offrat sitt lif.² Senast har samma författare 1897 i skriften »Till vår hembygd» publicerat större delen af en uppsats kallad *Hertigen af Aumale om den store Condé, drottning Christina, Sobiesky m. fl.*, med porträtt af Kristina till häst, efter original af van Dyk i Pradomuseet i Madrid.

Nedannämnda författare hafva äfven lemnat bidrag och uppgifter till Kristinas historia.

Olof Granberg 1896: *Drottning Kristinas tafvelgalleri på Stockholms slott, dess uppkomst och öden ända till våra dagar* (utgifven på franska i sammandrag 1897 med några tillägg). C. H. Gustafsson 1887: *Bidrag till historien om drottning Kristinas afsägelse och riksdagen 1654*, akad. afh. Doc. E. Meyer 1885: *Om drottning Kristinas litterära verksamhet i Italien* (i Samlaren V) och 1891: *Drottning Kristinas »Alexander»* (i Samlaren XI). Bibliotekarien Elof Tegnér 1892: *Till drottning Kristinas historia efter tronafsägelsen 1654—1689*, förteckning på handskrifter i italienska arkiv och bibliotek (bihang till Hist. Tidskr.). Professor M. Weibull 1887—88 granskning af *Mémoires de Chanut* (i Hist. Tidskr.) och 1892: *Drottning Kristina och Klas Tott*, akad. progr. Ewert Wrangel 1897: *Om de främmande lärde vid drottning Christinas hof* (i Hist. Tidskr.); samma år strödda uppgifter om Kristina i hans afhandling om »Sveriges litterära förbindelser med Holland särdeles under 1600-talet», och 1898 i uppsatsen »Ett blad ur historien om Sveriges litterära förbindelser med Frankrike» (i Samlaren XIX); s. å.: *Drottning Christina och Le grand Cyrus* (i festskriften »Pro novitate»). Sistnämnda

¹ I Haag utgaf han 1872 en bok »Om Carl XII:s och svenska krigarnes hemfärd 1714» och i Bruxelles samma bok på franska 1874.

² Se Christina von Schweden in Tirol von Arnold Busson, Innsbruck 1884.

uppsats är särdeles intressant. Ämnet beröres i uppsatsen i Samlaren XIX.

Dessutom må här antecknas, att två bref angående Kristinas ankomst till Hamburg 1654 och ett bref af Kristina, dateradt Rom d. 27 juni 1656, äro införda i Hist. Tidskrift 1884 och 1894.

Äfven Burenstam, Gustafsson och Wrangel anmärka felaktiga dateringar i Arckenholtz' samlingsverk.

Ofvan gifna, kortfattade öfersigt gör ej anspråk på fullständighet, men ådagalägger likväl, att Kristina under senare tid varit föremål för svenskars uppmärksamhet. Det vore önskligt, att frih. Bildt finge tillfälle att fortsätta sina forskningar och meddelanden.

K. F. W—r.

Peter Cohorn.

Ett nordiskt medeltidsminne i södra Frankrike.

I Dictionnaire de la noblesse, »den franska adelns ättartaflor», påträffar man (Tome 6. Paris 1865 sp. 8) en uppgift som säkerligen väcker våra svenska forskares förvåning, nämligen att den sydfranska adelsätten *Cohorn*, hvilken under skilda tider bland sina medlemmar räknat åtskilliga framstående män och ännu ej synes vara utdöd, gör anspråk på att härstamma från Sverige. Men denna förvåning öfvergår till häpnad vid närmare kännedom om allt det nya, som vi här erfara, men hvarom vi i Sverige sväfvat i djup okunnighet. Ej nog dermed att ätten täljer sitt ursprung från en *Eric Cohorn*, som lefde i konung Olof Skötkonungs tid: äfven en rad svenska ätteleder uppräknas på följande sätt:

Eric-Christian Cohorn, un des descendans d'*Eric*, assista l'an 1300, aux Etats du Royaume de Suède, & épousa *Marguerite Broderson*, dont vint:

Frédéric-Toussaint Cohorn, Conseiller au Conseil royal des Finances de Suède, qui épousa *Hélène Kropelin*, & en eut:

Toussaint Cohorn, Général de la Cavalerie Suédoise, vivant à Upsal en 1400, qui eut de *Yolande Munck*:

1. *Christian-Frédéric Cohorn*, Gouverneur d'Upsal en 1473;
2. *Pierre*, qui suit;
3. Et *Jean*, Chanoine de l'Eglise cathédrale d'Upsal.

Pierre Cohorn, Chambellan & Général des Troupes de la Couronne de Suède, suivit à Rome le Roi *Christian*, & se retira á Avignon en 1494, pour avoir tué en duel à Rome le Comte de Schulemberg, Favori de son Roi. Il testa le 18 Mars 1479, & avoit épousé *Hélène Kaplendon*, dont il eut:

Jean Cohorn, qui testa le 9 Janvier 1516, ayant épousé, en 1465, *Agnès de Rhotis*.

Med den sistnämnde synes ätten rotfästad i fransk jord.

Hvad skall man tänka om hela denna historia? Ja, den första tanken, som tränger sig på oss, torde vara den, att den franska adelns ättartaflor i afseende på trovärdighet tyckas lemna lika mycket öfrigt att önska, som vår egen adels i somliga punkter. Den andra tanken är nog den, att många ord ej behöfva spillas på denna genealogi, hvars orimlighet är uppenbar. Ty har man väl sett någon enda medlem af våra förnämsta medeltidsätter bestå sig med tvenne förnamn, ett privilegium som vid denna tid till och med blott sparsamt användes af regerande furstehus. Ännu orimligare att någon svensk kunnat bära namnet *Toussaint* eller det rent provençalska namnet *Yolande*, för att nu ej tala om hvilka anakronismer och om hvilken okunighet rörande svenska förhållanden ätteledningen i öfrigt bär vittne. Väl äro *Broderon* och *Kröpelin* för oss välbekanta namn och sjelfva det franska ättenamnet ljuder med äkta svensk brytning. Men den tystnad, som våra egna urkunder iakttaga rörande denna berömda ätt, tyckes afgjort hänvisa hela historien till de hopgjorda fablernas område. Och dock, bakom denna genomskinliga väfnad af orimligheter, af mer och mindre medvetna osanningar, synes ett verkligt — man kan säga romantiskt — menniskoöde, till en del förknippadt med vår nordiska historia, träda i dagen. Påpekandet af detta samband bör kunna påräkna ett visst intresse, ehuru undersökningen på grund af det material, vi förfoga öfver, ej kan erbjuda så mycket nytt, men möjligen gifva anledning till nya forskningar.

* * *

Berättelsen om ättens ursprung från en nordisk främling binder sig närmast till ett gammalt i södra Frankrike befintligt minnesmärke, hvarom man från skilda håll har några underättelser. Nära staden Avignon, der de romerska påfvarne på 1300-talet tillbragte sin babyloniska fångenskap, ligger en landtlig ort *Montfavet*. I kyrkan derstädes, redan anlagd år 1343 i

samband med ett kloster, som under tidernas lopp tillhört åtskilliga munkordnar, förvaras en gammal grafstenshäll af marmor. Enligt uppgift påträffades denna grafsten i närheten af det forna klostret och erhöll år 1741 sin nuvarande plats i S:t Nicolas kapell i ortens kyrka. Den källa, hvarur vi i första hand hemtat denna uppgift, är ett litet tryckt häfte med titel »Chronique de Montfavet», som år 1850 utgafs af kyrkoherden derstädes abbé *Moutonnet*. Men redan flere år förut blef detta grafmonument afbildadt i franska tidskriften »Magazin pittoresque» för år 1843 (s. 184), jemte åtskilliga bifogade underrättelser om den person, som fått detta minnesmärke öfver sin döda mull. Och dessa underrättelser i all sin underlighet lyda ungefär sålunda:

Pierre de Cohorn — så benämnes den nordiske ädlingen — andre sonen af *Toussaint*, »general öfver svenska kavalleriet», hade varit ganska verksam att förskaffa danska konungen Christian I af Oldenburg den svenska kronan och dervid understödt biskopen i Upsala, hvilken begagnat sig af hans tjänster och genom hvars bemedling han blef utnämnd till kammarherre och generalissimus. Sedan konung Christian blifvit fördrifven af Sten Sture, följde denne Cohorn honom till Danmark, och några år senare, då konungen företog sin färd till Rom, hade han Cohorn i sitt följe. Men under vistelsen i Rom råkade den sistnämnde att i en duell döda en greve Scheilemberg, en dansk, som stod högt i konungens ynnest. På grund af detta dåd blef Cohorn förvisad ur konungens närhet och tjänst, men erhöll i kardinalen Julian della Rovere en beskyddare. Denne hade från att vara biskop i Carpentras vid samma tidpunkt 1474 blifvit utnämnd till ärkebiskop i Avignon och erbjöd honom och hans son att få medfölja till Frankrike. Och här lefde nu Cohorn några år i tillbakadragenhet hos munkarne i Montfavet, der han afled den 10 juli 1479, sedan han före sin död såsom ett slags testamente uppsatt en instruktion, i hvilken han lemnade sonen Johan sina faderliga råd huru han skulle skicka sig i lifvet. Sjelfva det latinska originalet på pergament tillhörde 1843 grefvinnan de Seguins-Vassieux, född Cohorn i Carpentras, och dess hufvudsakliga innehåll meddelar tidskriften i fransk öfversättning. Enligt tidskriftens uppgift skall sonen Johan redan under faderns lifstid trädt i gifte med Agnes de Rhodes.

Den i *Magazin pittoresque* afbildade grafstenen visar oss en afliden riddare med pipskägg och mustascher, med öfver bröstet hoplagda händer, klädd i rustning med hjälm på hufvudet, dock ej en vanlig tornerhjälm, utan snarare lik en nutida dragonhjälm. På hvardera sidan om hufvudet synes hans vapen: en fyrdelad sköld med ett jagthorn i första och fjerdde fälten, samt i andra och tredje fälten tre stolpar. Längre ned vid sidorna synas devisremсор, bärande valspråket *Nuntiant funera monstis*, »de förkunna död åt skogens vilddjur», med hänsyftning på de i ädlingens vapen förekommande jagthornen, med hvilka hans vapenrock äfven är öfversållad.



PETER COHORNS GRAFSTEN I MONTFAVET I FRANKRIKE.

(Se sid. 149.)

I abbé Moutonnets lilla arbete »Chronique de Montfavet»² skildras denne Pierre Cohorns öden temligen dermed öfverensstämmande. Faderns namn Toussaint nämnes dock ej. Upsalabiskopen angifves dock riktigt vara *Jean de Salsta*, men tillhöra Bjelke-ätten, ehuru som vi veta han är identisk med ärkebiskop Jöns Bengtsson Oxenstjerna. Vidare meddelas åtskilliga data, hvilka tydligen äro beroende på arkivstudier i Avignon. Så erfara vi att Pierre Cohorn den 30 Juni 1478 upprättade sitt testamente, som omhändertogs af *Guillaume Zitelli*, advokat i Avignon. Här insatte han ende sonen Jean till arftagare samt föreskref att om han afled i Avignon, ville han blifva jordad i »l'église rurale des chanoines de St Ruf» i Montfavet; dog han i Carpentras, skulle han begrafvas hos predikarebröderna derstädes. Man kan deraf sluta, att han vanligen uppehållit sig på dessa orter. Äfven rörande sonen erhålla vi den bestämda underrättelsen, att Jean Cohorn gifte sig med Agnes de Rhodes den 7 April 1485 (ej 1465) och således ej under faderns lifstid. I sitt testamente den 9 Januari 1516, som deponerades hos *Étienne de Tillia*, notarie i Mazan, valde äfven han sin lägerstad i Montfavets kyrka. Vidare meddelas faderns instruktion fullständigare, ehuru den i motsvarande delar är ord för ord lika med det i Magazin pittoresque intagna utdraget, något som har sin förklaring deraf, att familjen Seguins-Vassieux ställt denna öfversättning äfven till abbé Moutonnets förfogande. Men det viktigaste är, att han meddelar den latinska inskrift, som förekommer på grafstenen, sådan den, enligt hvad han säger, blifvit tolkad af personer, som egnat sin uppmärksamhet åt monumentet, ty inskriften är svåräst och flödar af abbreviationer. Den bifogade afbildningen af grafstenen, i smärre detaljer något olik den i Magazin pittoresque meddelade, har emellertid icke återgifvit inskriftens utseende eller anordning. Vi aftrycka här nedan, denna inskrift efter Moutonnet och skola derpå meddela några utdrag af instruktionen, då bådas uppgifter synas i väsentlig mån stödja hvarandra. Grafstenens inskription har tolkats på följande sätt:

HIC JACET NOBILIS ET ILLUSTRIS PETRUS DE COHORNO, SUECUS, UPSALIÆ EPISCOPI FAUTOR IN ELECTIONE CRISTIERNI, IN EJUS GRATIA CAMBELLANUS CASTRISQUE PRÆFECTUS. VICTORE STENO STURO IN DANIAM VENIT. REGEM ROMAM COMITATUS, IBI DANUM FAVORIS ÆMULUM SINGULARI PUGNA DELEVIT. INDE UTRINQUE EXULEM GALLIA SUSCEPIT, JOANNE FILIO COMITANTE JULIANUM DE RUVERE; MONTEQUE VERE FAVENTI PIE VIXIT JUXTA AVENIONEM. OBIT X JULII M^oCCCC^oLXXIX^o. JOANNES DE COHORNO FILIUS, SEDATA PROCELLA, PATRIS MEMORIAM RESTITUIT DUNTAXAT M^oCCCC^oLXXX^oVI^o.

Det är uttydt:

Här hvilat den ädle och lysande Petrus af Cohorn, en svensk man, som understödde biskopen i Upsala vid Christians val, genom hans nåd kammarherre och fältöfverste. Efter Sten Stures seger kom han till

² Det exemplar, som Upsala Universitets bibliotek eger, är 1874 förärfadt af marquis de Seguins-Cohorn de Vassieux, tydligen son till ofvannämnda grefvinna, som enl. en biografisk uppsats afled den 8 December 1867.

Danmark. Beledsagande konungen till Rom, dödade han der i en duell en dansk, medtäflare i hans ynnest. I dubbelt hänseende landsflyktig erhöill han derefter en fristad i Frankrike, under det att hans son Johan fick åtfölja Julian de Ruvere, och i Montfavet, denna i sanning gynsamma ort,² nära Avignon tillbragte han sin lefnad i fromhet. Han afled den 10 Juli 1479. Sonen Johan af Cohorn lät, sedan stormen stillats, omsider uppresa faderns grafminne² 1486.

Enligt den franska tolkningen lyder begynnelsen af Peter Cohorns instruktion till sonen på följande sätt:

»Jag märker, min son, att mitt slut nalkas och att slutet på mina mödor närmar sig med stora steg, men förrän jag inträder på den väg, som är oss alla förelagd, vill jag lemna dig såsom ett testamente några faderliga råd, sådana som jag fordom mottog af min fader, då han låg på sin dödssäng. Han anbefallde mig framför allt Gudsfruktan, omsorg om mitt rykte och min ära och slutligen inträde i furstens tjänst (le service du prince).³ Efter att han talat om Gudsfruktan, som bör leda våra handlingar, framhåller han, att i afseende på sitt uppförande mot andra skall man rätta sig efter olika omständigheter. »Det gifves tre slags menniskor i vanliga lifvet, sådana som stå högre än en sjelf, sådana, som äro ens jemlikar och sådana som äro underordnade.» Beträffande de förstnämnda t. ex. furstar, säger han, kan man icke hafva nog vördnad och aktning för dem, då af deras godtycke vår lycka och olycka beror, och de äro Guds ställföreträdare på jorden, på hvilkas majestät man icke ostraffadt förgriper sig i ord och handling, såsom en olycklig erfarenhet alltför väl lärt mig. Härutinnan behöfver jag ej anföra främmande exempel, då de träffas i vårt eget hus. Ack, hvem känner ej den storm, som bragt oss i qvaf. Vi ha lemnat våra vänner, våra anhöriga, vår egendom, vårt fädernesland, vi ha genomgått nästan hela Europa, ströfvande från rike till rike under Christian I:s standar. Slutligen anlända vi till Rom, den kristna verdens hufvudstad, och liksom om ödet sparat mig för ett ännu sorgligare skeppsbrott, blef denna stad, som för oss bort vara en fridens och lugnets ort, för mig skådebanan för en ödesdiger storm. Återkalla för ett ögonblick i ditt minne denna förbannade afundsjuka (cette maudite jalousie), denna olyckliga duell, denna ödesdigra seger, som kom onåden att efterträda gunsten och som i samma graf sänkte min vederdeloman och min furstes hela tillgifvenhet. Derpå flykt, landsflykt, med ett ord källan till alla olyckor, som hopat sig öfver oss. Det är ett dåligt exempel, som en far gifvit sin son. Men jag bör ock säga dig, att min orubbliga trohet mot Christian, oakadt min onåd, är ett exempel, som du bör efterfölja. I denna min lyckas fullständiga undergång, har man väl kunnat förmå mig att bryta min svurna ed mot denna fromma furste för att kasta mig in i motpartiet? Har man hos mig kunnat skönja tecken till ostadighet och lättsinne

² Anspelning på namnet.

² I dubbel betydelse: återuppräta fadrens minne.

³ Nämligen hos kon. Christian.

genom att sluta mig till riksföreståndaren Sten Stures fanor? Denna påfliga stad Avignon synes mig tusen gånger angenämare än Sverige, så aflägsset som det är, och landsflykten har för mig mer behag än vistelsen i mitt fädernesland, då ingenting ligger mig mer om hjertat än att hålla min ed och bevara min trohet. Ty märk, min son, att eden är ett högtidligt och heligt löfte, och ett till en furste svuret löfte, hvartill man tar Gud till vittne, bör ock obrottsligen hållas för att en dag lända till vårt bästa och kanske till och med i närmaste framtiden åter upprätta vårt fallna hus. Och för detta ändamål bör du icke försumma något, som kan dertill bidra: framför allt betjena dig af kardinalen della Roveres mäktiga inflytande och vänskap, det skall icke vara onyttigt för att främja detta verk. De välgärningar, som vi af honom mottagit, äro så stora, att de aldrig kunna glömmas: med hvilken godhet mottog han oss ej i sitt palats efter min onåd. Genom sitt beskydd räddade han oss och hjälpte oss med sina penningeunderstöd. Det är vid den tid, då han i egenskap af biskop reste till Avignon, han erbjöd oss denna påfliga stad såsom en säker hamn efter skeppsbrottet. Med ett ord han har hopat på oss så många välgärningar, att ditt rykte lede om du bruste i erkänsla. Det är därför, som jag anbefaller dig att hafva allsköns aktning och vörnd för denne kyrkans furste och denne lysande vän. Jag bör ej heller med tystnad förbigå den ädle Johan af Rhodes, till hvilken vi stå i så betydliga förbindelser: han är vår tröst i smärtan, vår rådgifvare i affärerna, vår oskiljaktige ledsagare i landsflykten. Du skall förblifva i hans hus i egenskap af adoptivson; han skall fullkomligt fylla en god faders pligter emot dig. Din heder fordrar då, att du äfven mot honom uppför dig såsom en tacksam och vörndadsfull son . . .

Sedan han gifvit sin son några råd huru han skall uppföra sig mot underordnade och uppmanat honom att läsa historiska arbeten, för att bilda sin själ och hemta lärdomar, avslutar han sina förmaningar sålunda:

»Farväl, min son, och ehuru ditt goda lynne och din hänsynfullhet för mig mycket lindrat landsflyktens vedervärdigheter, skall du göra dem ännu lättare, om du under den korta lifstid, som ännu återstår mig, tar hänsyn till dessa råd och en dag visar att du icke vanslägtats från dina förfäders dygd.»

Man ser huru furstegunst, ära och rykte spelar in, om ock ej på något oädelt sätt i dessa lefnadsregler för den adlige ynglingen. Men märklig är frånvaron af all hänsyftning på helgonen och kyrkans andliga patroner, som eljest gå igen i medeltida handlingar. De verldsliga patronerna ansågos förmodligen vid denna tid för kyrkans andliga förfall förmå mera.

Till hvad vi här ofvan framställt om grafstenen och dess egare kunna vi slutligen lägga en uppgift hemtad ur *Vivien de St. Martins* stora geografiska lexikon, som i artikeln Montfavet

omtalar att kyrkan derstädes innesluter en graf öfver Pierre Cohorn, danske konungen Christians premierminister(!).

För att vinna fast fot och tillbörlig säkerhet i hela denna från begynnelsen onekligen dubiösa sak, har det synts af högsta vigt att få noggrann kännedom om grafstenens utseende och grafskriftens rätta lösning. Mot de i *Magazin Pittoresque* och i *Chronique de Montfavet* meddelade teckningarne höjde sig vissa betänkligheter. Mustascher och pipskäggs voro en i medeltiden okänd mansprydnad. Bilderna, ehuru i det hela någorlunda likartade, företedde också vissa olikheter. Genom anbragta slagskuggor syntes den i *Magazin pittoresque* afbildade riddaren höja sig öfver stenens plan, under det att afbildningen i abbé Moutonnets skrift inskränkte sig allenast till en konturbild. Vapenbilderna i det Cohornska sköldemärket voro äfven omkastade. Dessutom föreföll det underligt, att en så lång inskription kunde rymmas på grafstenens rand, på samma gång äfven inskriftens latin lockade till åtskilliga språkliga konjekturer.

Genom benägen medverkan af filosofie licentiaten K. V. Brusewitz, hvilken för några år sedan vistades i Avignon för språkstudier,¹ lyckades det att af konstfotografen derstädes monsieur Michel, som på min begäran reste ut till Montfavet, förvärfva en skarp fotografisk afbildning af Peter Cohorns grafsten, och det är denna afbildning, vi här meddela i något förstord reproduktion.

Och genom denna i de minsta detaljer trogna bild häfvas nu alla betänkligheter, som väcktes med anledning af de förra afbildningarne, hvilka vid jemförelsen visa sig i hög grad otillförlitliga och alls icke träffa likheten. Sålunda konstateras att Cohorns gestalt på grafstenen ej är i relief, att han ej bär skägg, men företer ett temligen groft drag kring munnen — i parentes sagdt af gammaldags svenskt tycke — som af en ouppmärksam tecknare kunnat missuppfattas. Inskriftens längd förklaras ock mycket enkelt genom det utomordentligt konstmässiga sätt, hvarpå skulptören begagnat sig af utrymmet och anbragt sina abbreviationer. Trots originalfotografiens skärpa förekomma visserligen ett par otydliga ställen i grafstenens text, beroende på svårigheten att i kyrkans dunkla kapell finna tillräcklig jemnt fördelad dager, men om man med förstoringsglas noggrant skärskådar afbildningen, måste man er-

¹ Såsom en egen tillfällighet och ett bevis att ätten Cohorns alla grenar ej äro utdöda må meddelas, att lic. Brusewitz under sin vistelse i Avignon, utan att känna hela denna historia, gjorde bekantskap med en yngre man Cohorn, som lefde der under temligen tryckta ekonomiska förhållanden. Han blef presenterad såsom härstammande från en svensk eller, enligt hans egen uppgift, dansk ätt.

känna att den af Moutonnet ofvan meddelade inskriften synes i det allra närmaste rätt läst och att vi sålunda ej längre hafva skäl att hysa tvifvel om sanningen af den berättelse, som grafstenen med sitt tysta språk aflägger. Det är blott ett par obetydliga afvikelser, som vi iakttagit, men som icke i något väsentligt afseende ändra inskriftens betydelse. I stället för *in ejus gratia* förefaller det blott stå *ejus gratia*, hvilket ock gifver bättre latin. Läsningen *in* synes ha uppkommit derigenom att slutbokstafven i det föregående ordet *Christi* af stenhuggaren oriktigt fördubblats *Christi*, men då den saknar streck öfver sig, kan den sålunda ej läsas för *in*. I stället för *in Daniam venit* står *in Daniam migrat* eller kanske rättadt till det bättre *migravit*, hvilket obetydligt ändrar meningen från *kom han till Danmark* till *öfverflyttade han till Danmark*. Skadad är grafstenen egentligen blott på två ställen, i det att de tre första bokstäfverna i namnet *Sturo* äro utplånade, men det föregående *Steno* är fullkomligt tydligt, så ock i orden *Joannes de Cohorno filius* framträda de två sista bokstäfverna i *Cohorno* ej. Den bifogade afbildningen ger för öfrigt tillräcklig upplysning om grafstens hela utseende och anordning.

Sedan vi nu fullständigt konstaterat grafstens latinska text, visar sig att Peter Cohorns ofvan framställda historia i själfva verket utgör en parafras öfver denna text, om man nämligen derifrån undantager namnen på hans närmare anhöriga i Sverige och på hans danska rival, om hvilka hvarken inskriften eller instruktionen lemna någon upplysning. Hvad som i inskriften till en början fäster vår uppmärksamhet är saknaden af titeln *dominus* framför Peter Cohorns namn, hvilket väl antyder att han ej tillhörde det högre ridderskapet, utan blott innehade en väpnares rang, så ock att hans tjänstebefattningar såsom kammarherre och fältöfverste ej behöfva betyda att han intagit någon utomordentligt framstående plats, än mindre en premierministers, i konung Christians följe. Rivalitetens anledning mellan honom och hans danska motståndare kan man ej heller med bestämdhet läsa ut ur inskriften. Att han lefde ett fromt lif der i Montfavet (*pie vixit*) betyder ej att han själf ingått såsom munk, i hvilket fall sonen förmodligen ej kunnat så afbilda honom på grafstenen, som han gjort. Men det är ett par andra ord i inskriften, som äro egnade att fästa vår särskilda uppmärksamhet: jag menar det närmare slutet förekommande uttrycket *sedata procella*, »sedan stormen stillats». För sig taget skulle detta uttryck här på grafstenen förefalla

ganska dunkelt och omotiveradt, men det finner sin fulla belysning och förklaring genom faderns instruktion till sonen. Vi sågo huru han der liknade det olycksöde, som drabbat honom, vid en storm, hvori han och sonen ledo skeppsbrott. Genom detta i all sin enkelhet sköna uttryck antydes på en gång, att faderns oroliga hjerta ändtligen fått hvila i grafven och att genom sonens giftermål hopp om lyckligare tider för hans ätt nu inträdt. Så vidt jag förstår innebära just dessa på grafstenen inristade ord det allra starkaste och mest afgörande bevis för det i Vassieuxska familjens ego befintliga dokumentets äkthet.

Om vi nu gå närmare in på inskriftens sakliga innehåll, är det i synnerhet tre momenter i vår nordiska historia, som beröras i denna inskrift: Christians val till konung, Sten Stures seger och konungens resa till Rom. Om de två förstnämnda momenterna kunna vi inskränka oss till blott få ord.

Vi erinra om att unionskonungen Christofer af Bayern hade dött den 6 Januari 1448, hvarvid bröderna Bengt och Nils Jöns-söner (Oxenstierna) utsågos till riksföreståndare. Unionsvänner i samma mån det var förenligt med egen hersklystnad, ville de tydligen verka för valet af en med Danmark gemensam konung. Men innan någon öfverläggning kom till stånd, hade det fosterländska partiet i Sverige redan den 20 Juni genomdrifvit Karl Knutssons val till inhemsk konung, under det att Danskarne först i slutet af Augusti enade sig om Christian af Oldenburg, hvilken på samma gång han satte Danmarks krona på sitt hufvud förmålde sig med Christofers enka Dorothea af Brandenburg. Så kämpade båda en tid om Norges krona, men Karls parti var alltför svagt och han måste gifva vika. Derpå flyttades striden till Sverige. Redan från början hade Karl i Oxenstiernorna sina hätskaste motståndare och sedan erkebiskopen Jöns Bengtsson slutligen öppet höjt upprorsfanan, blef Karl slutligen nödsakad att öfvergifva sitt rike och fly till Danzig. Och midsommaraftonen 1457 blef konung Christian efter ett brådstörtadt val nu äfven utvald till Sveriges konung.

Med Sten Stures seger kan tydligen icke menas annat än slaget på Brunkeberg, som stod den 10 Oktober 1471, hvarefter kon. Christian, som sjelf sårades i drabbningen, återvände till Danmark och aldrig vidare kom att beträda Sveriges jord.

Det sista momentet, kon. Christians Romafärd, är deremot kanske icke så allmänt bekant här i Sverige, och därför torde en kort framställning af denna på sin tid epokgörande tilldragelse

här inflyta. Redan de äldre danska historieskrifvarne hade åtskilligt att förtälja om denna färd, men det är först på senare tider en mera noggrann redogörelse sett dagen. I de italienska arkiven, särskildt i Milano, hafva flera hundra bref och aktstycken påträffats och äfven i åtskilliga städer, hvilka konungen berörde under sin resa, har man i stadsprotokollen och andra handlingar funnit upplysningar om färden, hvilken man kan följa nästan dag för dag. År 1871 publicerade danska kammarherren *F. Krogh* i tidskriften *For Romantik og Historie* en berättelse med användning af detta nya material, men det är först professor *C. Paludan-Müller*, som gifvit en mera genomgående kritisk-historisk framställning af hela resan, dess syfte och förlopp, i en uppsats i *Dansk Historisk Tidskrift* (Række 5 Bd 2 1880—81). Ur denna intressanta skildring meddela vi några drag, som stå i samband med vårt ämne.

År 1474 den 9 Januari, söndagen efter Helga tre kungars dag, drog kon. Christian ut från Segeberg med ett ridande följé af omkring 150 personer, adelsmän och tjenare. Till konungen slöto sig hertig *Johan* af Sachsen-Lauenburg, *Burchard* grefve af Mülingen och herre till Barby samt *Ludvig* grefve af Helfenstein. Af konungens egne män nämnas tvenne lagkunnige *Henrik Sankenstedt* och *Herman Reinszberger*, af hvilka den förre i synnerhet tjenstgjorde såsom konungens orator, enär han sjelf ej kunde tala latin. Såsom konungens kansler medföljde prostén *Albert Clitzing*, som var den viktigaste politiske personen i konungens svit. Krogh nämner en kaplan *Nilssen* och några andra andliga, dock ovisst om de deltagit i färden. Resan skedde till häst, kavalkaden räknade omkring 200 hästar, af hvilka en del förde packsakerna. Alla deltagare voro klädda i en slags pilgrimsdräkt af svart tyg med svart kappa och prydd med påsydda hvita band. Men att färden icke var strängt religiös, åtminstone innan man kom närmare Rom, bevisas deraf, att resenärerna deltog i åtskilliga världsliga förlustelser. I ett afseende reste de dock som pilgrimer: de togo klostrens gästfrihet i anspråk, hvilket i betydlig mån minskade utgifterna, som i alla händelser voro stora. Man finner hurusom kon. Christian, som ständigt led brist på penningar, före resans anträdande mot pant af egendomar och inkomster upplånat stora summor. Respenningarne räckte likväl ej till, ty på återfärden måste han låna ett par tusen gyllen af hertigen af Milano. Rom var målet: »Unnse pelegination to Rome» benämner konungen sjelf sin färd. Ryktet var utspridt att konungen skulle hos påfven söka aflösning från en resa till den heliga grafven, som han en gång i stor lifsfara skulle ha lofvat, men resan hade långt mer politiska syften, såsom Paludan-Müller mycket skarpsinnigt framhåller.

Efter ett besök i Ansbach hos kurfursten *Albrecht* af Brandenburg, hvilken var rätt farbroder till konung Christians gemål och den mest betydande personen i kejsarens råd, drogo de i kurfurstens säll-

skap vidare till Rotenburg, der kejsar Fredrik befann sig, och här mottog konungen den 14 Februari 1474 högtidligen i kurfurstens närvaro grefskapet Holstein och Stormaren med Ditmarschen, såsom kejsarligt län, på samma gång grefskapet upphöjdes till hertigdöme. Härvid är att märka, att han några år förut löst till sig anspråken på Holstein af sin broder grefve *Gerdt* och grefven af *Schauenburg*. Denna lösen utgick i stora summor, och de skatter, som han i anledning häraf pålade sina riken, minskade i hög grad den popularitet, han eljest genom sitt personliga uppträdande kunnat vinna.

Redan följande dag den 15 Februari lemnade kon. Christian Rotenburg och tog vägen öfver Augsburg till Innsbruck, der hertig Sigismund anställde till hans ära en tornering på torget. Hans väg förde honom vidare till Botzen och Meran, men för snöhinder återvände han till Botzen för att följa hufvudvägen öfver Trient norr om Gardasjön till Brescia, som då tillhörde Venetianarne och här och hvar bevisades honom ärebetygelser. Men alla föregående festligheter förbleknade mot det högtidliga mottagande han rönt i Milano af dess hertig *Galeazzo Sforza*. Då konungen nalkades staden, mötte honom först en skara af 400 barn svängande små fanor med konungens och hertigens vapen och under höjande af lefverop, derefter nalkades hertigens bröder och rådsherrar till häst och slutligen hertigen sjelf med ett stort lysande följe. Vid Milanos stadsport stod hela presterskapet och helsade honom med sång, alla klockor i stadens kyrkor ringde och husen voro prydda med gröna guirlander. Hertigen förärade honom 4,000 dukater och andra dyrbara gåfvor. Hvad som i synnerhet föranledde hertigen till att visa sig så förekommande var hoppet att genom kon. Christians bemedling få sitt hertigdöme af kejsaren upphöjdt till konungarike. Konung Christian å sin sida hade i sigte att åt sin son utse en brud bland Ludvigs af Savoyen döttrar och sålunda blifva besvägrad med hertigen. Ingenderas afsigter vunno sin fullbordan. Färden gick derefter utför Ticino och Po till Bologna, der konungen bevestade en juris doktorspromotion, då bland andra Herman Reinszberger, konungens orator, mottog sin doktorshatt. Man hade vid denna högtidlighet i kyrkan anordnat en upphöjd plats för konungen, men blygsamt tog han säte på en af de lägre bänkarne, der doktorerne sutto. Detta gjorde, såges det, godt intryck på menigheten, som i början fattat ringare tankar om honom för hans enkla dräkt och hans okunnighet i latin. Här liksom ock i Florens och flerstädes mottogs han med långa välkomsttal på latin och erbjöds att intåga under öfver honom buret baldakin, men han afböjde ständigt denna heder under förklaring, att det icke passade för en kung, som drog till Rom för religionens skull. I Viterbo gjorde hans följe stort uppeende. En krönikeskrifvare har upptecknat, att konungen förde från sitt land en talrik skara unge män, vackra, belevade, ljusa, väl beridna, alla svartklädda.

För att till påskan, som inföll den 10 April, hinna till Rom hade kon. Christian måst förkorta sina uppehåll på resan. Påfven Sixtus IV hade sändt honom en välkomstskrifvelse, deri han prisade konungens religiösa sinne, som föranledt honom att lemna sina världsliga

här inflyta. Redan de äldre danska historieskrifvarne hade åtskilligt att förtälja om denna färd, men det är först på senare tider en mera noggrann redogörelse sett dagen. I de italienska arkiven, särskildt i Milano, hafva flera hundra bref och aktstycken påträffats och äfven i åtskilliga städer, hvilka konungen berörde under sin resa, har man i stadsprotokollen och andra handlingar funnit upplysningar om färden, hvilken man kan följa nästan dag för dag. År 1871 publicerade danska kammarherren *F. Krogh* i tidskriften *For Romantik og Historie* en berättelse med användning af detta nya material, men det är först professor *C. Paludan-Müller*, som gifvit en mera genomgående kritisk-historisk framställning af hela resan, dess syfte och förlopp, i en uppsats i *Dansk Historisk Tidsskrift* (Række 5 Bd 2 1880—81). Ur denna intressanta skildring meddela vi några drag, som stå i samband med vårt ämne.

År 1474 den 9 Januari, söndagen efter Helga tre kungars dag, drog kon. Christian ut från Segeberg med ett ridande följe af omkring 150 personer, adelsmän och tjenare. Till konungen slöto sig hertig *Johan* af Sachsen-Lauenburg, *Burchard* grefve af Mülingen och herre till Barby samt *Ludvig* grefve af Helfenstein. Af konungens egne män nämnas tvenne lagkunnige *Henrik Sankenstedt* och *Herman Reinszberger*, af hvilka den förre i synnerhet tjenstgjorde såsom konungens orator, enär han själf ej kunde tala latin. Såsom konungens kansler medföljde prosten *Albert Clitzing*, som var den viktigaste politiske personen i konungens svit. Krogh nämner en kaplan *Nilssen* och några andra andliga, dock ovisst om de deltagit i färden. Resan skedde till häst, kavalkaden räknade omkring 200 hästar, af hvilka en del förde packsakerna. Alla deltagare voro klädda i en slags pilgrimsdräkt af svart tyg med svart kappa och prydd med påsydda hvita band. Men att färden icke var strängt religiös, åtminstone innan man kom närmare Rom, bevisas deraf, att resenärerna deltog i åtskilliga världsliga förlustelser. I ett afseende reste de dock som pilgrimer: de togo klostrens gästfrihet i anspråk, hvilket i betydlig mån minskade utgifterna, som i alla händelser voro stora. Man finner hurusom kon. Christian, som ständigt led brist på penningar, före resans anträdande mot pant af egendomar och inkomster upplånat stora summor. Respenningarne räckte likväl ej till, ty på återfärden måste han låna ett par tusen gyllen af hertigen af Milano. Rom var målet: »Unnse pelegination to Rome» benämner konungen själf sin färd. Ryktet var utspridt att konungen skulle hos påfven söka aflösning från en resa till den heliga grafven, som han en gång i stor lifsfara skulle ha lofvat, men resan hade långt mer politiska syften, såsom Paludan-Müller mycket skarpsinnigt framhåller.

Efter ett besök i Ansbach hos kurfurstens *Albrecht* af Brandenburg, hvilken var rätt farbroder till konung Christians gemål och den mest betydande personen i kejsarens råd, drogo de i kurfurstens säll-

skap vidare till Rotenburg, der kejsar Fredrik befann sig, och här mottog konungen den 14 Februari 1474 högtidligen i kurfurstens närvaro grefskapet Holstein och Stormaren med Ditmarschen, såsom kejsarligt län, på samma gång grefskapet upphöjdes till hertigdöme. Härvid är att märka, att han några år förut löst till sig anspråken på Holstein af sin broder grefve *Gerdt* och grefven af *Schauenburg*. Denna lösen utgick i stora summor, och de skatter, som han i anledning häraf pålade sina riken, minskade i hög grad den popularitet, han eljest genom sitt personliga uppträdande kunnat vinna.

Redan följande dag den 15 Februari lemnade kon. Christian Rotenburg och tog vägen öfver Augsburg till Innsbruck, der hertig Sigismund anställde till hans ära en tornering på torget. Hans väg förde honom vidare till Botzen och Meran, men för snöhinder återvände han till Botzen för att följa hufvudvägen öfver Trient norr om Gardasjön till Brescia, som då tillhörde Venetianarne och här och hvar bevisades honom ärebetygelser. Men alla föregående festligheter förbleknade mot det högtidliga mottagande han rönt i Milano af dess hertig *Galeazzo Sforza*. Då konungen nalkades staden, mötte honom först en skara af 400 barn svängande små fanor med konungens och hertigens vapen och under höjande af lefverop, derefter nalkades hertigens bröder och rådsherrar till häst och slutligen hertigen själf med ett stort lysande följe. Vid Milanos stadsport stod hela presterskapet och helsade honom med sång, alla klockor i stadens kyrkor ringde och husen voro prydda med gröna guirlander. Hertigen förärade honom 4,000 dukater och andra dyrbara gåfvor. Hvad som i synnerhet föranledde hertigen till att visa sig så förekommande var hoppet att genom kon. Christians bemedling få sitt hertigdöme af kejsaren upphöjdt till konungariket. Konung Christian å sin sida hade i sigte att åt sin son utse en brud bland Ludvigs af Savoyen döttrar och sålunda blifva besvägrad med hertigen. Ingenderas afsigter vunno sin fullbordan. Färden gick derefter utför Ticino och Po till Bologna, der konungen bevistade en juris doktorspromotion, då bland andra Herman Reinszberger, konungens orator, mottog sin doktorshatt. Man hade vid denna högtidlighet i kyrkan anordnat en upphöjd plats för konungen, men blygsamt tog han säte på en af de lägre bänkarne, der doktorerne sutto. Detta gjorde, säges det, godt intryck på menigheten, som i början fattat ringare tankar om honom för hans enkla dräkt och hans okunnighet i latin. Här liksom ock i Florens och flerstädes mottogs han med långa välkomsttal på latin och erbjöds att intåga under öfver honom buren baldakin, men han afböjde ständigt denna heder under förklaring, att det icke passade för en kung, som drog till Rom för religionens skull. I Viterbo gjorde hans följe stort uppseende. En krönikeskrifvare har upptecknat, att konungen förde från sitt land en talrik skara unge män, vackra, belevade, ljusa, väl beridna, alla svartklädda.

För att till påsken, som inföll den 10 April, hinna till Rom hade kon. Christian måst förkorta sina uppehåll på resan. Påfven Sixtus IV hade sändt honom en välkomstskrifvelse, deri han prisade konungens religiösa sinne, som föranledt honom att lemna sina världsliga

riken och underkasta sig resans mödor. Tillika hade han artigheten att till hans mottagande vid Toskanska gränsen sända tvenne kardinaler, af hvilka den ena Francesco Gonzaga var en systerson till kon. Christians gemål. Vid Porta del Popolo kom en väldig skara kardinaler och prelater jemte Roms senat och adel till häst och fots honom tillmötes. Den 6 April 1474 skedde det högtidliga intåget i Rom. Kardinalerna förde honom först till S:t Peters gamla basilika — den nya Peterskyrkans byggnad påbörjades egentligen först 1506 — deretter till påfven i Vatikanen. Konungen knäföll för honom och såsom bevis på sin ödmjukhet skall han under sin vistelse i Rom äfven burit påfvens släp och hållit tvättfatet åt honom, när han tvättat sina händer. Det torde sannolikt egt rum följande dagen, Skärtorsdagen, vid ceremonien, då påfven tvättade de fattiges fötter. Långfredagen den 8 April förhades korskyssningen, hvarvid konungen hade sin plats mellan de två förnämsta kardinalerna. Genom sin tolk begärde kon. Christian tillåtelse att framträda till koret efter alla kardinalerna. På tillfrågan om anledningen till denna önskan svarade han: för att visa det höga kardinalkollegiet tillbörlig ära. Påskdagen den 10 utdelade påfven i egen person det heliga sakramentet åt konungen och hela hans svit. Dagen derpå öfverlemnade han till konungen såsom påfligt vänskaps- och äretecken den invigda gyllene rosen, som ursprungligen varit det året bestämd för dogen i Venedig. Kon. Christian är säkerligen den ende nordiske regerande monark, som erhållit denna utmärkelse. Konungen bar densamma i procession samma dag då han begaf sig till kardinalens af San Pietro ad vincula boning. Denne kardinal var *Julian della Rovere*, en brorson till påfven och som denna dag bjudit konungen till gäst, — och här sammanknytes således Romafärden med ett bekant namn på vår grafsten. Tillika biskop i Carpentras, blef han såsom redan är omtaladt vid samma tidpunkt utnämnd till ärkebiskop i Avignon och besteg sjelf påfvestolen under namn af *Julius II*, ehuru först år 1503. Han är en af vaticanens storslagnaste herrskaregestalter. — Under dessa april dagar 1474 växlades mellan kon. Christian och Sixtus IV föröfrigt andra gåfvor: påfven skänkte konungen en gyllenduksdräkt, ett guld kors med ett infattadt stycke af Christi kors och andra dyrbarheter, konungen å sin sida utan all täflan förärade påfven sill, stockfisk och hermelinskin från sina nordiska riken.

Men bakom alla dessa gåfvor och gengåfvor och dessa festligheter lågo allvarliga underhandlingar mellan konungen och den påfliga kurian. En bland de viktigaste rörde, såsom Paludan-Müller framhållit, den ömtåliga frågan om ordnandet af rättigheten att tillsätta de högre kyrkliga embetena i de nordiska rikena, en fråga som under den föregående tiden föranlett många slitningar och tvister. Och dessa underhandlingar utmynnade i den bulla, som Sixtus IV redan under kon. Christians vistelse i Rom utfärdade den 22 April 1474 rörande dessa rättigheter, och som äfven har sin betydelse för Sverige.²

² Påfvebrevet är tryckt i *Diplomatarium Christierni Primi*, udg. af C. F. Wegener, s. 300.

Kurian, utan tvifvel påverkad af konungens hela personliga uppträdande, visade sig här liberal och undfallande. På konungens ödmjuka anhållan, heter det, gaf påfven åt konungen och hans efterkommande patronat- och presentationsrätten till prosterierna i Lund, Upsala, Schleswig, Åbo, Linköping och Westerås, till dekanatet i Roskilde, till ärkedjeknedömet i Århus, Ribe och Strengnäs, hvilka i dessa kyrkor bildade nästbiskopliga värdigheter, vidare till ärkedjeknedömet i Upsala, till dekanaten i Lund, Åbo och Linköping och till prosteriet i Roskilde och slutligen till dekanatet i Vårfrukyrkan i Köpenhamn. Det är anmärkningsvärdt, att inga norska kyrkovärdigheter här nämnas, men Paludan-Müller antar med fullt skäl, att kurian ej ville härigenom försvaga sitt under föregående stridigheter gjorda yrkande på patronatet öfver Norges alla prelaturer. Det skulle vara en tacksam uppgift att undersöka huru och i hvad mån detta påfvebref i detalj tillämpades här i Norden under de följande 50 åren till dess reformationen tog sin begynnelse. Man har uppgifvit, att frågan om upprättandet af ett universitet i Köpenhamn äfven varit föremål för underhandlingar under konungens närvaro i Rom, och sannolikt har väl denna angelägenhet ock kommit på tal, ehuru bullan härom utfärdades först ett år senare. Äfven åtskilliga andra ärenden blefvo vid samma tillfälle afgjorda. Den 27 April lemnade konung Christian Rom och återvände ungefär samma väg han kommit. Några år senare företog hans drottning Dorothea af Brandenburg en liknande Romafärd.

Mellan den 6 och 27 April 1474, midt under den heliga veckans dagar, infaller sålunda den händelse, hvarpå grafstenens inskrift häntyder, men som undgått de forskares kännedom, hvilka förut skildrat denna kon. Christians resa: en svensk *Peter Cohorn*, kammarherre och fältöfverste, som jemte sin unga son befinner sig i konungens följe, dödar i en duell under vistelsen i Rom en dansk rival, som äfven tillhörde konungens uppvaktning. Enligt någon tradition uppgifves den dödade varit en grefve *Schei-lemberg*.¹ På grund af detta svåra brott förvisas Cohorn och dömes till landsflykt, men finner skydd i kardinal della Roveres palats och med hans hjälp slutligen äfven en fristad i Avignon och dess närhet, der han efter en 4 à 5 års vistelse dör och jordas i Montfavet. Men hans son Johan grundar här i Frankrike en ätt, som ännu synes lefva och som har att tälja betydande och framstående män i fransk och holländsk tjenst, men hvilkas historia vi dock här ej äro i tillfälle att vidare följa.²

¹ Namnet förefaller högeligen dubiöst. Kanske man härunder kunde förmoda ett *Schauenburg* eller *Schulenburg*, båda greffliga ätter, ehuru de slägttaflor, som förekomma i *Hübners* och *Hopfs* genealogiska arbeten, ej upptaga någon medlem af dessa ätter, som kan med bestämdhet utpekas såsom duellens offer.

² Vi vilja här blott till närmare begrundande påpeka att enligt *Dictionnaire de la noblesse* och en handskrifven kompletterande anteckning af marquisen de Seguins-Vassieux ätten Cohorns adliga anspråk på framställd begäran af en baron

Vi hafva ej funnit denne Peter Cohorns namn uttryckligen nämnt hvarken i de omhvälfningar och strider här i Sverige, hvori han skall hafva tagit del, ej heller bland de personer, som omgåfvo konung Christians person på hans färd till Rom. Men i strider och politiska omhvälfningar ser man blott de allra främsta männen i leden. Der stod han tydligen icke, och konungens följe på Romafärden var så talrikt och det embete, han beklädde, ej af sådan vikt, att han här höjer sig öfver de öfriga. För öfrigt behöfver *fautor* ej betyda att han i egen person deltagit i konungavalet, liksom det ej heller är uttryckligen sagdt, om ock sannolikt, att han personligen tog del i slaget på Brunkeberg.

Men det hindrar ej att vi ändock skulle kunna återfinna mannen i svenska och danska handlingar, ehuru föga troligt under det åttennamn, han sannolikt först i utlandet på grund af sitt vapenmärke antog. Hornet i åtskilliga former återfinnes väl på de adliga vapensköldarne från vår medeltid, liksom i deras ättlingars i våra dagar.¹ Men dermed är frågan ej på långt när klar. Och det kan ej heller förefalla underligt, då man rörande hans antecedentia har så få hållpunkter i öfrigt. Man känner ej från hvilket landskap han härstammar, och för fadersnamnet lemnar den franska ätteledningen ingen eller möjligen blott vilseledande uppgift. Ty ett af de tu: antingen är hela denna ätteledning hopgjord och falsk, eller ock beroende på missuppfattning af svenska namn och grundad på osäkra traditioner. I förra fallet lönar det ej att fästa något afseende dervid, i senare fallet skulle man kunna våga sig på försöket att åtminstone i vissa punkter gifva ätteledningen en någorlunda rimlig, dock alltid osäker tolkning. Sålunda t. ex. förefaller det under den senare förutsättningen icke alldeles osannolikt att under detta *Toussaint* skulle kunna ligga ett missuppfattadt *Torsten* eller *Turesson* eller *Tordsson*, likasom af de orimliga dubbla förnamnen det senare skulle kunna bortförklaras såsom innehållande fadersnamnet. Men härmed är dock i sak föga vunnet. Åtminstone har det ej lyckats mig att genom diplomforskning eller konjekturer erhålla någon tillfredsställande eller rimlig lösning af den Cohornska släktgåtan, och därför är jag mera böjd att antaga det förra alternativet. Måhända kan

Charles Menno Cohorn blifvit från svensk sida intygade i en officiel handling, dat. Upsala d. 24 Dec. 1700 undert. Adolff de Palmberg, juge royal, och kontrast. Stal-Hamar, samt bevitnad af C. Renolt, M. Wrangel, W. Soscher, L. C. Kronstad(!). Hvad månne detta innebära?

¹ Exempelvis ätterna *Horn*, *Gyllenhorn*, *Jägerhorn*, *Jägerskiöld*.

någon annan lyckas bättre att gifva det senare något sken af sanning. Men äfven om det ej skulle lyckas att påträffa denne Peter Cohorn i våra medeltidshandlingar och binda honom fast vid någon af våra inhemska äldre ätter, kunna vi i alla händelser ej jäfva grafstenens intyg eller frångåta honom hans rätt att nämnas såsom en son, en landsflyktig son af vårt fosterland.

L. Bygdén.

Hertig Bengt Algotssons fäderne-slägt.

Det mörker, som länge hvilat öfver konung Magnus Eriks-sons gunstling den bekante hertig Bengt Algotssons slägt, har under de senaste årtiondena börjat skingras. Det har påvisats, att han långt ifrån att vara af låg börd, såsom förr påståtts, tillhörde en af Sveriges mest högborna ätter, samt att han genom sin farmoder fru Ingegärd Svantepolksdotter kunde leda sin ätt upp till såväl den Sverkerska konunga-ätten som den Danske konungen Valdemar Sejer.* Å fädernet har dock icke hans slägt kunnat föras längre tillbaka än till hans farfader Brynjulf Bengtsson, som nämnes år 1310. — Uti Nordisk Familjebok framställles det visserligen som högst sannolikt, att denne Brynjulf Bengtsson varit en yngre son till Östgöta-lagmannen Bengt Magnusson. — Då emellertid intet annat än den gemensamma vapenbilden, lejonet, talar för detta antagande och dessutom Bengt Magnussons slägt var fäst vid Östergötland, men hertig Bengts åter vid Västergötland, torde man vara fullt berättigad att kasta hela denna härledning såsom mindre sannolik öfver bord, om nämligen på samma gång en antagligare slägtledning kan påvisas.

Hertig Bengt, hans fader Algot Brynjulfsson, farbroder Knut Brynjulfsson och fastrar Birgitta Brynjulfsdotter, g. m. riddaren Greger Magnusson (2 snedbjelkar), samt Katarina Brynjulfsdotter g. m. riddaren Ulf Håkansson (Läma), förde ett lejon i skölden, och då lejonbilden äfven föres af Västgöta-lagmannen Bengt Haf-

* Illustrerad Svensk historia 2, sid. 24.

ridsson,¹ som nämnes mellan åren 1286 och 1307, torde vara skäl att undersöka, om ej någon släktskap dem emellan kan påvisas.

Som barn till Bengt Hafridsson eller hans enka Margareta nämnas i skilda bref Folke, Ramfrid, g. 1. m. riddaren Birger Röriksson (snedbjelke) och 2. med riddaren Karl Tukesson (4-delad sköld) Katarina och Kristina, stammoder för släkten 3 rosor.² Af dessa lefde Ramfrid Bengtsdotter längst och i sitt sista testamente af år 1358³ nämner hon som fränder herr Folke Knutsson, domprost i Skara, som äfven nämnes bland hennes arfvingar, Magnus Gregersson och Algot Bengtsson. Folke Knutsson var son till fru Ramfrids syster Kristina. Magnus Gregersson var son till riddaren Greger Magnusson (2 snedbjelkar) och Birgitta Brynjulfsdotter (lejon) en dotter till Brynjulf Bengtsson och således faster till hertig Bengt Algotsson (lejon). Algot Bengtsson var lagman i Västergötland, förde i vapnet ett griphufvud och var sonson till den bekante lagmannen Algot Brynjulfsson. Att äfven han var släkt med hertig Bengts förfäder framgår af ett år 1322 af fru Ingegärd Svantepolksdotter på Händelö utfärdadt bref,⁴ där han jämte Greger Magnusson (2 snedbjelkar) samt fru Ingegärds söner Knut och Algot Brynjulfssöner (lejon) nämnes som beseglande. — För släktskap mellan fru Ramfrid Bengtsdotter själf och Brynjulf Bengtssons barn talar vidare den omständigheten, att herr Gregers Magnusson (2 snedbjelkar) samt Knut och Algot Brynjulfssöner beseglat (1332) ett af henne utfärdadt bref.⁵

Då således såväl Bengt Hafridsson som hertig Bengt Algotsson och hans fäderneslägt i vapnet föra ett lejon, då de båda äro närmast bundna vid Västergötland, då vidare Bengt Hafridssons dotter fru Ramfrid Bengtsdotter och hertig Bengts fader hafva gemensamma fränder och då till sist fru Ramfrid själf tyckes vara släkt med hertig Bengts fader, förefaller det mig högst sannolikt, att hertig Bengts farfader Brynjulf Bengtsson varit en son till Västgöta-lagmannen Bengt Hafridsson och äldre broder till fru Ramfrid Bengtsdotter. — Rörande Bengt Hafridssons och Bengt Algotssons släktförbindelser i öfrigt, hänvisar jag till en uppsats af mig i Sv. Historisk tidskrift 1885. s. 172 och till H. Hildebrands slägtafla i Illustrerad Svensk Historia, 2, s. 24.

K. H. K.

¹ Sv. Sig. fr. Medeltiden 3: 103, 307, 308, 714; Sv. R. P. n. 17.

² Sv. Hist. Tidskrift 1885, s. 172.

³ Sv. R. P. n. 384.

⁴ Sv. D. 3, n. 2333.

⁵ Sv. D. 4. n. 2942.

Släkten Leijonhufvud-Lewenhaupt

under medeltiden.

I femte årgången af »Svenska Ättartal» finnes å sid. 307 införd »Släkten Leijonhufvuds (Lewenhaupt) härstamning», utarbetad af K. H. Karlsson. Denna artikel har gifvit mig anledning att taga de där uppställda antagandena i närmare granskning. En del af forskningarna hafva visserligen som bestämda fakta, redan användts i historiken på släkten Leijonhufvud i »Svenska Adelsns Ättartaflor ifrån 1857», men må det tillåtas mig att härnedan något mera detaljeradt framställa resultatet af dessa forskningar, dock i så sammanträngd form som möjligt.

Först några ord om de i riksarkivet befintliga handskrifna släktböcker, hvilka jag alla genomgått, och hvilka äro författade på 1500- och 1600-talen.

Våra dagars kritiska forskare hafva sedan länge upphört att obetingadt lita på dessa släktböcker, men det torde dock må hända vara af intresse att se huru forna tiders forskare framställde släkten Leijonhufvuds härstamning så väl på fädernet som mödernet. — Hvad härstamningen på fädernet beträffar anføres till exempel i en släktbok från 1560-talet [Riks. A. Geneal. H. 44], att Abraham Kristiernssons fader skulle hetat Kristiern Abrahamsson och farfader »Her Abram»; i en släktbok af Rasmus Ludvigsson, sannolikt från 1569 [Riks. A. Geneal. H. 45] säges Abraham Kristiernssons fader hetat »Christer Gregersson till Brunsberg» och farfader »Greger Christersson», hvilkens fader skulle hetat Kristiern Brodersson och farfader Broder i Kärr i Halland [släktledningen förekommer äfven i Riks-A. Geneal. H. 19 och H. 2. b.]; en annan släktbok af Rasmus Ludvigsson [Riks-A. Geneal. H. 42], uppställer som Abraham Kristiernssons fader Kristiern Brodersson och farfader Broder Svensson [släktledningen förekommer äfven i Riks-A. Geneal. H. 6]; en annan släktbok [Riks-A. Geneal. H. 41] uppgifver som Abraham Kristiernssons fader Kristiern Brodersson och farfader Broder i Kärr; i en släktbok från 1588 [Riks-A. Geneal. H. 11] säges Abraham Kristiernssons fader hetat Kristiern Gregersson till Brunsberg, farfader Greger Kristiernsson och farfarsfar Kristiern Brodersson; Erik Abrahamssons stamtafla [Riks-A. Geneal. H. 21 a] uppgifver Abraham Kristiernssons far vara Kristiern Gregersson till Brunsberg, farfader Greger

Kristiernsson till Ellholmen, farfarsfar Kristiern Brodersson Rid-dare och farfarsfarfar Broder; den i allmänhet kritiske Peder Månsson Utter uppställer ungefär samma härledning som den sistnämnda. Sammanfattar man nu dessa uppgifter kommer man till det märkliga resultatet att Abraham Kristiernssons fader skulle hetat antingen Kristiern Abrahamsson, eller Kristiern Gregers-son, eller Kristiern Brodersson, att hans farfader skulle hetat antingen »Abraham», eller Greger Kristiernsson, eller Broder Svensson, eller Broder i Kärr samt att hans farfarsfarfar skulle varit antingen Broder i Kärr i Halland, eller Broder. När man ser allt detta virrvarr vore man nästan böjd att helt och hållet förkasta alla släktböckernas alla obestyrkta uppgifter, men bevis för delar deraf, eller för någon af härledningarna i dess helhet kan ju möjligtvis hafva funnits, äfven om det under tidernas lopp på ett eller annat sätt förkommit. — Angående släktens här-stamning på mödernet eller om Abraham Kristiernssons moders, farmoders och farfaders moders släkter hafva släktböckerna äfven temligen motsatta uppgifter.

Den gård på Selaön i Södermanland, som ännu i dag bär namnet Brunsberg, är så att säga utgångspunkten för släktens historia. År 1356 ^{28/10}* köper »Christiern i Brunzebieghe» på Selaön jord i »Medalhwallum»; 1365 ^{6/11} köper Kristiern, domare på Selaön, jord i Öfre Valla; år 1413 ^{7/7} säger »skæligen man Gregers i Brundzbærghe» sig hafva de i en åkerfjäll i »Wallum» efter som han var jordägande i byn; år 1425 ^{10/5} [Riks-A. Pergb.] köper Kristiern Gregersson, »boende i Brunsberge», jord i Yttre Valla i Ytter Sela socken till sina arfvingars everdliga ägo, samt 1438 ^{23/3} [Riks-A. Pergb.], jord i »Qvikstum i Thorsergis (Thoresund) socken i Silbo härad». År 1462 nämnes »greger christiernsson oc abram christiernsson» på sådant sätt att de otvifvelaktigt äro bröder [Dansk Riks-A. Häreadsdombok 1547 sid. 148]; år 1463 ^{2/7} [Riks-A. Pergb.] säljer »Grehers Christiernsson» en »gaardh på Ytraselo, hetande Medelwalla, i Silbo herradhe liggjandes». Abraham Kristiernsson gifver 1471 ^{1/7} [Riks-A. Pergb.] sin hustru i stället för 600 mark, som hon förut fått i morgongåfva, bland annat en gård i Brunsberg, hufvudgården »Quiksta i Torssoka» (Thore-sund), en gård i Valla och jord i det andra Valla.

Med stöd af det ofvan anförda synes med säkerhet framgå att de nämnda personerna stå i släktskapsförhållande af fader och son till hvarandra.

* När uppgiften är hämtad ur tryckta medeltidshandlingar anføres ej källan.

Abraham Kristiernssons fader var således Kristiern Gregersson, hans farfader Greger, omnämnd 1413, och hans farfarsfar Kristiern, omnämnd 1356. Tager man i betraktande de tider, under hvilka de anförda olika personerna omtalas, finnes ej heller något hinder i vägen för riktigheten af ofvannämnda släktförhållande.

Kristiern i Brunsberg, som omtalas 1356 och 1365, finnes äfven omnämnd 1373 ¹⁰/₂, som fastevittne, 1379 ¹⁸/₁₀ [Danska Riks-A. Pergb. Södermanland n:o 29], 1380 ²⁶/₁₀ [Danska Riks-A. Pergb. Södermanland n:r 32] och 1380 [Uppsala Bibliotek Pergb.] som vedervaruman.

Kristiern Gregersson omtalas som nämndt år 1425 och 1438, men förekommer äfven 1427 ³⁰/₃ [Riks-A. Pergb.] som grefve Hans af Everstein fogde på Openstens slott och 1430 ³/₁₁ [Riks-A. Pergb.] i ett bref dateradt Opesten. Abraham och Greger Kristiernssöner nämnas första gången 1462, och Kristina Kristiernsdotter, som, enligt hvad af nedanstående synes, var deras syster, omtalas första gången 1453 ²²/₁ [Riks-A. Pergb.], och då som Nanne Kärlings hustru.

Hvad Abraham Kristiernssons farfars giftermål med en dotter till riddaren Broder Svensson, (†. 1436) och hans farfarsfars giftermål med Margareta Valdemarsdotter (Folkunge) angå, har jag under mina forskningar ej funnit några urkunder, som tala därom, och instämmer i doktor K. H. Karlssons åsigt, att dessa giftermål ej äro sannolika. Frågan om, med hvilka Abraham Kristiernssons farfar och farfarsfar varit gifta får således ännu lämnas öppen. Beträffande åter hans faders, Kristiern Gregerssons, gifte med en dotter till en Peder Eriksson, hafva forskningarna med säkerhet gifvit vid handen, att ett sådant ägt rum, samt att Peder Eriksson ej var af Urupska släkten, och att hans hustru tillhörde Tjurhufvudsläkten.

År 1400 [Kammar-A. Afskrift å papper], pantsatte riddaren »Mattes Göstaffsonn» sitt arfvegods Landbotorp i Håsvika socken i Kinds härad till riddaren Abraham Brodersson, hvilken 1407 [Kammar-A. Afskrift å papper] gaf det till »medgift» till sin sven Peder Eriksson och dennes hustru »Christine Toresdotter». År 1501, tisdagen i fastlagsveckan [Kammar-A. Afskrift å papper], bevisade Abraham Kristiernssons änka inför riksens råd i Stockholm att Abraham Kristiernsson, hon och hennes föräldrar hade obehindradt ägt Landbotorp sedan den tid det pantsattes till Abraham Brodersson. — Då man vet att Abraham Kristiernsson

med sin hustru ej fick Landbotorp, kan hans änka med »hennes föräldrar» ej mena annat än sina svärföräldrar och förfäder på mannens sida. Af det föregående hafva vi sett, att Abraham Brodersson, Peder Eriksson och »Christine Toresdotter» ägde Landbotorp, och voro de således Abraham Kristiernssons släktingar på fädernet eller mödernet. Urkunderna lämna inga bevis för deras släktskap på fädernet, hvarför således endast återstår deras släktskap med honom på hans moderne. Abraham Kristiernsson fick således Landbotorp efter sin moder, hvilken måste ärf det efter sina föräldrar. — Kunna nu Peder Eriksson och »Christine Toresdotter» med afscende på tiden, när de lefde, vara Kristiern Gregerssons svärföräldrar? De gifte sig 1407 och fingo då Landbotorp, som ligger i Västergötland, och kunde 1427, då Kristiern Gregersson var fogde på Opensten i Västergötland, hafva haft en fullvuxen dotter, med hvilken Kristiern Gregersson ingick giftermål. Den senares dotter Kristina Kristiernsdotter gifte sig 1453 och behöfver således ej hafva varit född före 1427. Häraf ses tydligen att årtalen ej lägga hinder i vägen för den nyss framställda frågans jakande besvarande. —

Gifva urkunderna något vidare stöd för Abraham Broderssons, Peder Erikssons och »Christine Toresdotters» släktskap med Abraham Kristiernssons moder? — År 1462 [Danska Riks-A. Häradsdombok 1547] omtalas, att »Karl erengissleson paa sind høstrues wege greger christiernsson oc abram chrisstiernsson aff waben hagde seldt skøtt oc affhendtt fra them oc theras arff-j. till H. aaghi axelsson ritth. wtj Hiuleberg oc hans arff-j. halffdelen aff en gardtt liggends i förre Synd Hallandtt i Reffuinge sogen heder Bororp — — — — — Som them war tillfallend till arff på theras mørne ephther Suendt tuordtson.» År 1472 ¹²/₂ [Riks-A. Perg.] tillät Sten Sture att Abraham Kristiernsson fick behålla alla de gods, som Broder Svensson och Clawis Nichlison hade köpt till hans behof. De tvenne senare voro antagligen på något vis släkt med Abraham Kristiernsson. Broder Svenssons fader var Sven Toresson, som bodde i Öddis-lef 1436 ²⁰/₁₂ [Riks-A. Pergb.], och ägde denne »Sven Tordsson» i Ødesslöff flera gårdar i Halland [Danska Riks-A. Personalhistorisk Samling. Åke Axelssons jordbok]. Af det ofvansagda framgår att Abraham Kristiernsson och hans syskon på sin moders sida voro släkt med Sven Toresson och hans son Broder Svensson.

Abraham Brodersson, Sven Toresson, Broder Svensson, Peder Eriksson och »Christine Toresdotter» voro således släkt med Abraham Kristiernssons moder. Halfva Bororp ärfdes af Abraham Kristiernsson och hans syskon på deras moders sida efter Sven Toresson. — Kan deras moder hafva varit dotter till Sven Toresson? Broder Svensson dog 1436. Hans fader Sven Toresson ärfde flera gårdar i Halland efter honom [Danska Riks-A. Personalhistorisk Samling. Åke Axelssons jordbok], som således ej hade några barn, hviket härneda skall visas. Hade Broder Svensson haft någon syster, och hon varit Abraham Kristiernssons moder, skulle hon och Sven Toresson efter Abraham Kristiernssons änkas bevisföring ägt Landbotorp, men denna egendom finnes ej omnämnd i urkunderna i sammanhang med Sven Toresson, hvadan Abraham Kristiernssons moder ej kunnat vara dotter till Sven Toresson. Halfva Bororp hade således icke ärfts efter Abraham Kristiernssons morfader, utan stod Sven Toresson i annat släktförhållande på mödernet till Abraham Kristiernsson. Abraham Brodersson och Sven Toresson förde båda tjurhufvudet och hörde utan tvifvel till samma ätt. Den förstnämnde gaf som ofvan anförts till sin sven Peder Eriksson vid dennes bröllop med »Christine Toresdotter» som »medgift» godset Landbotorp, hvilket han fått i pant för 600 mark. Någon anledning för en så pass stor gåfva skulle naturligtvis hafva funnits, och kan den ej sökas i det förhållande att Peder Eriksson var Abraham Broderssons sven, utan måste utan tvifvel härleda sig från något släktförhållande mellan honom och Peder Eriksson eller dennes hustru »Christine Toresdotter». Den senare ägde 1407 Landbotorp, hvilket varit i Abraham Kristiernssons mödernesläkt alltsedan år 1400, och Abraham Kristiernsson ärfde på sin moders sida Sven Toresson, som 1407 och 1415 ^{5/11} [Uppsala Bibliot. Pergb.] kallas för »Sven Thoresson». Sven Toresson var icke Abraham Kristiernssons morfader, utan broder till »Christine Toresdotter», hvilken således varit Abraham Kristiernssons mormoder och var af den s. k. Tjurhufvudsläkten.

Angående den släkt, till hvilken Peder Eriksson hörde, lämna ej urkunderna något bevis, men säkert är att han ej hörde till Urupssläkten.

I doktor Karlssons nämnda afhandling finnes tills slut ett uttryck, nämligen, »skælig man», som skulle vara detsamma som »(bonde eller möjligen lägre frälseman)». Detta anser jag icke vara riktigt. År 1413 ^{7/7} omnämnes »Gregers i

Brundzbærghe» eller Abraham Kristiernssons farfader som »skæligen man». Nämnda år och dag kärade Gregers i Brunsberg vid råfstetinget i Strängnäs »oppa en fiæl i Walloom i enne ængh». Biskop Anders i Strängnäs var jordägande i »fiælen» och i byn. Nämnden vid råfstetinget vittnade och svor att den icke visste eller mindes annat än att »fiælen» låg som den af ålder legat och att de, som ägde den, af ålder hade ägt den och deras föräldrar före dem. Gregers sade sig äga del i denna »fiæl» efter han var jordägande i byn och det »ær omynnis hæffdt». Biskopen och de som ägt den förut blefvo tilldömda »fiælen». En »fiæl» är detsamma som ett jor-dområde, och 1409 ²³/₈ kallas en »fiæl» i Jönåkers härad för »gammalt frälse». Konung Magnus Eriksson hade 1357 förbjudit frälseman att förvärfva skattejord, och såväl han som konung Håkan hade sedan blott på grund af särskilda förtjänster beviljat undantag från denna regel. Men under konung Albrekts tid afhändes honom en stor mängd skatt därigenom att frälsemän på ett eller annat sätt kommit i besittning af skattejord. »Den märkvärdigaste åtgärd, som under drottning Margaretas tid vidtogs i afseende på Sveriges inre styrelse är utan tvifvel reduktionen. Den bestod i korthet sagdt deri, att alla de skattegoods, som allt ifrån 1363, då Albrekt kom in, kommit i frälseståndets händer, skulle återgå till sin ursprungliga egare eller deras arfvingar och åter blifva skattskyldiga» [Styffe: Bidrag till Skandinaviens historia]. Reduktionen rörde således såväl de verldsliga som andliga frälsemännen och pågick i Södermanland 1399 och ännu 1409, samt berörde flera gods på Selaön, hvadan det synes ganska antagligt att efter 1409 ingen skattejord därstädes var undandragen skatt. Biskop Anders i Strängnäs, som hörde till det andliga frälset, hade enligt nämndens vittnesmål, af år 1413 ⁷/₇ en sedan gammalt erkänd besittningsrätt till nämnda »fiæl» och måste denna »fiæl» efter alla råfsteting, som strax före 1413 hållits i Södermanland, om den ej varit frälse, ej kunnat behållas af biskopen och hans meddelägare, och nämnden ej tilldömt dem »fiælen».

Af det ofvannämnda framgår således att den omtalade »fiælen» var frälsejord och att Gregers på urminnes häfd grundade anspråk på del där af innebar, att han var frälseman. Doktor Karlsson anser att »skæligen man Gregers i Brundzbærghe», hvilken af det föregående med till säkerhet gränsande visshet kan anses vara frälseman, skulle genom uttrycket »skæligen man» bevisas tillhöra bondeståndet eller möjligen det lägre frälset. Som

stöd för att »skæligen man» ej betyder bonde kan anföras följande: År 1387 ¹/₂ nämnes »skellicum manne gijurdha foot», år 1388 ⁴/₆ »vælborne man» Gjurd Foot; år 1392 ²⁰/₁₂ »skælikom och hedherlikom manne» Gjurd Foot; år 1397 ⁸/₈ »hedherlikom manne ok skælikom giurdhe footh hæradzhoffdyngha j Ydhro»; år 1403 ²¹/₁₀ »skålig riddare herr Niclis Bosson»; 1409 ²⁸/₇ skålig man Herr Jakob Fastolfsson riddare. Det begagnas således om en och samma person ibland skåligen och ibland vëlborn, samt användes skålig i samband med riddare. Att påstå att skåligen man anger bonde eller lägre frälseman håller således ej streck. På 1300-talet och 1400-talets början kunde man ej ena året vara ofrälse och andra året vëlborn och då hörande till högre frälset, ty vëlborn innebar att man genom arf från fäder eller sedan längre tillbaka tillhörde det högre frälset. I Telge stadga af år 1335 bestämdes visserligen att äfven bönder kunde få frälse, men dessa blefvo endast »lägre frälsemän», under medeltiden kallades friborn och ej vëlborn samt kunde ej föra adligt vapen [Hildebrand: Sveriges Medeltid]. År 1438 ²³/₃ [Riks-A. Pergb.] omtalas Kristiern Gregersson som vëlborn man och måste således hört till det högre frälset, dit enligt det föregående således hans fader »skæligen man» Greger äfven hörde.

I doktor Karlssons åsigt att Kristiern Gregerssons far ej skulle varit riksråd instämmer jag helt och hållet samt tillägger äfven att dennes farfar ej heller innehade riksrådsämbetet, ty i bevarade urkunder talas ej därom. Dessa tvenne förmenta riksråds giftermål äro redan i det föregående något vidrörda, men torde Kristiern Gregerssons fars påstådda giftermål men en dotter till Broder Svensson och en Peder Ribbings dotter, tjäna till utgångspunkt för att visa att Broder Svenssons moder hette Ribbing och att han ej hade några barn. Förut är visadt att Broder Svenssons fader, Sven Toresson, var broder till Kristina Toresdotter och således Abraham Kristiernssons mormors broder, och att Broder Svensson var Abraham Kristiernssons moders kusin. Broder Svensson bevittnar redan 1409 ¹⁷/₃ ett köpebref och måste således då redan varit myndig, hvadan han säkerligen var född ej senare än i slutet af 1380-talet. Hans faders, Sven Toressons andra hustru Kristina Piik föddes först på medlet af 1390-talet, ty hennes moder Cecilia i Haraberga, var ännu 1390 [Styffe: Skandinavien under unionstiden, sid. 57] gift med Tuve Pedersson, hvilken 1406 ¹⁷/₆ [Danska Riks-A. Arne Magn — Danske Samling 293 fol. 41. v.] var död; ty då säges Benkt Piik vara gift med hans

änka. Benkt Piiks och Cecilias i Haraberga dotter Kristina Piik var död 1415 $\frac{5}{11}$ [Uppsala Bibliotek Perb.], ty då gör hennes efterlevande man »Sven Thoresson» jordaskifte med Benkt Piiks arfvingar.

Sven Toresson var tredje gången gift med Hilla Odz dotter, hvilken 1443 [Riks-A. Lars Sparres kopiebok, Medeltidshandling B. 16- n:o 17] var änka efter honom, som lefde 1439 $\frac{7}{7}$ [Riks-A. Pergb.], och 1455 $\frac{6}{2}$ [Danska Riks-A. Pergb. Fjäre härad] nämnes som hans änka och som först gift med »Michel Stofffisk», med hvilken hon hade en år 1455 afliden dotter. Hilla ärfde efter dottern en gård, hvilken dottern ärfte af fadern. Hvad hette således Broder Svenssons moder, hvilken måste hafva varit hans faders, Sven Toressons, första hustru?

I Åke Axelssons jordbok finnes följande antecknad »Item kyopthe jak aff Swen Tordss i Ødesslöff ii gardhæ, som liggheer i Opnoræ, eth hedher Apeldhæ gardher — — — — — Tesse fornefnde gotz liggendis i Getinghæ sogn ok Halmstadhe herreth ok en gard i Skællentorp — — — — i Effthre soghn i Arystadhe herreth ok en gard j Østenebek — — — i Mordheklewoe soghn, — — — — — ok en gard i Nessio — — — i Kalff soghn —, liggendis bodhe j Kind ok en gard hedher Myøshwlt — — — ligger i Arestædhoe herreth, ok en gard i Gwnnarpæ, som hedher Aagard. Alle these fornefende gothz them kyöpthe jak aff fornefnde Swen Tordss ok gaf hannem — — — —. Ok lösdhe jak thet ju aff Sandbek för hwndredha arniske gyldhennæ. Thesse gardhe erffdhe han effther syn sön her Brodher Swenss, gwd hanss syæl hawæ».

Broder Svensson hade således på sitt moderne ärfte eller genom gifte erhållit en del gårdar. Hade han genom gifte fått dem och antingen haft barn eller icke haft barn, skulle gårdarna vid hans död väl tillfallit hans barn, eller återgått till hans hustrus släkt. och hans fader ej kunnat ärfva ens det minsta jorodområde. Emellertid ärfde fadern de ofvannämnda gårdarna, hvadan synes klart att Broder Svensson fått dem på sitt moderne. I Åke Axelssons klagoskrift till Halmstads landsting öfver Åke Sandbek daterad Hjuleberg 1468 [Danska Riks-A. Personalhistorisk Samling Aage Axelsson] säger han att alla de gods, som Knut Ribbing hade haft i Halland, hvar helst de lågo, hade han köpt af Broder Svenssons fader Sven Toresson och att »the fornefnde gotz haffuer jeg wunnit effther som lagen vduiser, bode till herresting och lantztingh met steffninge breff, ride breff och dombreff, hwilke fornefnde gotz myn herris nade haffuer sath

j qwerstade etc.» »Item om ij garde i Opnore ligendis them köpte jegh och aff förnefnde Swen Torss». I samma klagoskrift säger Axel Åkesson »item fiel her Bror Swenss en arff effther Knud Rybbing, som ær en tredingh j Risorp.»

Af det föregående framgår klart att Broder Svensson ärfde Knut Ribbing, att Sven Toresson ärfde gods i Halland efter Broder Svensson, att Sven Toresson innehaft alla Knut Ribbings gods i Halland, hvilka Åke Axelsson köpt af Sven Toresson, samt att de gods, den senare ärfde efter sin son, måste denne fått på sitt moderne. Alltså hade Knut Ribbing ägt de gods, som Sven Toresson ärfde efter sin son, hvadan dennes moder eller Sven Toressons första hustru hörde till Ribbingsläkten. Denne Knut Ribbing var helt visst död 1436, ty då halshöggs Broder Svensson, hvilkens moder måste afidit före 1415, emedan Sven Toresson då var änklng för andra gången. Som visats var Broder Svensson. Abraham Kristiernssons moders kusin. År 1486 $\frac{2}{3}$ [Riks-A. Pappersdokument] säger en annan Knut Ribbing, häradshöfding i Marks härad, att hans och Abraham Kristiernssons föräldrar hade »arfbörd och bref tillhopa». Äfven af detta synes sannolikt att deras föräldrar eller förfäder voro släkt.

Hvad egendomen Aleholm eller Ellholmen angår inkom den ej i släkten förr än genom Abraham Kristiernssons gifte med Birgitta Månsdotter [Natt och Dag]. Hon fick Aleholmen bland andra gårdar 1479 $\frac{24}{2}$ [Riks-A. Pergb.] vid arfskifte efter sin fader Måns Benktsson. Det ägdes af hennes farfader Benkt Stensson, som var död 1454 $\frac{22}{1}$ [Riks-A. Pappersdokument] och gafs af hennes fader Måns Benktsson 1463 $\frac{23}{11}$ [Riks-A. Pergb.], till hans andra hustru Märta Månsdotter som förökning på hennes morgongåfva, och bestämde han att Aleholm, om Märta Månsdotter dog barnlös, skulle tillfalla hans barn i första giftet.

För att Kristiern Gregersson skulle ägt Ekholmen lämna urkunderna ej något stöd. Hvad Ekeberg angår sålde Birgitta Månsdotters syster Cecilias son, Jöns Jönsson, i hennes andra gifte med Jöns Ivarsson, i hans första gifte, detsamma år 1492 $\frac{21}{12}$ [Riks-A. Pergb.], till Abraham Kristiernsson, och gaf Birgittas broder Johan sitt samtycke dertill 1496 $\frac{1}{6}$ [Riks-A. Pergb.]—Enligt »Svenska Adelns Ättartaflor» skulle Kristiern Gregersson haft fyra barn, nämligen Greger och Abraham Kristiernssöner, Kristina Kristiernsdotter samt en dotter gift med Tord Svensson. Detta

är ej med verkligheten öfverensstämmande, ty 1462 [Danska Riks-A. Härads dombok 1547 sid. 148] omtalas att Karl Erengislesson på sin hustrus vägnar, Greger Kristiernsson och Abraham Kristiernsson af vapen, ärfde på sitt moderne halfva Bororp efter Sven Toresson, samt att Tord Svensson och Jens Svensson af vapen på sina hustrurs moderne ärft andra halfva Bororp. De tre första tillsammans kunde ej hafva ärft lika mycket som de två sista tillsammans ifall alla fem varit syskon, allra helst som det på ena sidan var två bröder. Alltså voro de tre första syskon, och de två sistas hustrur systrar, och de tre och två sines emellan kusiner på modernet. Abraham Kristiernsson hade således brodern Greger och systern Kristina, och var Tord Svenssons hustru hans kusin. Greger Kristiernsson nämner 1462 $\frac{9}{5}$ [Riks-A. Pergb.] Karl Erengislesson och Tord Svensson som sina mågar, men af det anförda framgår att Tord Svensson var hans kusins man. Ordet måg betydde den tiden både måg, sväger eller frände i allmänhet. — Kristina Kristiernsdotter gifte sig 1453 $\frac{22}{1}$ med Nanne Kärling, men var 1460 $\frac{4}{3}$ [Riks-A. Perg.] änka efter honom och var 1462 $\frac{9}{5}$ omgift med Karl Erengislesson, hvilken 1467 [Riks-A. Pergb.] förde en delad sköld med en half lilja i högra fältet och en fogel i det venstra. År 1484 $\frac{4}{10}$ [Riks-A. Pergb.] gifver Karl Erengislesson till »Viglunga» kyrka några gårdar för sin son Krister Karlssons och Nanne Kärlings själar, och 1485 $\frac{22}{5}$ [Riks-A. Pergb.] omtalas Kristina Kristiernsdotter som Karl Erengislessons hustru.

Hvad hette då Tord Svenssons hustru? Abraham Kristiernsson hade en kusin på modernet vid namn Kristina Håkansdotter, som omtalas 1499 $\frac{32}{10}$ [Riks-A. Pergb.]. År 1480 [Riks-A. Sparres kopiebok, Medeltidshandling B. 16 = N:o 17 sid. 244] förekomma Tord Svensson, hans hustru Kristina Håkansdotter samt sonen Sven Tordsson, prest i Ylestad. Då nu Sven Tordsson 1480 var prest måste han varit flera och 20 år, hvadan föräldrarne måste varit gifta på 1450-talet. Då man vet att den Sven Toresson, som före 1462 ärfts af Abraham Kristiernssons kusin på modernet, gift med Tord Svensson, hade ägt gårdar i Mardakleffs socken i Kinds härad, att Abraham Kristiernsson hade en kusin på modernet vid namn Kristina Håkansdotter, att en Kristina Håkansdotter 1495 $\frac{29}{3}$ [Riks-A. Pergb.] säljer till sin fränka Kristina Eriksdotter på Bjurum sin gård »Mardhakleff» i Kind i Västergötland, att Tord Svensson, gift med Kristina Håkansdotter, hade en son vid namn Sven Tordsson samt att Knut Ribbing 1486 $\frac{2}{3}$ [Riks-A. Pappersdokument] säger att hans, Abraham

Kristiernssons och Sven Tordssons föräldrar hade arfbörd och bref tillhopa, anser undertecknad det till fullo vara bevisadt att Kristina Håkansdotter, som nämnes 1480, 1495 och 1499, är en och samma person. Kristina Håkansdotter, som nämnes 1495, kallas 1493 $\frac{8}{6}$ och 1496 $\frac{10}{2}$ [Riks-A. Pergb.] för Kristina Håkansdotter i Tväryd, Tord Svenssons änka och fränka till Kristina i Bjurnum, Hans Åkessons änka. Om Kristinas faderne-släkt hafva de af mig kända urkunderna intet att förtälja, och att inlåta sig på en uttömmande undersökning därom samt om hennes släktförhållande till Kristina Eriksdotter Gyllenstierna, Hans Åkessons änka, är ej här rätta platsen.

År 1462 nämnes Abraham Kristiernsson »aff wapen», år 1472 $\frac{12}{2}$ [Riks-A. Pergb.] för sven, år 1491, [Danska Riks-A. Langebeks Svenska Diplomatarium] som sist bland riksens råd, år 1491 $\frac{20}{6}$ [Riks-A. Pergb.] bland riksens råd och 1493 $\frac{22}{6}$ [Riks-A. Pergb.] som väpnare bland riksens råd. Han lefde år 1496 $\frac{2}{6}$ [Riks-A. Pergb.], men var död 1501 $\frac{3}{3}$ [Riks-A. Pappersdokument], ty då nämnes Birgitta som Abraham Kristiernssons änka. Hon var omgift 1504 $\frac{6}{11}$ [Riks-A. Pappersdokument] med Anders Persson, hvilken nämnda år omtalas som Svante Nilssons och Sveriges troman.

Abraham Kristiernsson skulle efter nämnda ättartaflor haft tre barn, Erik och Sten Abrahamssöner samt Märta Abrahamsdotter, hvilken senare dock ej omnämnes i bevarade urkunder såsom de förras syster. Eriks och Stens moder skulle 1501 [Kammars-A. Afskrift å papper], då hon för dem gjorde anspråk på Landbotorp efter deras fader, väl äfven nämnt dottern ifall hon ägt någon sådan. Hon kunde visserligen varit död 1501, men får dock anses höra till en annan släkt, möjligen i förvandtskap med Erik Abrahamsson. Sten Abrahamsson nämnes 1499 $\frac{32}{10}$ [Riks-A. Pergb.] som Erik Abrahamssons broder och som riddare. År 1501 och 1508 [Riks-A. Lars Sparres Kopiebook Medeltidshandling B. 16 = n:o 17] samt 1512 $\frac{29}{1}$ [Riks-A. Pergb.] omtalas han, och lefde ännu 1514 $\frac{27}{7}$ [Riks-A. Pergb.].

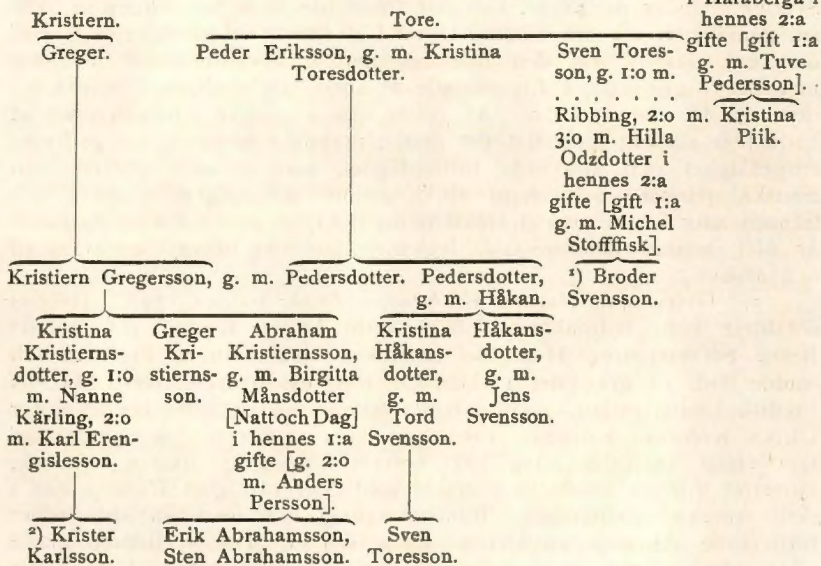
Erik Abrahamsson var redan 1499 riddare och gifte sig 1512 $\frac{29}{1}$ i Söderköping samt gaf då sin hustru Ekeberg eller Loffs gård jemte en del andra gods i båda fallen till morgongåfva. År 1513 $\frac{7}{1}$ [Riks-A. Pappersdokument] ombads af Sten Sture presterskapet, friborne frälsemännen, köpmännen, kronans skattskyldige bönder och menige allmoge, församlade i Skara, att, under den tid han bevistade herremötet i Köpenhamn, de

skulle vara Erik Abrahamsson lydiga och hörsamma på samma sätt de varit Åke Hansson i gamla herr Stens och Svante Nilsson Stures tid. Förmodligen afses härmed hans utnämmande till riksmarsk. — Erik Abrahamssons änkas, Ebba Eriksdotters, jordebok, skrifven 1550, upptager 225 gårdar, 6 halfva gårdar, 2 ödetorp, 3 rompejordar, 109 tomter, 3 hagar och 6 kvarnar, och hans son Abraham Erikssons fädernearf utgjorde 71 gårdar hans dotter Annas 46 gårdar, hans dotter Märtas 35 gårdar, hans dotter Birgittas 42 gårdar etc., hvadan synes att han och hans hustru innehade stora jordområden.

Med Erik Abrahamsson slutar släktens medeltidshistoria.

Stamtafla

utvisande ofvan omtalade personers
släktskapsförhållande.



Karl K:son Leijonhufvud.

Text till porträtten.¹

4. *Eugenia Bernhardina Desideria, Sveriges och Norges drottning*, var född 1781 i Marseille, der hennes fader den rike köpmannen François Clary intog en högt aktad ställning. Som barn fick hon bevitna den franska revolutionens skräckscener. Sedan hennes syster Julie blifvit gift med Joseph Bonaparte, uppgjordes mellan dessa makar det förslaget, att förmäla den ännu blott 13-åriga Desideria med Josephs broder general Napoleon Bonaparte, ej många år derefter Frankrikes kejsare. Dessa planer strandade emellertid, då Napoleon förälskade sig i Josephine de Beauharnais och kort derefter gjorde henne till sin maka. I stället blef Desideria två år senare förlofvad med en annan ung hjelte den tappre general Duphot. Aftonen före den utsatta bröllopsdagen blef emellertid Duphot mördad under ett upplopp i Rom. En ny friare anmälde sig likväl snart, äfven han en af den franska revolutionens mest lysande krigare, och 1798 knöt Desideria hymens band med general Jean Bernadotte, snart efter hvartannat marskalk, furste af Ponte-Corvo samt kronprins och sist konung af Sverige och Norge. Först såsom drottning tog hon sin bostad i Sverige. Under de 42 år, hon här framlefde, hade hon sorgen se både sin gemål och sin son konung Oskar I äfvensom sonsonen prins Gustaf och en sonsons son den lille hertigen af Södermanland före sig nedstiga i grafven. I sitt åttionde år afled hon slutligen i Stockholm den 17 December 1860. Af ödets alla vexlingar temligen oberörd hade hon alltjämt bibehållit det sunda, praktiska förstånd, den godlynta frispråkighet och älskvärda förbindlighet, som så ofta utmärka den franska qvinnan, och ehuru alltid genom skiljaktighet i språk och lefnadsvanor i viss mån en främling för det land, som först vid mognare år blef hennes fädernesland, lyckades hon der blifva allmänt aktad och älskad.

5. Grefvinnan *Aurora Wilhelmina Brahe* föddes 1778. Hennes föräldrar voro hofjunkaren friherre Otto Anders Koskull och Amalia Beata Silfversparre. Hon blef hoffröken hos drottning Fredrika och trädde vid 28 års ålder i äktenskap med excellensen greve Magnus Fredrik Brahe, sedan omkring halftannat år enkling efter hennes faster Ulrika Katarina Koskull. Lika god som vacker och intagande blef hon enligt samtidas intyg hela hofvets förtjusning, liksom hon ock, mönstret för en husfru och maka, med ädel värdighet förde spiran i den svenska aristokratiens främsta salong och med sin älskvärdhet förljufvade de sista 20 åren af sin makes lif. Då excellensen Brahe 1811 sändes som ambassadör till Paris för att framföra Karl XIII:s lyckönskningar med anledning af konungens af Rom födelse, var grefvinnan Aurora sin make följaktig, och äfven här ådrog sig »la belle suédoise», såsom hon af kejsar Napoleon benämndes, mycken uppmärksamhet och beundran. Efter mannens död fortfor hon att utöfva

¹ Med detta häfte fortsättes den i häft. II påbörjade serien porträtt af framstående svenska män och kvinnor.

ett stort och berättigadt inflytande i Stockholms förnåma kretsar, och hennes salong förblef alltjämt en af de främsta mötesplatserna för den eleganta världen, en skola, der ungdomen inhemtade kunskap i det fina lefnadsvettets och det älskvärda umgängets konst. Äfven på politikens område synes hon hafva gjort sig gällande. Hon såges nämligen hafva varit den Egeria, hos hvilken styfsonen den bekante excellensen grefve Magnus Brahe i bekymmersamma stunder sökte råd och hjälp. Ännu på äldre dagar bibehöll hon ett skönt och majestätiskt utseende. Hon var, säger Crusenstolpe, »sådan fantasien skapar sitt ideal af en drottning». Hon afled först 74 år gammal.

6. Friherrinnan *Charlotta Eleonora von Essen* var född 1771. Föräldrarne voro den bekante riddarhuspolitikern friherre Karl De Geer till Leufsta och hans 1:a fru, född von Liewen. Dotter till Sveriges rikaste man och dertill enligt samtida vittnesbörd ovanligt täck och behaglig såg hon sig vid sitt första utträde i världen snart omgifven af en talrik friareskara. Främst bland hennes beundrare framträdde två sedermera ryktbara personer, kaptenen vid Lifgardet grefve Adolf Ribbing och hofstallmästaren friherre Hans Henrik von Essen.² Den sistnämnde blef den gynnade, som det påstås till följd af konung Gustaf III:s personliga ingripande till hans förmån. Hos den hetlefrade Ribbing, som var dödligt förälskad i den vackra fröken Charlotte, upplågade nu den ursinnigaste förbittring. Första följden häraf blef en duell med Essen, i hvilken denne blef svårt sårad. Men det stannade ej härvid. Gustaf III:s 4 år senare timade död, hvari Ribbing hade en ej ringa del, torde nog söka en af sina bidragande orsaker i Charlotte De Geers giftermål med Essen. Detta genom sina verkningar så tragiska äktenskap blef ej långvarigt. Tre år efter dess ingående afled den älskliga friherrinnan ej fullt 20 år gammal. Hon efterlemnade en son, som dog 31 årig såsom öfverste i armén och öfverhofjägmästare i survivance, samt ansedd som en af sin tids elegantaste kavaljerer.

7. Grefvinnan *Lovisa Augusta Meijerfelt* föddes 1745 och var dotter till öfverståthållaren grefve Axel Wrede Sparre samt dennes maka född Törnflycht. Vid 18 års ålder trädde hon i äktenskap med den 20 år äldre grefve Johan August Meijerfelt, sedermera fältmarskalk och excellens. Detta giftermål var det första, som konung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika efter tronbestigningen hedrade med sin närvaro; och det förnåma paret omfattades allt framgent med synnerlig ynnest från hofvets sida, hvartill nog i hög grad bidrog den unga grefvinnans skönhet och älskvärdhet. Denna bevägenhet fortfor under Gustaf III:s regering, och grefvinnan Meijerfelt utsågs snart till en af drottning Sofia Magdalenas statsfruar. Jemte grefvinnorna Höpken och Löwenhielm räknades hon till hofvets främsta skönheter, dess tre gracer, en uppfattning, åt hvilken Kellgren gifvit ett uttryck i sin bekanta dikt »Gracernas döpelse». Ett annat uttryck af den beundran, hon väckte, återfinnes i den samstämmighet, hvarmed tidens memoirförfattare sjunga hennes lof. Hon nämnes sällan utan epitetet »den vackra», men äfven hennes intagande, älskliga väsen röner allmän

² Sedermera fältmarskalk, riksståthållare och excellens.

hyllning, under det att det sqvaller och förtal, som i samtida karaktäristiker ofta beskugga de mest förtjusande qvinnobilder, studsa tillbaka mot hennes allmänt erkända dygd. Det berättas om henne, att hon alltid plägade meddela sin make de förklaringar, som hennes fågring och behag framkallat. Deras äktenskap var också synnerligen lyckligt, oaktadt grefve Meijerfelt skildras som både ful och tråkig. Två söner föddes i detta äktenskap men afledo före föräldrarne. Sjelf öfverlefde hon i 17 år sin man och dog vid 72 års ålder.

Kellgren, som varit hennes söners lärare, har äfven ytterligare besjungit henne i ett ståtligt qvåde, der han låter alla antikens gudomligheter skänka henne sina yppersta häfvor, men derjemte klaga, att hon ej synes sjelf veta af de skatter hon fått. Och skalden Oxenstierna kallar henne i sin hänförelse: »En skönhet, som den förra verlden hade tillbedit på knä som Venus och Diana».

Så länge dessa båda snillens verk läsas, skall ock grefvinnan Lovisa Meijerfelts minne lefva.

8. Grefvinnan *Varvara Sprengtporten* var af rysk börd och dotter till statsrådet grefve Nicolai Samytsky. Hon blef gift med den bekante grefve Göran Magnus Sprengtporten, sedan denne från Sveriges öfvergått till Rysslands tjänst, i hvilken han blef general och 1808 Finlands förste generalguvernör. Då han följande år afgick från sistnämnda befattning, utnämndes han till grefve och hans hustru till hofdame. Tio år senare afled Sprengtporten, men grefvinnan Varvara öfverlefde sin make i mer än 30 år. Hon dog först 1850. Att döma af Sprengtportens två föregående äktenskap, hvilka varit ytterst olyckliga till följd af hans svåra lynne och ytterliga lättsinne, är det ej sannolikt, att grefvinnan Varvara fått mycket njuta af livets glädje isynnerhet under det sista decenniet af deras samlif, då den äregirige, orolige, våldsamme mannen i en enslig landsort gick och grämde sig öfver, att maktens och glansens dagar för honom voro för alltid förbi. Måhända hade dock ålderns kyla något svalkat hans fordna hetsighet och gjort honom mera lämpad än förr att njuta af ett stilla hemlifs behag och en god makas omvårdnad.

9. Grefvinnan *Charlotte Wrangel till Sauss*, född 1743, förlorade redan vid 7 års ålder sin moder Magdalena Sofia Wachtmeister till Johannishus. Följande år afled jemväl hennes fader öfverstelöjtnanten friherre Axel Gustaf Wachtmeister till Björkö. Hon erhöll då en fostermor i grefvinnan Beata Spens, i ett föregående äktenskap gift med hennes farbror den framstående amiralen friherre Karl Hans Wachtmeister. Då grefvinnan Spens 1760 äfven dog, fick fröken Charlotte efter henne ärfva en summa af 60,000 plåtar. Som hon tillika var »mycket vacker och munter», berättar riksmarskalken grefve Karl Bonde, »hade hon många friare». Den utvalde bland dessa blef öfversten grefve Johan Reinhold Wrangel, med hvilken hon sedan på Walinge gods i Södermanland lefde ett lyckligt familjelif, endast störtdt af en allt mer tilltagande sjuklighet, som redan 1791 lade henne i grafven, 48 år gammal.

Hvem var Dislin?

Vårt kungliga garnisonssjukhus hade ej länge varit i verksamhet, förrän det vardt föremål för en rätt egendomlig inspektion.

Den 13 Augusti 1812 infann sig nämligen därstädes en »fabriqueur» Dislin, som uppvisade ett förordnande, »att såsom öfverinspektör hafva inseende öfver hvad till det materiala af arméens sjukhus hörde», och som därpå gjorde åtskilliga anmärkningar vid de på stället af vederbörande läkare och förmän vidtagna ekonomiska anstalter. Detta utan att hafva vänt sig till öfverläkaren eller någon annan medlem af sjukhusets direktion.

Ett nytt besök gjordes natten till den 20 i samma månad, då herr Dislin begaf sig till sjukrummen, fortfor med sina anmärkningar samt äskade af sjukhuskommissarien, assessor Baillet, uppgift om och afskrift af staten för sjukhusets betjäning m. m. Med anledning häraf hemställde nu denne sistnämde till direktionen, huru han här vid lag skulle förhålla sig.

Man kan förstå, att direktionen kände sig oangenämt berörd.

Ordförande i denna samma var ingen mindre än konungens befälhafvande generaladjutant för armén, öfverste Lagerbring, och bland dess ledamöter märktes i främsta rummet arméns nyutnämde öfverfältläkare, professor Weltzin, på hvilken i egenskap af sjukhusets öfverläkare närmaste ansvaret för dess styrelse hvilade. Det vardt nu också denne senare, som vid direktionssammankomsten påpekade det oformliga sätt, hvarpå dessa inspektioner, och särskildt den sistnämnda, utförts.

Han androg, att det för de sjuke vore både skadligt och af elaka följder, om desse skulle nattetid och i sömnen oroas, äfvensom att ett dylikt förfarande skulle på stället bidraga till elakt exempel och ohörsamhet i de befallningar, som af läkarne kunde föreskrifvas. På dessa grunder anhöll professor Weltzin, det öfverinspektören Dislin måtte tillsägas, att vid de af honom vidtagande åtgärder, som hans tjänstebefattning kunde tillhöra, först anmäla sig hos öfverläkaren eller i dennes frånvaro hos den på stället varande sjukhusläkaren.

Denna anhållan bifölls på rak arm, hvarjämte assessor Baillet underrättades, att denne icke ägde rättighet utlämna några af de om händer hafvande handlingar, som sjukhuset rörde, utan finge

Dislin i sådant afseende anmäla sig till kungl. direktionen och dess utlåtande afvakta. Vidare fann direktionen nödigt att söka erhålla en noga kännedom, om hvad Dislin såsom felaktigt anmärkt, hvad den skulle ofördröjligen tillsägas att inställa sig hos ordföranden och därefter uppkallas inför direktionen.

Dagen därpå tillkännagaf ordföranden, att öfverinspektören (såsom han på grund af sitt förordnande alltid i protokollen benämnes) inställt sig hos den förstnämde och till en början muntligen framställt åtskilliga anmärkningar mot den ekonomiska ordningen vid sjukhuset samt därefter på anmodan afgifvit en skriftlig promemoria. Denna senare, affattad på franska språket, var — med rättelse af några uppenbara, sannolikt vid intagningen i protokollet uppkomna, skriffer — i den del, som rörde garnisons-sjukhuset, af följande lydelse:

»Le 12 du mois d'aout à 8 heures du matin j'ai présenté mes devoirs à M. L'adjutant-General Lagerbrinck et je l'ai prié de faire connaître ma place à qui de droit. Le 13 Courte à 8 heures du matin je donnai Copie de ma commission à M. le General Lagerbrink.

Le même jour à cinq heures du soir je suis allé à l'Hôpital militaire de Kongsholm. Les Chambres et la Cuisine étaient bien tenues et propres. Il manquait de la paille dans les paillasses et elles étaient trop courtes. Les Draps trop courts et de toile trop grossière, les Couvertes très bonnes et fort propres, les bois de til généralement mauvais, les traversins mal faits et incommodes, je ne trouvais dans tout L'Hôpital que deux pots de chambre; dont l'un plein d'ordure et l'autre à moitié.

Il n'y avait aucun Servant dans 4 chambres. Au premier Etage et au deuxième je trouve une jeune fille qui devait soigner nuit et jour environ 20 fievreux, disposés dans trois pièces différentes.

La distribution du soir consistait en une seule sorte de grains emet à L'eau ce qui devait se distribuer avec du lait ou de la bière: à Coté étoit une très petite marmite, dans laquelle ou faisait du bouillon avec des os.

Le nombre des malades étaient 112 et il n'y avait cependant que 40 fr de viande. L'Inspecteur, le Chirurgien et la Cuisinière convinrent qu'elle ne valait rien.

Fait à Stockholm le 14 du mois d'Aout l'an 1812.

Dislin.

Denna promemorias affattning på franska visar dess författares utländska, antagligen franska börd. Gifvetvis måste han dock hafva varit fullt mäktig svenska talspråket.

Som man ser, är aktstycket hållet i rätt myndig ton; dess »*fait à Stockholm*» smakar af dekret rent af.

Efter erhållen del fann direktionen de gjorda angifvelserna vara »af den mest grannliga beskaffenhet och af sådan vikt, att därom borde skyndsamligen och med yttersta noggrannhet undersökas». Angeläget var nämligen, att, om klagomålen skulle befinnas grundade, icke allenast rättelse skedde, utan äfven den felaktige ställdes under behörigt tilltal. I betraktande häraf aktade direktionen nödigt utsätta ett extra sammanträde till samma dag kl. 5 e. m., hvarvid äfven vederbörande chefer för garnisonsregementena skulle anmodas närvara.

Både allvar och skyndsamhet hade således utvecklats, när man några timmar senare mötte anmärkaren öga mot öga.

Innan denne insläpptes, och den egentliga undersökningen började, begärde dock öfverläkaren, professor Weltzin att få upplysningsvis yttra sig om den inkomna anmälan.

Att madrasserna voro ofullkomligt stoppade, ägde sin riktighet. Förhållandet var, att en del madrasser voro nog korta och skulle blifvit alldeles för korta, om de fullkomligt stoppats med halm.

Hvad den omständighet angick, att herr öfverinspektören ej funnit uppässning i första våningen af den stora sjukhusbyggnaden, så berodde detta, enligt sjukhusläkaren Ahlgrens förklaring därpå, att sjukvakterskan nyss förut på Ahlgrens befallning gått ned i badhuset för att mottaga en ankommen sjuk, och att nämnde sjukhusläkare under tiden själf varit i besagda sköterskas sjukrum.

Med den tredje anmärkningen, att i andra våningen fanns endast en ung flicka, som ensam natt och dag hade att vårda omkring 20 febersjuka, förhöll sig på följande sätt. I denna våning fanns visserligen för tillfället blott en sjukvakterska till cirka tjugo därvarande soldater, men bland dessa tjugo funnos den 13 Augusti endast tre febersjuka. De öfrige, mer eller mindre tillfrisknade, förmådde alla att gå uppe och hjälpa sig själfva, hvarföre sköterskan rätt väl hann med sina göromål. Vid ett slikt förhållande vore det således ett ändamålslost öfverflöd att i denna våning hafva en ökad betjäning, lika visst som att detta i händelse af svår sjuklighet blefve en nödvändighet.

Rörande förhållandet med nattkärlen erinrade öfverläkaren om vissa föreskrifter, han i detta afseende för convalessenter utfärdat,

öfverlämnande för öfrigt den anmärkta omständigheten att af undersökningen upplysas.

På samma sätt påminde öfverläkaren i afseende på mathållningen om de olika sjukportionerna och öfverlämnade likaledes frågan om köttets beskaffenhet till den förestående undersökningen.

Nu fick herr öfverinspektören inträda, hvarpå en rätt egenomlig scen följde.

Denna började, som naturligt var, därmed, att den inkomne af direktionens ordförande underrättades om anledningen till hans tillkallande och om direktionens ansökan att i herr öfverinspektörens närvaro undersöka förhållandet med dess anmärkningar samt att under rannsakingens gång biträdas af densammes närmare förklaringar.

Men här *afbröts* ordföranden, herr generaladjutanten Lagerbring, af öfverinspektören Dislin med den förfrågan, i hvilken ställning denne sistnämde borde vara inför kungl. direktionen; tilläggades, att han icke ansåg sig böra vara stående utan sittande, hvarjämte han på samma gång från sessionsbordet tog den för en annan frånvarande direktionsledamot varande stol för att sätta sig.

Man kan tänka sig den kungliga direktionens förvåning vid ett slikt uppförande, en förvåning, som förmodligen röjde sig genom ett ögonblicks tystnad.

Ögonblicket därpå antydde ordföranden herr öfverinspektören att taga afträde, hvilket denne efterkom.

Då Dislin, efter en kort stund, åter före kallad, inkommit, föreställde honom ordföranden å egna och kungl. direktionens vägnar oskickligheten och obehörigheten af hans uppförande, att, innan konungens befälhafvande generaladjutant och kungl. direktionens ordförande ännu hunnit sluta att å direktionens vägnar förklara anledningen till Dislins kallelse och kungl. direktionens sammankomst, afbryta ordföranden med den fråga, huruvida han (Dislin) vore skyldig att stå eller sitta, då han tilltalades, och detta med tillägg, att han icke ansåg sig skyldig till det förra, samt att utan afvaktan af svar till sig rycka en af de kring direktionens bord stående stolar för att genast sätta sig. Af vördnad för det namn, hvarmed herr öfverinspektörens fullmakt var undertecknad, ville konungens befälhafvande generaladjutant äfvensom kungl. direktionen i herr öfverinspektörens närvaro fortsätta den tillämnade undersökningen och tillåta, att herr Dislin under densamma finge intaga den stol, som han utan tillåtelse velat begagna.

Herr öfverinspektören Dislin inföll, att han för konungens befälhafvande generaladjutant såsom sådan hade all vördnad och

vore beredd till lydnad, men att han däremot — också af vördnad för det namn, som var undertecknad hans förordnade — icke ansåg sig böra stående bevista direktionens session, hvarförutom han icke erkände eller kunde anse någon sin åliggande skyldighet vara att inför kungl. direktionen stå till rätta för sina åtgärder.

Till svar härå underrättade herr generaladjutanten, att nu ej vore fråga om herr öfverinspektörens ställande till rätta, utan blott därom, att direktionen måtte komma i tillfälle att i hans närvaro göra den nogaste undersökning rörande de brister vid hospitalsvården och den uraktlåtenhet hos vederbörande, som herr öfverinspektören anmält sig erfarit vid sitt besök i sjukhuset den 13 innevarande månad. Resultatet af denna undersökning, huruledes det nu ock utfölle, skulle jämte den af herr Dislin underskrifna promemoria föreläggas hans kungl. höghet kronprinsens höga granskning, och vore det inför denna domstol, som fråga skulle blifva att stå till rätta. På denna underrättelse svarade herr öfverinspektören »med någon märkbar hetta», att han också icke skulle underlåta att inlämna till hans kungl. höghet rapport öfver hvad han erfarit vid hospitalsvården.

Härmed var den oangenäma episoden slut, och själfva undersökningen om de anmälda oordningarne kunde börja.

Att för denna i dess helhet redogöra torde vara öfverflödigt, så mycket mer som man af Weltzins förberedande upplysningar lätt kan sluta till utgången. Det enda, som möjligen skulle behöfva omtalas, är, hur det gick med de båda sista anmärkningarne, vid hvilka Weltzin särskildt hänvisat till den blifvande undersökningens utslag. Dessa rörde, som vi minnas:

1:o »les pots de chambre»,

2:o köttets beskaffenhet.

Undersökningen rörande den första af dessa punkter upptager tre sidor i protokollet. Det juridiska ämbetsspråket, som med sina majestätiska satsbyggnader här uppbär det så vulgära ämnet, är af en ganska komisk verkan, hvilken kulminerar i återgifvandet af ett onekligen rätt groft uttryck af öfverläkaren. Bäst är emellertid att förbigå allt detta och endast nämna, det anmärkningen visade sig fullständigt obefogad.

Afhandlingen om köttets beskaffenhet däremot kan utan att att såra någons öron i all dess trivialitet återgivas.

Sjukhusläkaren Ahlgren, härom tillfrågad, upplyste, att herr öfverinspektören Dislin vid besöket i matköket den 13 förklarar köttet skämdt, hvilket Ahlgren, som enligt sin åliggande tjänste-

befattning nyligen vid köttets ankomst till sjukhuset detsamma besiktigat, besvarade därmed, att han bad herr öfverinspektören Dislin både lukta och nogare se på köttet för att finna, det samma hade fullkomligt färsk lukt och alldeles icke var gammalt eller skämdt utan nyligen slaktadt och godt. Dislin hade då medgifvit, att det öfriga köttet varit godt, men en liten bringa, som var mager, hade därpå ådragit sig hans synnerliga uppmärksamhet. Ahlgren, å sin sida medgifvande, att man utan tvifvel kunde önska erhålla ett kött, som varit mindre benigt och mera fett än den i fråga varande bringan, hade likväl erinrat därom, att det öfriga erhållna köttet, bestående af lårstycke och hvad kokerskan kallade »fransyskan», ägde dessa fördelaktigare egenskaper, vidare, att det icke vore möjligt erhålla hos slaktare i vanlig handel kött alldeles utan ben, samt att det denna årstid vore ganska ondt efter ett fullkomligt godt och fett kött, i anseende därtill att kreaturen i allmänhet hittills varit magra och mindre köttfulla.

Sjukhuskommisarien Baillet och sjukhusets kokerska, Brita Christina Lagerström, som nu inkallades, instämde uti samma yttrande om köttet som sjukhusläkaren Ahlgren, hvarvid kokerskan nyttjade det uttrycket, att bringan, ehuru nyss slaktad och frisk, varit hvad man kallar en dålig bringa. Detta uttryck *dålig* uppfattades af herr öfverinspektören Dislin med särdeles begärlighet, och förbehöll han sig ovillkorligt, att detta uttryck uti kokerskans förklaring skulle också inflyta i protokollet.

Herr öfverinspektören underrättades, om hvad han icke tycktes känna, nämligen att i svenska språket, hvad man kallar en dålig bringa icke är detsamma som ett genom förskämning, seghet eller någon för hälsan skadlig egenskap felaktigt kött, utan vill blott säga detsamma som en tunn, mindre köttfull och mager bringa. Men herr öfverinspektören Dislin påstod enständigt, att köttet vore efter hans uttryck »immangeabelt» och tillade, att utom andra felaktigheter köttet hufvudsakligen haft det lyte att vara för färskt, hvarförutan Dislin slutligen tillade, att han grundat sin rapport på läkaren Ahlgrens och kokerskans medgifvande, helst han i annat fall ej skulle underlåtit att genom andra personer besiktiga samma kött.

Till afgörande af frågan om köttets beskaffenhet uppmanades slutligen de närvarande herrar regementschefer att härom tillfråga sitt respektiva på sjukhuset befintliga manskap. Detta skedde, och hade manskapet med en mun förklarar köttet godt och smakligt.

Undersökningen i dess helhet afslutades på följande sätt:

Sedan öfverinspektören Dislin under nära en och en half timmas tid lämnats tillräckligt rådrum att meddela de af kungl. direktionen äskade och nödiga ansedda upplysningar, men denne likväl sökte med flera osammanhängande, vidlyftiga och till undersökningens föremål ej ledande anföranden onödigtvis upptaga kungl. direktionens tid, förständigades han att med redighet och utan omsvep hålla sig till de anmälda ämnen, hvarpå Dislin yttrade med tillika visade föraktliga åtbörder, att han numera vore lika nöjd och benägen att afträda, hvilket, då någon mera upplysning ej heller stod att ernå, honom således bifölls.

Därmed var också öfverinspektionen från detta håll för alltid slut. Redogörelsen öfver den skedda upptager emellertid trettio-två sidor af direktionens protokoll.

Efter genomläsandet häraf frågar man ovilkorligen: hvem var denne Dislin? Och hvem gaf honom uppdraget? Svaret på denna senare fråga kan ej varda annat än: kronprinsen — i egenskap af general en chef för armén, ty ingen kunglig fullmakt har meddelats. Men hvilka egenskaper, hvilken ställning i samhället kunde förmå hans kungl. höghet att till ett dylikt uppdrag utse denne för eftervärlden fullständigt okände främling? Hvem var han egentligen?

För att vinna någon upplysning härvidlag har jag — påminnande mig, att Dislin först i protokollet nämndes »fabriqueur» — rådfrågat hallrättens handlingar och särskildt årsberättelserna öfver fabrikerens tillstånd samt häraf inhämtat följande:

Antoine Dislin innehade år 1800 en *sidenfabrik* med 20 väfstolar sysselsättande 3 gesäller, 3 lärlingar och 9 väfverskor samt tillverkande 184 alnar taft, 1644 alnar satin och 1316 dukar. År 1804 hade han 50 stolar i gång; personalen utgjordes då af 1 verkmästare, 9 gesäller, 3 lärlingar och 35 väfverskor, hvarvid tillverkningen gick till 2505 aln. taft, 3847 aln. satin, 6218 sorgedukar och 356 flordukar.

Detta var rörelsens maximum. Sedan gick det stadigt utför, så att 1812 (samma år, som inspektionen företogs) omnämnes endast 4 stolar med 1 gesäll och 9 diverse arbetare samt en tillverkning af 61 aln. taft och 3602 dukar.

År 1814 läses vid namnet A. Dislin: »fabriken nedlagd och han bortrest utur Riket därförlinnan.»

Detta är all den kännedom, jag lyckats förvärfva om mannen. Svårt är antaga, att kronprinsen skulle lämnat ett förordnande af detta slag till en person, hvars hela medborgerliga för-

tjänst endast låg däruti, att han för egen räkning drifvit några väfstolar. Eller har verkligen Karl Johan blott för landsmanskapets skull — förutsatt att Dislin var fransman — velat gynna denne? Kanske i så fall denne samme för sin höge landsman äfven utfört andra uppdrag af mer eller mindre officiell natur?

I hvilket fall som helst skulle det vara af intresse, att om den improviserade öfverinspektören, som med så stora later framträdde, få erfara något mera.

H. F—g.

Rättelser och tillägg

till Anrep: Svenska Adelns Ättar-taflor

rörande släkten Oxenstierna,

hemtade ur Upsala Universitetsbiblioteks handskriftssamling.

Oxenstierna till Eka och Lindö.

Tab. 30.

[Gabriel Christiernsson] [g. m. *Beata Trolle*] hvilken dog d. 13 april 1591.

[Enl. sonhustrun Beata Gera's bref till sin syster Bengta d. 22 april s. å.]

Tab. 30.

[*Märta*] [g. m. *Caspar Tiesenhausen*] zu Kyde d. 12 aug. [1582] på Upsala slott, där Johan III firade bröllopet, enär bruden hade varit vid drottningens hof »en tidh långh».

[Enl. Johan III:s bjudningsbref till Erik O. d. 30 juli s. å.]

Hon dog i slutet af 1580- eller första början af 1590-talet, ty d. 13 mars 1591 omtalar hennes man i bref till hennes broder Christiern, att han förlofvat sig med »wolgeboren Junckfrau S[op]hia van der Reck selgen heren Mattias van der Recken nachgelassen Tochter».

Hon var dotter till aflidne Mathias van der Reck och Sofia Virck, dotter till Georg Virck och omgift med öfverste Georg [Jürgen] Fahrensbeck. Förlofningen kom först efter många svårigheter till stånd, enär Sofia van der Reck redan var bortlofvad till Otto von Dönhoff, hvilkens kränkta rättigheter ifrigt försvarades ej blott af talrika släktningar utan äfven af Wendens biskop.

Konung Johan III blef också vid underrättelsen om det förestående äktenskapet mycket uppbragt och tillskref Tiesenhausens

svåger i första giftet ståthållaren i Reval Erik Oxenstierna ett alfvarligt bref af d. 26 maj 1591, hvori han förklarar sig ej vilja »bruka» Tiesenhausen »för befallningsman på Hapsall eller Leall» samt säger sin »ändelige och alfvarlige villie och befallning» vara att Oxenstierna skulle förhindra bröllopet's firande »på for^{de} wåre Befästningar anten Hapsal eller Leall uthi staden eller på slottet», hvartill tillgång skulle förmenas så väl Fahrensbeck som Tiesenhausen, hvilken senare skulle »strax oförsumligen» begifva sig till Sverige att stånda till ansvar inför konungen.

Ej långt därefter d. 15 juni underrättar det oaktadt Tiesenhausen Erik Oxenstierna i ett bref från Hapsal att han nu var lycklig och väl gift samt att han stode i begrepp att efterkomma konungens befallning och öfverresa till Sverige.

Den förskjutne fästmannens och hans släktningars förbittring blef desto större, som Tiesenhausen dessutom offentligent förklarar att orsaken till hans hustrus brytning af förlofningen med Otto Dönhoff varit att denne på mödernet ej vore af så god adlig börd som på fädernet. Om den vidlyftiga och på sin tid tydligen mycket uppseendeväckande process, som af Dönhoff och hans bröder väcktes mot Tiesenhausen och hans fru för så väl brutet äktenskapslöfte som ärekränkning och som var föremål för rättslig behandling i Reval d. 30 juni, d. 1 och 5 juli 1592, kan läsas i Monumenta Livoniæ Antiquæ III, Riga 1842, där äfven myndigheternas skrivelser till konung Sigismund i Polen från slutet af 1593 eller början af 1594 samt d. 5 juli 1595 och till hertig Carl d. 12 juli s. å. meddelas.

Tab. 30.

[Birgitta] lefde ännu d. 9 aug. 1618, då hon sänder Margareta Oxenstierna, f. Gonnies bjudningsbref till dottern Anna Ribbings bröllopp med Anders Nilsson [Lilliehöök] till Fårdala d. 13 sept. på Fånöö.

Tab. 30.

[Kjerstin] dog d. 16 juli 1603 på Algö och begrofs d. 27 aug.

[Enl. bref af d. 22 juli s. å. från brorsdottern Anna Eriksdotter, sed. g. m. Broder Abrahamsson Rålamb, till Åke och Carl O.]

Tab. 30.

[Johan.] Befallningsman i Öfra Östergötland d. 9 maj 1598.

[Enl. Carl IX:s bref s. d.]

Tab. 31.

En dotter till Christiern föddes d. 24 mars 1577.

[Enl. moderns bref till sin syster Bengta d. 26 mars.]

En dotter, som måste vara någon af de yngre, enär Karin och Märta nämnas i brefvet, föddes d. 10 april 1578.

[Enl. faderns bref till sin broder Erik och moderns till sin syster Bengta d. 17 april.]

[**Catharina**] begrofs i Björkviks kyrka d. 6 mars 1625.

[Enl. mannens notifikationsbref till Carl Oxenstierna.]

[**Ebba**] till Synnerby begrofs i Sigtuna kyrka d. 15 oktober 1615.

[Enl. systrarnas bref till Carl Oxenstierna.]

Tab. 32.

[**Christiern**] dog i juni [1584].

[Enl. X. 279.]

[**Catharina**] f. d. [14] oktober [1584], kammarjungfru hos hertiginnan Maria Elisabet. G. m. [Nils Thureson Bielke] d. 1 juni 1617 i Stockholm, där hertig Johan af Östergötland firade bröllopet.

[Enl. hertigens bjudningsbref af d. 8 maj s. å. till Carl O.]

Begrofs d. 30 maj 1624.

[Enl. mannens bref till Åke O. d. 8 maj s. å.]

[**Gabriel**] f. d. 26 mars [1586].

[Enl. X. 279.]

Tab. 33.

[**Barbro**] dog d. 11 [jan. 1624].

[Enl. sonen Axels egenh. anteckningar. X. 284 k.]

[**Christer**] f. dec. 1584. Uppfostrades först hemma, sedan efter faderns död vid tyska universitet. Anställd vid Carl IX:s hof. 1604 »Regiæ navi præfectus». † oktober 1607.

[Enl. Axel O. anteckningar.]

Tab. 33.

[**Margareta**] föddes tvilling med Beata.

[Enl. Christina Gabrielsdotter Soop's, f. Oxenstierna, bref till Erik O. d. 4 nov. 1591.]

[**Ebba**] g. m. [Johan Sparre] på Rinkesta d. 11 januari 1623.

[Enl. moderns bref till Åke O.]

Lefde ännu 1654, då hon d. 10 nov. skrifvit bref till Margareta Oxenstierna, f. Bielke.

Tab. 34.

[**Gabriel**] f. i »Räffle». Kom till hertig Johans af Östergötland hof 1610. Legat till England och Nederländerna 1625 och till Danmark 1628.

[Enl. personalierna i handskrift.]

Begrofs d. 9 mars 1641.

[Enl. enkans bjudningsbref till Erik Oxenstierna.]

Hans första hustru *Margareta Bielke* dog [1 aug.] 1620 efter att dagen förut födt en *dotter*, som strax dog.

[Enl. mannens bref till Carl Oxenstierna d. 15 aug.]

Tab. 35.

[**Erik.**] [Slottslofven på Reffle] d. 22 juli [1580].

[Enl. Johan III:s bref s. d.]

[**Ståthållare öfver Reffle etc.**] d. 10 mars 1590.

[Enl. Johan III:s bref s. d.]

Christiern Eriksson, »junker», egde Eka 1595 och 1596.

[Enl. gårdsräkningar.]

Nämnes såsom död i ett qvitto d. 10 juni 1598.

[**Åke**.] Studerade vid Rostocks univ. 1599.

[Han har d. 4 juli 1599 i Rostock skrivit sitt namn i Olai Lixanders album.]

[Ståthållare på Wiborg] d. 28 nov. [1631].

[Enl. kgl fullmakt.]

Kallas redan 1638 Krigsråd.

[Kgl. bref d. 20 sept. s. å.]

En *dotter* döptes d. 8 jan. 1587.

[Enl. moderns fadderbref till prinsessan Anna d. 26 dec. 1586.]

[**Beata**.] [Hofmästarinna hos drottning Kristina] d. 1 febr. 1639.

[Enl. Förmyndarereg. bref s. d.]

Begrofs d. 12 sept. 1652.

[Enl. sonens bref till Greta Torstensson.]

Hennes man dog d. 17 dec. [1631].

[Enl. hennes bref till brodern Åke d. 24 dec. s. å.]

[**Gabriel**] f. på Årsta i slutet af 1593 eller början af 1594. Uppfostrades efter föräldrarnes död af farbrodern Johan. Sändes af honom 1607 till Tyskland, där han studerade vid olika universitet »i elfwa år». Efter ett kort besök hemma begaf han sig åter till Tyskland, där han 1622 var i Wittenberg, 1623 i Rostock, 1625 i Lübeck. Kammarherre hos konungen.

Deltog i »tweene togh till Prüssen» samt »är ock uthi åtskillige commissioner här inrikes aff H. K. M:t brukader». Insjuknade under en resa till Wermland, där han skulle hålla utskrifning, och dog i Westerås d. 7 sept. 1630.

[Enl. personalier och egna bref.]

Tab. 35.

[**Carin**] säges i brodern Åkes bref till brodern Gabriel d. 22 juli 1617 skola hålla bröllop »innoom tre weckor».

Nämnes som »nyss» död i systemen Beatas bref till brodern

Carl d. 19 jan. 1629.

Arfskifte efter henne egde rum d. 17 juli 1630.

Tab. 35.

[**Märta**] nämnes som »nyss» död i brodern Carls bref till brodern Åke d. 2 juni 1621.

Tab. 36.

[**Carl**.] Hofmästare hos furstinnan Maria Elisabet. Furstligt Råd hos hertig Johan af Östergötland d. 2 maj 1617.

[Fullmakt s. d.]

[**Häradshöfding** öfver Björkkinds härad d. 19 aug. 1617.

[Fullmakt s. d.]

D. 4 aug. 1619 tillträdde han ståthållareskapet på Åbo. Härads-
höfding öfver Wemo härad i Finland d. 18 juni 1626.

[Fullmagt s. d.]

[Gift] antagligen i början af 1611 [med Margareta Gonnies, dotter af Nicolaus Gonnies] Hebræ. Lingu. Professor vid universitetet i Rostock, som dog d. 16 jan. 1589 och [Anna Cloos] samt syster till Christina, som d. 25 maj 1623 gifte sig på Åbo slott med Henrik Nöding och var död 1655, och Johannes, som var Magister och dog 1611.

Margareta dog d. 30 maj 1627 och begrofs i S:t Johannis kyrka i Norrköping d. 5 aug. s. å.

[Enl. mannens bref till brodern Åke d. 10 och 11 juli s. å.]

Tab. 36.

En son föddes på hösten 1612.

[Enl. Carls bref till sin hustru d. 15 dec. s. å.]

[Christor] (Christian) kallas 1637 på utanskriften till ett bref: »Friherre till Björnö, Herre till Håckesta, H. K. M:ts Cammarherre» och i ett bref om hans begrafning: »Königl. Cammarherr, Freijherr zur Lindö und Björnöö».

Dog sannolikt på hösten 1640.

[Enl. Åke O:s bref till Erik O. d. 22 nov. s. å.]

Begrofs i Norrköping d. 8 juni 1641.

[Enl. pfaltzgrefven Johan Kasimirs bjudningsbref till brodern Erik d. 25 maj s. å.]

Tab. 37.

[Erik] åtföljde 1634 såsom Hofjunkare Philip Scheiding på hans ambassad till Moscou.

[Enl. bref af d. 10 sept. s. å. till brodern Christiern.]

Förlofvade sig i början af sept. 1641 med [Margareta Bielke].

[Enl. moderns bref af d. 17 sept. s. å. till hans broder Åke hade förlofningen egt rum »i söndags».]

G. m. [Margareta Bielke] d. 14 dec. 1642.

[Enl. egen anteckning.]

En liten dotter dog i mässling på Englaholm i juni 1648.

[Enl. Beata O:s bref till sonen Åke.]

En dotter döptes d. 17 sept. 1648 och hade till fadder pfaltzgrefven Johan Kasimir.

[Enl. dennes tacksägelsebref till Erik O. d. 4 sept. s. å.]

En dotter föddes 1655.

[Enl. bref af fadern d. 17 jan. s. å.]

Tab. 38.

[Erik] till Lindö, dog 1691 eller 1692.

[Enl. räkning på begravningskostnaden.]

[Sigrid] omtalas som nyfödd i bref d. 13 nov. 1649 från fadern till hans farbror Åke.

Döptes på Lindö d. 16 dec. 1649.

[Enl. faderns bref till densamme d. 29 nov. s. å.]

En *dotter* föddes 1655.

[Enl. koncept till bjudningsbref till dop d. 17 jan. s. å.]

Tab. 39.

[Åke] föddes på Lindö.

Döptes d. 13 juni 1652 och hade Carl X Gustaf till fadder.

[Enl. faderns bjudningsbref d. 18 maj s. å.]

[Maria Ellsabet] dog d. 20 jan. [1771].

Bodde på Hornö i Wallby s:n i Upsala län.

[Enl. bouppteckningen.]

Tab. 44.

[Erik Gustaf] förordnades d. 6 juni 1783 till v. landshöfding i Upsala län, men undanbad sig utnämningen.

[Enl. bref d. 8 aug. s. å.]

Tab. 46.

[Axel Gabriel.] [Kammarjunkare] d. 2 febr. 1817.

[Kornett] d. 9 dec. [1817].

[Löjtnant] d. 22 april [1823].

Kammarherre d. 16 april 1825.

[Ryttmästare] d. 27 juni [1827].

Adjutant hos H. M. Konungen d. 10 nov. 1832.

[Kabinettskammarherre] d. 20 maj 1834.

[Afsked från Ryttmästarebefattningen] d. 14 juli [1835].

[Major i arméen] d. 4 juli [1836]

[Sigrid Eugenia] dog d. 28 mars 1868.

Oxenstierna till Korsholm och Wasa.

Tab. 1.

[Gabriel] var ännu 1605 i utlandet.

[Enl. farbrodern Johan O:s bref d. 28 mars s. å. till Drottning Kristina, hvari han säger att Gabriel »nu på nogen tijdh hafwer warit uthan lands, synnerligen i halftredie ååhr wistats i Frankrijke».]

Hans hustru [Anna] dog på Rosersberg.

Begrofs i Esterna d. 16 mars 1656.

Tab. 12.

[Gustaf] döptes d. 2 april 1626.

[Enl. moderns bref till Carl O.]

[**Hedvig Eleonora**] lefde ännu 1707 och var då i Wismar.

[Enl. bref från henne till brodern Gabriel d. 12 nov. s. å.]

[**Anna Augusta**] var 1695 gift.

[Enl. hennes bref till brodern Gabriel d. 1 maj s. å.]

Tab. 12.

[**Gabriel**] var 1692 i Hamburg.

Kornett vid prins Ludvigs af Baden garde med Ryttmästares rang.

[Enl. bref från F. C. Dohna d. 20 aug. 1694.]

Kallas på utanskriften till ett bref d. 26 aug. 1706: »Lieutnant Colonel au garde de S. A. le marggraf de Bade».

Kallas: »Obrist Wachtmeister und Obrist Lieutnant von Leib Garde zu Pferd» och säges hafva tjänt där med utmärkelse i 13 år, i Markgrefvinnan Augustas af Baden pass för honom d. 2 juli 1707. Den 12 juli 1707 har han pass att bege sig till svenska arméen. 1708 i mars, april och maj var han vid svenska arméen.

[Enl. bref från C. Kurck.]

Tab. 13.

[**Gustaf**] var 1696 i Dresden utan tjenst och säger sig då hafva varit utrikes »snart i 4 år».

[Enl. hans bref till brodern Gabriel d. 9 okt. s. å.]

Eugène Lewenhaupt.

Spridda rättelser och tillägg

till

G. Anrep: Svenska adelns ättartaflor.

(Forts. ur O. B:s Anteckningar.)

**Dachs-
berg.**

[**David Dach**, adlad **Dachsberg**.] Dog 1667 ²⁸/₄.

Barn (bl. a.):

David, f. 1641, † 1651 ⁸/₂, 10 år och 11 dagar gammal, samt begrafven i Vadstena.

[**Carl Gottfried**]. Hade 1678 tjenat vid lifgardet 10 år. — Gift före 1678 med en dotter af majoren Johan Lood i Småland, N:r 157, och Sofia Svan.

[Sveno Svenonis]. Dog 1633 $\frac{4}{3}$.

Son:

[Andreas Dimbodius], f. 163 .

Son:

[Sven Dimberg, adlad Dimborg, † 1731] $\frac{12}{6}$. — [Gift] 1691 $\frac{13}{7}$ i Stockholm [med Christina [Maria] Merling], † 1742 $\frac{14}{2}$ i nämnda stad, dotter af rådmannen Jonas Hansson Merling och Magdalena Christoffersdotter von Ens (kammarrådet Brynte Cronskjölds syster).

Dimborg.

[Mathias Franck, adlad Drakenstjerna]. Dog mellan 1664 och 1675. — Gift med Catharina Avander], † mellan 1675 och 1679.

Drakenstjerna.

Barn (bl. a.):

[Peter]. Blef vid 14 års ålder ryttare i Jemtland; var 1682 reducerad [löjtnant] och anhöll 1689 att få en ständig tjänst. — Gift med Catharina Räm.

Son:

Johannes, döpt 1688 $\frac{30}{8}$ i Hedvig Eleonora församling i Stockholm.

Mathias. Var 1666 korpral vid öfverste Wolmar Wrangels regemente till häst från Upland, Södermanland och Småland.

[Catharina]. Lefde 1688. — Gift med] kaptenen [Per Larsson Knagg], som tjenat nära 40 år och förlorat två farbröder, tre bröder och en son för rikets fiender och all sin egendom vid fiendens infall i Jemtland. Med hustru och fyra barn vistades han under fattiga omständigheter en tid i Helsingland och 1688 i Stockholm.

Tab. 1.

[Anders Olofsson, adlad Dreffenfelt]. Tjenade allt sedan konung Gustaf II Adolf intog Riga (1621); [kornett vid Vestgöta kavalleri; löjtnant]; † 1659 i Norge. Var aldrig ryttmästare. — Gift med Sofia Blom, i hennes 1. gifte (gift 2:o med löjtnanten Joen Haraldsson, † 1672). Hon hade 1668 många små barn och öfverlefde sin 2. man.

Dreffenfelt.

Barn (bl. a.):

Anders. Ville 1668 blifva militär, hvarför modern s. å. anhöll, att han skulle få rusta under Vestgöta kavalleri för hemmanen Baggården och Silfvarp.

Tab. 2.

[Bengt], f. 1645. [Afsked 1700] $\frac{7}{4}$ för sjuklighet. — Gift med Maria Belfrage], som öfverlefde honom.

Barn (bl. a.):

† **Nils**, f. 1683 i Vestergötland; kom i tjänst vid Vestgötadals regemente 1704; var fänrik der 1710; fänrik vid general v. Fersens dragonregemente 1715; vistades fem år i dansk fångenskap; handtlångare vid artilleriet i Stockholm 1720; afsked 1730 ^{27/12}; beviljades pension s. å. ^{3/12}; † 1733 ^{4/6}. Hade fått ett hugg i hufvudet, ett spjutsting i ansigtet och ett hugg på näsan samt dessutom blifvit skjuten i högra låret.

[**Maria Sofia**]. Gift med en kapten vid öfverste Carl Bildsteins regemente.

Tab. 3.

[**Henrik**]. Var 1672 löjtnant vid Vestgöta kavalleri.

Tab. 1.

**Dreffens-
sköld.**

[**Nils Björnsson**, adlad **Dreffensköld**]. Bevistade fälttågen i Livland, Preussen, Tyskland och Danmark samt hade varit fången och sårad. Erhöll genom kongl. brefven 1647 ^{20/3}, 1647 ^{7/7}, 1652 ^{7/11} och 1655 ^{30/4} i donation flera gods, gårdar och hemman i Vestergötland; † 1658 ^{25/3}. — [Gift] och öfverlefdes af hustrun, med hvilken han hade sex söner.

Barn (bl. a.):

[**Björn**]. Ryttare vid Vestgöta kavalleri 1647; korpral 1655 och beordrades till Polen; bevistade sedan stormningen af Fredriksodde och kommenderades derpå såsom kornett under öfverste Schönlleben till Stettin; blef vid Flensburg löjtnant och afsändes till Seeland till konungens lifkompani; blef vid stormningen af Köpenhamn sårad i venstra sidan af halsen; tjänade efter fredsslutet såsom reformerad löjtnant vid Vestgöta kavalleri; [ryttmästare]; afsked 1680 ^{22/7}; † 1684 ^{22/3}. Var aldrig öfverstelöjtnant. Erhöll 1682 ^{4¹/₂} bondehemman på listids frihet. — Gift med *Maria Silfversvärd*, som öfverlefde honom, dotter af ryttmästaren Lars Silfversvärd, n:r 184, och Anna Hierta, n:r 121.

Nils. Anhöll få behålla hemmanen efter fadern. † 1674. — Gift med *Märta Bråckenhus*, som med flera barn öfverlefde mannen.

[**Anders**. Lefde 1665], men var död 1684. — [Gift med *Dorothea von Krakowitz*, i hennes 2. gifte], som lefde, enka, 1684.

Dotter:

Greta. Var död 1729. Gift med löjtnanten vid Bohusläns dragoner *Anders Wall*, som 1729 ämnade gifta sig 2:o med sin förra frus halfbroders dotter Dorothea von Wulffschmidt.

[**Göran**. Löjtnant;] † 1672. [Se Tab. 2.]

Tab. 2.

[**Göran**]. Kornett vid öfverste Sinclairs regemente; [löjtnant vid Vestgöta kavalleri] 1657; † 1672 ^{23/2}.

Barn (bl. a.):

- [1. **Anna Dorothea**]. Öfverlefde alla manliga arfvingar af ätten och lefde ännu 1728. [Gift (?) med löjtnanten] vid Bohusläns dragoner [*Anders Wall*], som efter 28 års tjänst fick afsked 1716, anhöll om adelskap och lefde ännu 1729. Hans moder, som hette Fahnesköld, var troligen dotter af Sven Pedersson, adlad Fahnesköld n:r 511, hvilken stupade i fält.
- [2. **Lars**]. Var 1678 page hos grefve M. G. De la Gardie.
- [2. **Jacob**. Musketerare vid lifgardet 1685] i september; pikenerare efter nio månader; rustmästare vid major M. W. Nieroths bataljon 1687 ²⁰/₂; afsked 1688 ²/₁₀; [löjtnant vid M. G. Tiesenhagens regemente s. å.] ¹⁰/₁₂; [kaptenlöjtnant vid Buddenbrocks regemente] 1694 ¹⁰/₉; kapten vid Fredrik Köhlers inf. 1700 ¹⁰/₈; major 1703 ¹⁵/₇; öfverstelöjtnant vid Vestgöta 3-männings regemente till fot 1707 ⁸/₆. † 1714 ¹/₄ på Filsbäck. — Gift med *Margareta Gyllenberg*, i hennes 1. gifte, dotter af öfverinspektoren Erik Berg, adlad Gyllenberg, n:r 1030, och Christina Duberg.
2. [**Helena Catharina**]. Var död 1711.
2. [**Nils**], f. 1672. [Kapten; † 1708. Se Tab. 3.]

Tab. 3.

- [**Nils**], f. 1672 ²²/₄. [Dödsskjuten 1708] ³²/₈ vid Mescowitz [i Polen]. Uppgifterna i Ättartaflorna om hans giftermål 1670 med Christina Brockenhausen likaväl som om hans barn, af hvilka Anna Maria står född 1671, kunna således ej vara riktiga, utan äro dessa nog att hänföra till ofvan anförde Nils Björnsson, adlad Dreffenskölds son Nils, som var gift med en Bräckenhusen och dog 1674.

- [**Jacob Drummond**. — Gift med *Elisabeth Clerck*, i hennes 1. gifte], **Dromund**. (gift 2:0 med öfverste Jacob Sinclair, n:r 444), †, enka, 1662 ¹⁵/₇. Hon skulle begravas 1663 ¹⁹/₇ i Klara kyrka i Stockholm.

Dotter:

- [**Regina Drummond**, adlad **Dromund**. Gift] 1680 ²⁹/₄ i Jakobs församling i Stockholm.

Tab. 2.

- [**Henrik Speet**]. — Gift 2:0 (?) 1694 ¹⁷/₆ i Stockholm med *Elisabet Ditmar*, hvilken såsom enka, bodde 1705 i Norrköping. **Ehrenspetz**.

Tab. 3.

- [**Anna Christina**], † 1763 ¹⁰/₅ i Nikolai församling i Stockholm. [Gift med *Urlander*], † 1753.

von Eich. [Abraham van Eich, adlad von Eich], f. 1620 ²⁰/₁, [† 1677] ²¹/₇.
[— Gift med] Sara Witte, eller de Witt, f. 1625, † 1680 i Göteborg, 54 år, 7 månader och 17 dagar gammal.

von Eisen. [Diedric von Eisen]. — Gift med Christina Palmström, † 1710 ³⁰/₉.

Tab. 1.

Ekegren. [Anders]. — Gift 1667 ²⁹/₄ i Hofförsamlingen i Stockholm med Maria von Bilow.

[Peter]. — Gift 1710 ⁹/₅ med Greta Torpadius, f. 1681 ²²/₉, † 1748 ²⁹/₃, dotter af assessor Lars Torpadius.

Dotter:

Greta. Gift med kaptenen Gustaf Folcker, som 1760 bodde på Hofvetorp i Torpa socken i Östergötlands län.

[Johan]. Var kaptenlöjtnant [vid Dalregementet] 1686; regements-quartermästare 1681; afsked 1682 ³⁰/₃.

Tab. 2.

[Gustaf]. Lefde 1696, men var död 1704. [Gift med Christina Kyle], som lefde ännu 1719.

Barn (bl. a.):

En son. Reste 1685 till Holland att lära sig italienska bokhålleriet, men hördes sedan ej af.

[Elsa]. Lefde 1719. Gift före 1685 med landsfiskalen [Johan Andersson] Sundberg, som lefde 1719 (och var fader till fänriken Gustaf Sundberg, gift med Agneta Catharina Stråle till Sjöared, nr 223).

**von
Freuden-
berg.**

[Johan Adolf Gottlieb von Freudenberg]. — Gift med Clara Elisabet von Geistmer.

Barn:

Georg Wilhelm, döpt 1727 ²⁰/₁₁ } i Tyska församlingen i Stock-
Fredrika Charlotta, döpt 1728 ²⁶/₁₀ } holm.

**Fuchs von
Bühlstein.** [Peter Fuchs von Bühlstein].

Barn (bl. a.):

Maria, döpt 1656 ¹²/₁₀

[Philip], döpt 1658 ²⁵/₁

[Peter Gustaf], döpt 1659 ²⁰/₁₁

Christina Elisabet, döpt 1660 ¹⁹/₁₀

} i Tyska församlingen i Stock-
holm.

[**Samuel Johansson Furubom.** — Gift 2:o] 1676 $\frac{7}{5}$ i Tyska församlingen i Stockholm med [*Magdalena Hiep*, f. 1658 (döpt $\frac{28}{4}$) i Stockholm, dotter af vinhandlaren Thomas Hiep och Maria Torngren, i hennes 2. gifte.

Barn (bl. a.):

- [1. **Maria Catharina**], † 1746 $\frac{28}{4}$ på Wiksbergs sätesgård, som hon egde.
 2. **Samuel**, döpt 1679 $\frac{5}{11}$ i Tyska församlingen i Stockholm.
 2. **Magdalena**, döpt 1683 i februari i Nikolai församling i Stockholm.
-

[**Lars Fegier**, adlad **Fägersköld**]. Tjenade under Gustaf II Adolfs tid i polska kriget, blef fången vid Riga och satt fången några år. Deltog sedan i kriget i Preussen och Tyskland.

**Fäger-
sköld.**

Adliga ätten.

Barn (bl. a.):

- [**Lars.** — Gift med] *Anna Lennartsdotter Lake* (troligen nr 53, tab. 9), som öfverlefde honom.
- [**Maria**]. Lefde 1676. Gift före 1666 med kornetten vid Vestgöta kavalleri *Sven Grotte*, † 1675.
- [**Christian**]. Var 1666 fänrik vid öfverstelöjtnant Julius Richard De la Chapelles skånska adelns soldater.
-

[**Håkan Fegräus**, adlad **Fägerstjerna**. — Gift 1:o med *Margareta Tersera*], † 1670 i augusti; — [2:o] 1674 $\frac{2}{10}$ [med *Chr. Canterhjelm*], f. 1652 $\frac{11}{7}$ i Stockholm.

**Fäger-
stjerna.**

Barn (samtlige enligt hans egenhändiga uppgift):

1. **Maria**, f. 1670 i augusti, † 1671, 9 månader gammal.
 2. [**Catharina Margareta**], f. 1675 $\frac{25}{7}$ i Stockholm.
 - [2. **Gundborg Elisabet**], f. 1678 $\frac{4}{3}$ i Stockholm.
 - [2. **Anders**, f.] i Stockholm. — [Gift med *G. Hoghusen*], † 1734 $\frac{29}{3}$ i Nikolai församling i Stockholm.
-

[**Joachim Georg Ganschou**, adlad **von Ganschou**, † 1760] $\frac{10}{5}$ **von Ganschou.** i Kembele församling. [— Gift med *Elisabet Freidenfelt*], som öfverlefde honom.

Son:

- [**Georg Christoffer**], f. 1710, [† 1760] $\frac{28}{5}$ i Klara församling [i Stockholm] och slöt ätten. [— Gift 1748] $\frac{22}{4}$ i nämnda församling.
-

Garfwe. [Hans Mårtensson Garff, adlad Garfwe]. Dog mellan 1671 och 1673 ^{30/8}.

Döttrar:

[Maria]. Gift med kornetten vid Adelsfanan *Sven Eketrä*, n:r 137, f. 1634, † före 1685, efterlemnande fattiga barn.

Karin. Gift med öfverstelöjtnanten *Cläz Niethoff*, n:r 463.

von
Gerdes.

[Hans Gerdes, adlad von Gerdes], f. 1636, begrofs [1723] ^{28/3}.
[— Gift med *Catharina Spalding*], f. 1657, begrofs [1698] ^{27/11}, 41 år och 8 månader gammal.

[Barn]:

Johan, döpt 1676 ^{24/2} och begravnen 1679 ^{22/6} i Göteborg.

Elisabet Katarina, döpt 1677 ^{13/3} och begravnen 1679 ^{22/6} i Göteborg.

Ingeborg, döpt 1678 ^{4/8} och bisatt s. å. ^{30/12} i Göteborg.

Adam Johan, döpt 1679 ^{22/10} } i Göteborg.
Johan Ludvig, döpt 1680 ^{10/10} }

[Johanna Maria], döpt 1682 ^{26/4} och begravnen 1721 ^{8/9} i Göteborg, 39 år, 4 mån. och 15 dag. gammal. [Gift 1:o] 1701 på Lerjeholm i Angereds socken i Elfsborgs län [med kaptenen] vid fortifikationsstaten i Göteborg *Wilhelm Galantin von [Schmerfelt]*, f. 1668, † 1707 ^{13/9} i nämnda stad; [2:o] 1711 ^{17/5} i Göteborg [med] amiralitetskommissarien i nämnda stad *Jakob Mesterton*, f. 1763, begravnen 1720 ^{10/8} i Göteborg.

Christoffer Ludvig, döpt 1683 ^{25/6} och begravnen 1684 ^{10/7} i Göteborg.

[Hedvig] Ulrika, döpt 1685 ^{13/5} i Tyska församlingen i Stockholm och begravnen 1703 ^{22/3} i Göteborg.

[Catharina Charlotta], döpt 1690 ^{18/2} och begravnen [1720] ^{17/8} i Göteborg. [Gift] där [med *Jacob von Utfall*], begravnen 1769 ^{21/7} i nämnda stad.

Johan Gabriel, döpt 1691 ^{27/5} }
[Eleonora], döpt 1693 ^{4/11} } i Göteborg.

Beata Elisabet, döpt 1696 ^{7/4} }
En af döttrarna begrofs 1690 ^{8/8} i Göteborg.

Tab. 1.

von Ger- [Thomas]. Lefde ännu 1667 och bodde i Verden.
stenberg.

Tab. 2.

[Henric]. — Gift med *Christina Cleberfelt*, dotter af Herman Cleberfelt (antagl. Klöfverfelt, n:r 407, Tab. 1).

Barn:

Tre söner.

Två döttrar.

En *Henrik Wilhelm von Gerstenberg* (måhända en af sönerna) blef
fänrik vid Österbottens regemente 1669; afsked 1672.

Tab. 2.

[**Herbert**] **Carl.** Tjenade i kriget i Skåne på 1670-talet såsom ryt-
tare, korpral och kvartermästare samt [sedan såsom drabant]. Var
derefter korpral under två år och förare fyra år vid generallöjtnant
friherre von Buchwalds regemente i Wismar, der han 1690 anhöll
att blifva fänrik, hvilket dock afslogs s. å. 24/1.

Tab. 3.

[**Carl Gustaf.**] Afsked 1716; † 1740 30/3 i Hallingebergs församling
i Kalmar län.

Son:

[**Johan**] **Henrik.** Var 1727 gift med *Anna Catharina Årrhane*,
f. 1693, † 1762 27/4 i Hedvig Eleonora församling i Stockholm,
69 1/4 år gammal, dotter af kaptenen Herman Årrhane, nr 309.

Tab. 6.

[**Adam.**] Född 1680. Begrofs 1729 7/3 i Hedvig Eleonora försam-
ling i Stockholm.

[Dotter]:

[**Anna**] **Helena,** [† 1761] 29/6 i Hedvig Eleonora församling.

[**Peter.**] F. 1606 på fädernegården Fransnäs i Perno socken i Fin-
land; rotmästare vid öfverste Seituns (!) regemente 1624; fänrik vid
öfverste Creutz' regemente 1631; kapten vid det värfvade folket af
öfverste Mathias Forbus' regemente 1639; — — — —; † 1673
30/9 på sin egendom Degerby.

[**Johan.**] [Dog 1679] före 29/9, då själaräringning gjordes för honom
i Jakobs församling i Stockholm. — Gift 1:o 1641 3/6 i Hofförsam-
lingen i nämnda stad med *Christina Jacobina Robertsson von Struan*;
— 2:o med *Elisabet Bure*, † 1705.

Granatenburg. [Olof Bengtsson, adlad Granatenburg. — Gift (2:0)] 1669 [med *Anna Pahl*, i hennes 2. gifte (gift 1:0)] 1659 ^{22/6} i. Tyska församlingen i Stockholm [med *Jacob Kortz*], †, enka.

Söner:

[1. **Konrad.** Kapten]. — Gift med *Maria* — — — —, som öfverlefde honom och på egen bekostnad lät begravna sin svärfader, som stått obegravnen öfver två år.

1. **Johan Fredrik.** Lefde 1669. Tjenade fyra år vid Lifgardet i Stockholm såsom pikenerare och anhöll någon tid derefter, att Kongl. Maj:t måtte rekommendera honom till Generalstaterna i Holland, der han önskade vinna anställning.

[2. **Anders.**] Konstapel vid artilleriet 1675 ^{1/12}.

Tab. 1.

Grass. Henning. Kaptenlöjtnant vid öfv. Henrik Rehbinders regemente. Adliga ätten. [— Gift med *Hilgard von Dellvig*], som öfverlefde honom.

Tab. 2.

[**Michaël Gottlieb.**] Öfverstelöjtnant vid Kinnimunds regemente 1635 i mars; afsked 1636 i juni. Lefde ännu 1650, men var död 1651.

Tab. 3.

[**Johan.**] Sergeant vid öfverstelöjtnant Anders Zöges bataljon i Dorpat 1701; fältväbel vid Adam Carl De la Gardies regemente 1702; regementsadjutant 1703 ^{22/10} med kongl. fullmagt 1705 ^{6/3}; följde konungen efter slaget vid Pultava öfver Dniepern, men blef sedan fången och förd till Ryssland; echapperade 1712 i maj och ankom i november till Reval, der han arbetade såsom knappmakaregesäll. Kom 1714 ^{28/5} till Vaxholm och derifrån till Stockholm; fänrik vid Vestmanlands regemente 1717; bevistade Fredrikshalds belägring 1718; löjtnants afsked 1719 ^{30/12}; † 1755 ^{3/9} i Torshälla. — Gift med *Helena Pohlman*, som lefde 1744.

Son (bl. a.):

[**Nils,**] Var fältväbel vid Södermanlands regemente 1755.

[**Casper Georg Grass.**] Adelsman. F. 1676 i Livland; kom i tjänst 1692; fänrik 1703; blef fången vid Riga 1710; rymde 1711; fången på ett parti s. å., men rymde; major vid Österbottens regemente 1715 ^{25/9}. Bevistade norska fälttåget 1718. Hade slutligen öfverstes karaktär och öfverstes indelning vid nämnda regemente; † 1759 ^{27/4}.

Grubbenfelt. [**Diedric.**] F. 1635, † 1683. Hans vapen och värja hänga i Rome-landa kyrka i Bohuslän.

[**Berend.**] Hade två söner i tjänst, när han anhöll om adelskap.

Söner (bl. a.):

[**Berend.** Kornett vid öfverste Berendt Mellins (Karelska) kavalleri 1675]^{8/9}; [löjtnant 1676]^{24/12}; [ryttmästare 1677]^{24/11}; † 1694^{2/3}. Hade bostället Årawala. — Gift med *Ursula Knorring*, f. 1655^{29/4}, begrafven 1720^{23/4} i Stockholm, dotter af majoren Casper Fredrik Knorring, n:r 809, och hans 2. fru Catharina Lichton.

Otto Christoffer. [Korpral vid Viborgs kavalleri 1679]; kvartermästare.

En ryttmästarefru *Maria Grönhjelm* dog 1720^{23/4} i Hedvig Eleonora församling i Stockholm.

**Grön-
hjelm.**

[**Nils Nilsson**, adlad **Harnesksköld**. Adlades] på grund af sin 30-åriga tjänst under krigsväsendet. Egde en gård Warsalo i Randasalmi socken i Finland. [Gift med *Catharina Sofia Sperling*], i hennes 2. gifte (gift 1:o med korpralen Johan Henriksson Hacerman), dotter af Henrik Jurgensson Sperling och Dorothea Bassewitz.

**Harnesk-
sköld.**

Söner:

Casper. Sergeant vid Viborgs läns dragoner under Berendt Taube 1663; fänrik 1668; † 1669 i april.

Herman. Förare vid samma kompani som brodern Casper 1663; fältväbel 1668; fänrik 1669^{28/5}; löjtnant vid öfverste H. von Burghausens nyvärfvade finska dragoner 1676; löjtnant vid Unga Drottningens lifregemente till häst, eller Nils Grotenfelts dragoner, liggande i Ingermanland, Estland och Livland. Anhöll 1690^{25/9} om afsked för sjukdom samt om kaptens titel med »litet underhåll för sig och de fattiga sina», hvilket beviljades s. å. 1710; † 1692. — Gift med *Elisabet Grotenfelt*, f. 1671^{24/4}, dotter af öfverste-löjtnanten Nils Grotenfelt, n:r 1032, och hans 1. fru Elisabet Gjöes.

[**Hoffstedter von Kühnberg**], † 1680. Hans lik stod från 1680^{26/2} och ännu 1685^{28/4} obegravet i Tyska kyrkan i Stockholm. — [Gift med] *Angela* [*Rebecka von Barth*, som] jämte barn [öfverlefde 1683].

**Hoff-
stedter
von
Kühnberg.**

Biografisk litteratur.

Lehrbuch der gesamten wissenschaftlichen Genealogie. Stammbaum und Ahnentafel in ihrer geschichtlichen, sociologischen und naturwissenschaftlichen Bedeutung, von *Dr. Ottokar Lorenz*, Professor der Geschichte. IX + 489 S. Berlin, Verlag von Wilhelm Hertz (Bessersche Buchhandlung) 1898. (Pris 9 Mark).

I detta, om ganska stor grundlighet och lärdom vitnande arbete, hvaraf en kort redogörelse måhända är af intresse för denna tidskrifts läsare, erinras till en början i företalet, hurusom för mer än hundra år sedan *Gatterer* i Göttingen skrifvit en lärobok i genealogi, men att sedermera, fränsedt några artiklar i encyclopedier och anvisningar för praktiska familjehistoriska studier, detta ämne icke varit föremål för systematisk behandling. Ämnet behandlas nu af förf. under följande fyra hufvudafdelningar:

genealogien som vetenskap;

läran om stamträdet;

anträdet;

fortplantning och ärftlighet: problem.

Öfverallt där, hvarest bland menniskor erinran om bortgångna menniskor bevarat sig, är ett genealogiskt medvetande för handen, och därför kunde äfven *Gatterer* uppställa den satsen: »genealogi fans tidigare bland menniskorna än historia». Genealogien är, säger förf., i sin ursprungligaste mening vetenskapen om släktets fortplantning i dess individuella yttringar, samt erhåller sitt fulla innehåll och sin egentliga prägel genom iakttagande af den till sin födsel och härstamning kända menniskan själf, hvilken i afseende å sina fysiska, andliga och sociala egenskaper undergår en rad af förändringar. I denna definition ligger också den af förf. framhållna indelningen af genealogien i formel eller sådan, som afhandlar framställningen af ett antal människors släktskapsförhållanden i olika led, således hvad som i vanliga fall är föremål för släktforskning, samt i sådan, som inlåter sig i närmare beskrifning af släktledens och människornas olika egenskaper i fysiskt, andligt och socialt hänseende. Sålunda utvidgad, kommer genealogien att mer eller mindre nära beröra gränserna för åtskilliga andra vetenskaper; och förf. ingår på en ganska utförlig undersökning af genealogiens betydelse såsom hjälpvetenskap till historien, stats- och samhällsläran, rättsvetenskapen, statistiken, zoologien, fysiologien, psykologien och psykiatrien. Denna undersökning leder till det uttalande, att de band, som förena genealogien med största delen af alla historiens och naturvetenskapernas områden, äro så mångfaldiga, att genealogiens studium med allt skäl kan antagas komma att i den närmaste tiden utomordentligt utvecklas och utvidgas.

De båda *genealogiska grundformerna* äro *anträdet* och *stamträdet* eller *stamtaflan*. Den förra innefattar de förfäder, hvilkas afkomlingar tillsammansantagna bestämma en viss individs tillvaro, den senare afkom-

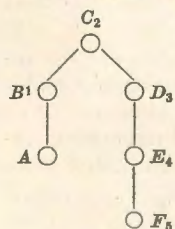
lingarne af en viss individ. Förf. framhåller med eftertryck den grundväsentliga skilnaden mellan dessa båda olika behandlingssätt af det genealogiska materialet, och påpekar, att allt riktigt genealogiskt begrepp beror på tydligt särskiljande af ifrågavarande båda grundformer.

Efter en längre historisk beskrifning af *stamträd* från skilda tider, erinrar förf., hurusom man, för att icke förlora öfversiktligheten i ett stamträd, numer liksom stillatigande förenat sig därom, att detta skall innehålla en framställning af alla den manliga generationens afkomlingar och tillika upptaga de i hvarje enskild familj förekommande döttrar och namnen å deras män, men icke dessa pars afkomlingar. I alla stamträd bortfalla således afkomlingarna på kvinnolinien, och framställningen erhåller därigenom icke blott ett måttligare och mer begränsadt omfång, utan, hvad riktigare är, gestaltar sig till ett egentligt stamträd öfver *familjen*, d. v. s. dem, som bära samma familjenamn, och utesluter endast sådana, som rätteligen tillhöra en annan familjs stamträd.

Till fullständigheten af ett stamträd, som skall motsvara allmänt genealogiskt ändamål, utan att tillika tjena till ledning för historiska eller naturvetenskapliga undersökningar, erfordras. enligt förf:s mening, följande upplysningar: 1. härkomst; 2. födelsetid och födelseort; 3. stand och tjänst; 4. död tid, dödsort och dödssätt; 5. giftermål med angifvande af makens härkomst, födelse, stand och död; 6. barn af såväl mankön som kvinkön.

Vill man åter göra stamträdet så fullständigt, att det tillika erbjuder ledning för historiska, sociala och naturvetenskapliga undersökningar, bör det tillika innehålla så fullständiga upplysningar som möjligt angående hvarje persons kroppsliga, moraliska och intellektuella egenskaper. Ju fullständigare ett stamträd är i dessa hänseenden, desto närmare kommer ock dess beskrifning af hvarje särskild individ till biografien form.

Förf. redogör vidare utförligt för begreppen *blodsförvandtskap*, *consanguinitas*, härstamning från en och samma stamfader eller stammoder, *agnater* och *cognater*, *ascendenter* och *descendenter*, *sidoslägtskap*, samt slutligen de olika sätten för *beräkning af slägtskap*, den *romerska*, som räknar lika många grader som generationer, och den *kanoniska*, som beräknar slägtskapen efter antalet leder från den gemensamma stamfadern. Den förra, hvilken användes i den tyska och äfven i vår svenska lagstiftning, framgår, såsom bekant, af följande schema:



A och *F* äro med hvarandra besläktade i femte led eller grad, *B* och *E* i tredje o. s. v.

Ett kapitel af ganska stort intresse afhandlar bevis för genealogiska uppgifter, och uppräknar de olika slag af urkunder, som där-

vid finnas att åberopa, samt framställer den olika grad af trovärdighet, som hvarje sådan urkund kan anses förtjena. Bland urkunder framhållas särskildt porträtt, och förf. tror, att porträttforskningen är en bland de mest lönande grenarne af det genealogiska studiet. I tvifvelaktiga fall rörande faderskap, är det enligt förf:s åsigt säkraste beviset båda makarnes samstämmande, äfven af tredje person ej bestridda uppgift.

Efter redogörelse för åtskilliga genealogiska termer och benämningar äfvensom person- och familjenamn från romersk och tysk litteratur, öfvergår förf. till den del af arbetet, som handlar om *anträdet*. Läran härom göres till föremål för en synnerligen utförlig behandling, försedd med talrika exempel från furstliga och adliga ätter, redogörelse för s. k. anprof för inträde i äldre riddarordnar o. s. v. Hvad som synes mig vara af särskildt intresse äfven för vår svenska släktforskning och väl värdt att praktiskt tillämpas, är förf:s förslag till sifferbeteckning af personerna i ett anträd. Därvid iakttages, att alltid mannens namn skrives före hustruns. Man betecknar då generationsraderna efter det i hvarje rad innehållna antalet anor, så att rad 1 betecknas med 2, rad 2 med 4, rad 3 med 8, rad 4 med 16 o. s. v. Hvarje person i raden erhåller ett ordningstal, n:o 1, n:o 2 o. s. v. Radtalen skrivas som täljare, ordningstalen inom raden såsom nämnare. $\frac{x6}{5}$ betyder således den femte personen inom raden af sexton anor, $\frac{32}{7}$ den sjunde inom raden af trettio två anor o. s. v. Detta betecknings-sätt medför stora fördelar, i det att icke blott hvarje bland anorna förekommande person blir säkert betecknad, utan man äfven kan ur ett gifvet tal samtidigt hemta åtskilliga viktiga upplysningar om anornas inbördes förhållande, utan att behöfva hafva ett fullständigt utarbetadt anträd till hands.

1) Man ser genast, om »anan» — hvilken form enligt svenska akademis ordbok *kan* användas — är manlig eller kvinlig. Alla manliga anor hafva udda, alla kvinliga jämnt ordningstal (nämnare). $\frac{8}{2}$, $\frac{8}{3}$, $\frac{x6}{7}$, $\frac{32}{11}$ o. s. v. äro män; $\frac{8}{2}$, $\frac{8}{4}$, $\frac{x6}{8}$, o. s. v. äro kvinnor.

2) Man finner, hvilka anor äro makar. Om man har en kvinna, t. ex. $\frac{x6}{8}$, finnes hennes man vara den, hvars nämnare är minskad med 1, således $\frac{x6}{7}$, och omvänt, om mannen är t. ex. $\frac{x6}{3}$, måste hans hustru vara den, hvars nämnare är ökad med 1, således $\frac{x6}{4}$. Alltså: $\frac{4}{x}$ och $\frac{4}{2}$, $\frac{8}{5}$ och $\frac{8}{6}$ äro makar.

3) Det visar sig genast, om den betecknade personen hör till anträdets egares förfäder på fäderne eller på moderne. För sådant ändamål tager man hälften af täljaren, medan man lemnar nämnaren oförändrad. Om halfva täljaren är större än eller lika med nämnaren, tillhör anan fädernet; är halfva täljaren mindre än nämnaren, tillhör anan modernet. Exempel: Anan $\frac{8}{2}$ gifver genom täljarens delning $\frac{4}{2}$ och tillhör därför fädernet. Anorna $\frac{x6}{x}$ till och med $\frac{x6}{8}$ tillhöra fädernet, $\frac{x6}{9}$ — $\frac{xx}{66}$ modernet.

4) Äfven anornas genealogiska ordning inom anträdet låter sig påvisas. Man ser, huruvida den gifna anan med sin hustru eller man genom en son eller en dotter har bidragit till anträdets egares födelse. För detta ändamål dividerar man såväl täljaren som nämnaren med 2; hvarvid dock märkes, att, om en manlig ana föreligger, nämnaren först måste höjas med 1. Exempel: Anan $\frac{16}{12}$ gifver, dividerad med 2, $\frac{8}{6}$, och är således i anträdet representerad genom en dotter. Det samma gäller naturligen om hennes man $\frac{16}{12}$. Vi vilja fullfölja detta exempel. Mannen till $\frac{8}{6}$ är $\frac{8}{5}$; bådas barn $\frac{4}{3}$ är nu en son. Han är morfar till anträdets egare, ty han har med sin hustru $\frac{4}{4}$ födt $\frac{2}{2}$, som är den sistföddes moder.

5) För att finna föräldrarne till en å anträdet upptagen person, har man att multiplicera täljaren och nämnaren med 2 och sedan subtrahera 1 från nämnaren. Exempel: föräldrarne till $\frac{2}{2}$ äro $\frac{4}{2}$ och $\frac{4}{3}$, till $\frac{8}{5}$ äro $\frac{16}{10}$ och $\frac{16}{9}$.

Dessa räkningar äro så enkla, att ett verkligt utförande af ett anträd i schema knappast vidare är nödvändigt, utan man kunde, säger förf., vid utforskande af ett anträd direkt upplägga en sedel- eller lappkatalog, i hvilken hvarje lapp hade sin på ofvan nämnda sätt anordnade sifferbeteckning.

En ganska utförlig behandling egnas frågan om *anförlust*, hvarmed menas det förhållande, att samma äkta par eller samma person kan två eller flere gånger i ett anträd förekomma såsom stamföräldrar, stamfader eller stammoder till en och samma person. Antalet anor i samma generationsled kan härigenom blifva väsentligen mindre än det regelmässiga antalet 8, 16, 32 o. s. v. Förf:s utredning af anförlustens sociala betydelse är ganska lärorik, i det att han påvisar, hurusom anförlusten betingas af jämnbördighetslagar, äktenskap mellan släktingar, befolkningens mindre rörlighet, trånga statsgränser, noga bevarad nationalitet, stark nationalkänsla, enhet i religion m. m. Å andra sidan minskas anförlusten genom ökad känsla af jämlikhet mellan olika samhällsklasser, de företrädesvis i katolska länder talrika, af kyrkan uppställda äktenskapshindren, fri ut- och invandringsrätt samt blandning af folk, stammar och raser. Förf, som med en historikers blick granskar dessa nu antydda förhållanden, finner, att det gifves ett i menniskonaturen grundadt sträfvande att minska mängden af anor. Lagen om det likartades och jämnbördigas attraktion kan visserligen tidtals och i ringare mån blifva åsidosatt, men är i det hela outrotlig; ty »kärleken triffes bäst vid anförlust och jämnbördighet».

För förf. framstår den känsla af pietet mot gångna slakten, hvilken tager uttryck i forskningen efter anor, såsom synnerligen lofvärd, och han kallar den »en art af religion, åt hvilken man ej upprättar tempel och altaren, men emot hvilken det socialistiska frisinnet förgäfvets skall löpa till storms, emedan den är grundad i blodet».

Den tredje och sista delen af arbetet handlar om *fortplantnings- och ärftlighetsproblemen*, d. v. s. genealogien ur naturvetenskaplig syn-

punkt. Framställningen utmärker sig för mycken lärdom, och innehåller uttalanden af en mängd författare, belysta af exempel från åtskilliga furstliga familjer. Några bestämda regler för ärfthigheten kunna icke uppställas; dock tror man sig, säger förf., hafva funnit, att vissa för en familj framträdande egenskaper företrädesvis äro att härleda från förfäder å manssidan. Bevisen härför liksom för öfrigt hela framställningen i denna del anbefallas såsom ett särdeles intresseväckande studium.

De sista betraktelserna egnas åt släktens uppblomstring och utslöcknande och andra, starkare släktens uppkomst. »Uti alltjämt nya, men alltid på något sätt med hvarandra förbundna generationer uppträder menskligheten uti historien, liksom hafvets vågor alltid såsom samma salta vatten slå mot stranden; men inom denna likartade massa finnas särskilda afdelningar, hvilkas individuella lif lemnar ett visst utrymme för fri utveckling». Att iakttaga detta, hörer i första rummet till genealogiens stora uppgifter.

J. W.

Frågor och svar.

Frågor.

15. Kongl. Rådet Grefve Erik Lindschöld var i sitt första äktenskap förenad med Greta Jonsdotter, en förmögen bonddotter från Eldslösa i närheten af Skeninge. Makarne ingingo äktenskap 1657 och hustrun dog under utrikes resa redan 1659, efterlemnande en son, hvilken uppfostrades hos sina modernefränder och blef bonde. Uti Biografiskt Lexicon Nya Följden, sidan 301, uppgifves, att afkomlingar till denne son i oafbrutet nedstigande led på manssidan skulle ännu lefva och blomstra i Östergötland, medan åter Lindschölds grefliga ätt, såvidt den stammade från hans andra gifte, för mer än halftannat sekel utslöcknat.

Hvilka äro Lindschölds nu lefvande descendenter, som kunna göra anspråk på hans namn och grefvetitel?

A. D.

16. Hvar finnes Majoren Gabriel Gyllenståhls porträtt? Denne afled 1705, hvadan hans bild bör vara målad af Ehrenstrahl eller M. Mijtens d. ä. Porträttets sista, af mig med säkerhet kända egare var Gyllenståhls dotterdotter, Enkefru Eva Catharina Lindsfelt, född Du Rietz, hvilken dog på sin egendom Stora

Tirserums säteri i Södra Östergötland den 1 Januari 1784. Derefter har antagligen porträttet förblifvit kvar på nämnda egendom under hennes båda ogifta systrars lifstid. Den sista af dessa afled 1799.

Axel Durling.

17. Kan någon lemna upplysning om och hvarest porträtt finnas af nedanstående:

von Ascheberg, Christian Ludvig, v., grefve (född 1662, Anrep). Chef för Riksenkedrotn. lifreg:te t. häst.

^{27/8} 1674—^{17/4} 1693.

Douglas, Gustaf, grefve (född 1648. Anrep tab. 2). Chef för Skåne—Bohus läns Dragonreg:te.

^{31/7} 1677—^{3/12} 1679.

Haij, Eric, frih. (född 1774. Anrep tab. 4). Chef för Bohus läns reg:te.

^{18/12} 1810—^{3/2} 1821.

Tranefelt, Jan Verner (född 1730. Anrep tab. 7). Chef för Bohus läns Dragonreg:te.

^{9/5} 1781—^{3/10} 1790.

Wallenstjerna, Samuel (född 1674. Anrep tab. 13). Chef för Riksenkedrotn. lifreg:te t. häst.

^{14/6} 1716—1720.

I. D.

18. Kan upplysning lemnas om Fabrikören *Petter Rudbecks* i Alingsås härstamning. Han var född 1712 och dog 1772, efterlemnande bland andra barn Borgmästaren i Norrtelge Per Gabriel Rudbeck. (Se Svenska Ättartal 1891, sid. 367.)

J. G. R.

19. Är porträtt känt af *Olof Rudbeck*, född 1751, † 1777, författare till bl. a. *Boråsiaden*?

J. G. R.

20. »Hvem var den Häradshöfding *J. Lagerberg*, som i en d. 19 Sept. 1710 till K. M:t inkommen skrift anhåller om tjenstledighet från förrättande af årets hösteting i Wadstena län och hvilken år 1708 var curator ad litem för fröken Beata Charlotta Crusebjörn? Efter all sannolikhet tillhörde han ej ätten Lagerberg N:o 1112.

S. P:n L.

21. Är något närmare känt om den i frågan n:r 13 omnämnde Harald Eriksson Körnings hustru, som enligt Anreps Sv. Ad. Ättartaflor hette Märta Pedersdotter Luthe?

F. L.

22. *Suvorovs svenska förfäder.* I Nordisk Familjebok uppgifves att den ryktbare ryske fältherren greve *Suvorov-Rymnikski*, furst *Halijski* »härstammar från en till Ryssland inflyttad svensk».

Hvad hette denne svenske stamfader till Suvorov, när lefde han, hvad är eljest känt om honom och hans familj?

F. L.

23. *Pusjkins svenska anor.* I Stockholms Dagblad för den 11 juni förlidet år läses en uppsats med titeln »Svenska anor för Puschkin», däri det framställes den förmodan, att P:s morfarsmor *Christina von Sjöberg* från Reval (gift med negern general *Hannibal*) var svenska samt dotter af kaptenen vid Vestmanlands regemente *Mathias Sjöberg* af svenska adliga ätten n:r 797, hvilken blef i oktober 1709 »kommenderad med 217 man ryska fångar till Stockholm, lemnade allt sitt gods kvar i Riga, hvilket emellertid vid stadens öfvergång blef alldeles förskingradt» (Anreps Ättartaflor). Han omtalas ej ha blifvit gift af Anrep, men ifrågavarande uppsats förf:re förmodar, att sådant skett och att nämnda Christina von Sjöberg varit frukten af detta äktenskap och efter Rigas eröfring af ryssarne kommit till Reval. Det välbekanta förhållandet påpekas, att de svenska riddarhusgenealogierna äro mycket ofullständiga rörande svensk adel i Östersjöprovinserna.

Finnas några fakta, som kunna bestyrka ofvannämnda intressanta förmodan?

F. L.

24. Äro porträtt kända af *Axel Ehrenreich Gustaf Broberger*, f. 1772, † 1846. Sek.-chef för Lifgardet till häst 1822; samt *Carl Reinhold Ugglä*, f. 1754, † 1809. Sek.-chef för samma regemente 1796.

H.

Svar.

4. Svar på frågan n:r 5. De i Anrep: släkten v. Olthoff tab. 3 nämnda Gustafva och Charlotta torde varit samma person och identisk med k. hofpredikanten, prosten och kyrkoherden Johan Georg Krooks maka *Gustafva Charlotta Elisabeth von Olthoff*, hvilken — enligt annons i Öresunds-Posten 27/4 1852 — † i Qvidinge 25/4 1852, 77½ år.

Th. J:n.

5. Porträtt af den i frågan n:r 7 omtalade amiralen greve Sparre finnes på Torpa i Västergötland, der sannolikt äfven porträtt finnes af hans hustru.

A. E.

6. Med anledning af frågan n:r 12 vill undertecknad framställa en förmodan, att den där omtalade språkmästaren N. N. *Wellingk*, hvilken påtagligen icke varit af den introducerade frih. ätten *Wellingk*, tillhört den på svenska Riddarhuset icke intagna gren af samma familj, hvilken med öfverstelöjtnanten vid finska kavalleriet *Adolf Axel Wellingk* (f. 1625 † 1672), sannolikt vid midten af 1600-talet, inkom till Sverige. Han bodde på Breviksnäs i Gryts s:n af Östergötland, hvilken gård han bekom med sin hustru, Hebbla Drake (f. 1637 † 1707), dotter af landshöfdingen Hans Drake till Hagelsrum och Elin Jönsdotter Snakenborg (Bååt). Makarne hade många barn, af hvilka en son, öfverstelöjtnanten J. A. *Wellingk*, efter dem egde Breviksnäs (som från honom gick till ätten Rydingsvärd). Bl. a. på grund af hans giftermål torde man kunna antaga, att *Adolf Axel Wellingk* förvärfvat adliga privilegier för sig och sina efterkommande här i landet (ätten polsk adel sedan 1580), hvadan upplysningar om dem torde kunna erhållas i Göta Hofrätts arkiv; säkerligen ock i Gryts församlings ministerialböcker, på Breviksnäs samt Banérgodset Ekenäs, förr tillhörigt Ad. A. *Wellingks* brors son, kongl. rådet grefve Mauritz *Wellingk*. (På Ekenäs har funnits och finnes kanske ännu en större volym genealogiska tabeller, uppsatta af *Adolf Axel Wellingk* och bl. a. berörande hans hustrus släkt.) Har den ifrågavarande språkmästaren tillhört denna gren af ätten, torde han varit en sonson eller sonsons son af Ad. Ax. *Wellingk*. — I sammanhang härmed må anmärkas, att den i Tidskriftens 2. häfte sid. 103 omnämnde *Gotthard Johan Wellingk*, hvilken 1770 med familj flyttade till Frösön i Jämtland, säkerligen ock varit en ättling af Ad. Ax. *Wellingk*. Ett indicium härför synes ligga däri, att en af den förres söner bar namn efter sin ascendent, Hans Drake. — Intressant skulle vara att veta, huruvida ätten fortlevver.

Fredrik Drake.

Smärre biografiska meddelanden.

I supplementet, Del II, till Nordisk familjebok spalten 2357 meddelas som rättelse, att *Olof Granberg* icke aflagt studentexamen, men enligt »Skånska nationen vid Lunds universitet 1833—1883» af C. Sjöström (Lund 1885) sid. 197 blef G. student i Lund 1879.

—r.

von Kantzow.¹ Redan så tidigt som år 1282 ^{30/11} förekommer namnet i ett fördrag mellan markgrevarne Otto och Conrad af Bran-

¹ Friherre J. A. Kantzow meddelar följande tillägg till uppsatsen om ätten von Kantzow i denna tidskrifts 1:a häfte.

denburg samt den 1235 grundade staden Prenzlau i Uckermark. Antagligen härstammar den i ofvannämnda fördrag omnämnde Conrad Kantzow i Prenzlau från den i Uckermarkska Pommerska gränsen i Meklenburg uråldriga byn Kantzow. Familjenamnet har under olika tider skrivits med K och med C, med och utan t. Under 16 århundradet förekomma personer med namnet Kantzow äfven i staden Greifswald. Utom här nedan omtalade Hans Kantzow finner man derstädes under åren 1565—1584 en Brandt Kantzow, men dennes samband med ifrågavarande släkt är lika litet bevisadt, som med den kände pommerska historieskrifvaren Thomas Kantzow. Denne senare, som 1526 ¹⁰/₄ immatrikulerades vid universitetet i Rostock med tillägget Sundensis, hvilket antyder hans härkomst från staden Stralsund, blef sedermera de pommerska hertigarnes sekreterare och afled 1542 ²⁵/₉ i Stettin. Ifrån Erdmann Kantzow i Prenzlau skall äfven härstamma en ännu i Tyskland lefvande släkt, hvarmed den från Hans Kantzow kommande linien icke heller har känt samband. (Se vidare nämnda uppsats sid. 38 rad 19.)

Hans (von) Kantzow var enligt Dinnies Stemmata, först öfverstelöjtnant i kejserlig tjänst, sedermera adlad af kejsaren etc. etc. (Se vidare nämnda uppsats sid. 38 rad. 27.)

Svenska Autograf-Sällskapet.

Sedan föregående häfte af Personhistorisk Tidskrift utkom hafva följande personer blifvit kallade till ledamöter af Svenska Autograf-Sällskapet, som sålunda nu räknar en hedersledamot, 218 ledamöter, deraf 10 ständiga, samt 9 korresponderande ledamöter.

Alströmer, A., Friherre, Kansliråd.
von Arbin, G. E., Hofrättsnotarie. Kristianstad.
Bildt, C., Friherre, Envoyé. Rom.*
Brahe, N., Grefve, Öfverstekammarjunkare.
Burenstam, C., Minister. Tjelfvesta.
Cederström, B. C., Friherre, Assessor. Kristianstad.
Cederström, Rudolf, Friherre. Upsala.
Dahl, J. I., Löjtnant.

Djurklou, N. G., Friherre, Kammarherre. Örebro.
Ehrensvärd, G., Grefve, Ryttmästare. Marsvinsholm.
Erlandsson, P., Kontorschef. Göteborg.
von Essen, F., Friherre, Riksmarskalk. Excellens.
Gyllenstierna, N., Friherre, Hofjagmästare. Kräpperup.
Hansen, H. J., Lärare vid Tøxens Realskole i Danmark. Kjöge.

* Ständig ledamot.

Holm, C. T., Grosshandlare.
Holtermann, O., Ryttmästare. *
Lagerfelt, F., Friherre, Kammarherre.
Lamm, H., Grosshandlare.
Leijonhufvud, G. C:son, Friherre, Ammannuens.
Lewenhaupt, C., Grefve, f. v. Minister för utrikes ärendena, Envoyé. London.
Lindhult, A., Juris Kandidat. Alingsås.
Manderström, C., Friherre, Godsegare. Dufveholm.
Oldberg, E. O. M., Kommendör.
Oldberg, G. A., Kapten.
Peterzens, A. F. R., v. Häradshöfding.
Peyron, G., Ryttmästare. Helsingborg.
Piper, Ebba, Grefvinna, f. von Haffner. Söfdeborg.
Piper, Emelie, Fröken. Löfsta.
Planting-Gyllenbåga, G. H. V., Kapten. Karlberg.
Raab, C., Friherre, Kapten.

Rehbinder, H., Friherre, Kommerseråd.
von Rosen, Fr., Grefve, Kammarherre. Hedenlunda.
von Rosen, Gustaf, T. A., Grefve, Kammarjunkare.
Ruuth, M., Grefve, Generallotsdirektör. Saltsjöbaden.
Skogman, C., e. o. Hofrättsnotarie.
Sondén, M., Professor.
Törnell, O., Auditör.
Wachtmeister, G., Grefve, Ryttmästare. Knutstorp.
Wachtmeister, H., Grefve, Kabinettskammarherre. Årup.
Weidling, H., Kammarkrifvare. Göteborg.
Willers, W., Kamrerare.
Wrangel, Fr., Friherre, Kabinettskammarherre. Ellinge.
Åkerhielm, N. G. S. Friherre, f. v. Statsminister.

De af sällskapet ledamöter, för hvilka annorlunda ej uppgifves, bo i Stockholm.

* Ständig ledamot.

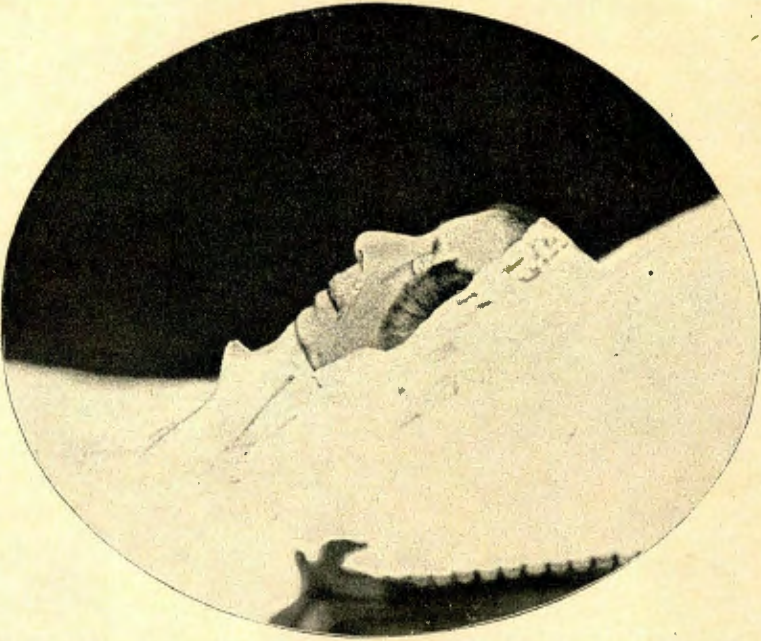
Desiderata.

Såväl tryckta arbeten som manuskript af eller om och öfver medlemmar af ätten *Rudbeck* (Rudbeckius) önskar undertecknad genom köp eller byte förvärfva.

Särskildt önskas följande arbeten af Olof Rudbeck d. ä.:

1. Disp. anatom. de circulatione sangvinis, 4:o Arosiæ 1652 och 8:o Lugd. Bat. 1654.
2. Nova exerc. anatom. exhibens ductus hepaticos, 4:o Arosiæ 1653 och Lugd. Bat. 1654.
3. Hortus Upsaliensis Academiæ, 12:o Ups. 1666.
4. Deliciæ vallis Jacobææ, 12:o Ups. 1666.
5. Atlantican, del I, tredje uppl. (igenkännes bl. a. på att myntet sid. 711 blifvit bakvändt samt att kransen med pennan och svärdet å sista sidan är nära 3 centimeter mindre i diameter än i första uppl.).
6. De af O. R. utg. sagor in folio.

Joh. G. Rudbeck,
 frih.; vice häradshöfding,
 adr. Stockholm.



N:R 4. H. M. DROTTNING DESIDERIA.

(FOTOGRAFI TAGEN EFTER DÖDEN.)



N:R 5. GREFVINNAN AURORA BRAHE, FÖDD KOSKULL.

MINIATYR AF AUGUSTIN, INFATTAD I GULDDOSA
TILLHÖRIG KAMMARHERREN FRIHERRE CONRAD FALKENBERG.



N:R 6. FRIHERRINNAN CHARLOTTA ELEONORA VON ESSEN,
FÖDD DE GEER TILL LEUFSTA.

(MINIATYR AF LAFRENSSEN D. Y., TILLH. GREVVINNAN E. WACHTMEISTER,
F. VON PLATEN.)



N:R 7. GREFVINNAN LOVISA MEYERFELT, FÖDD SPARRE.

(OLJEMÅLNING TILLH. GREFVINNAN STEPHANIE VON WEDEL.)



N:R 8. GREFVINNAN VARVARA SPRENGTFORTEN,
FÖDD SAMYTSKY.

(MINIATYR AF MOLINARI, TILLHÖRIG FÖRSTE KAMMARHERRE CELSING.)



N:r 9. GREFVINNAN CHARLOTTE WRANGEL TILL SAUSS,
FÖDD WACHTMEISTER TILL BJÖRKÖ.

(PASTELL AF LUNDBERG, TILLH. GODSEGAREN HARRY NORDENSKJÖLD Å FÅREBO.)

Meddelande.

Redaktionen af Personhistorisk Tidskrift har, med anledning af den till Svenska Autografsällskapets medlemmar utdelade monografien öfver adliga ätten Aminoff, fått mottaga välvilligt erkännande. Idén att sålunda sätta sällskapet medlemmar och för framtiden äfven abonnenter på tidskriften i tillfälle, att såsom bilaga till Personhistorisk Tidskrift, i den mån der omständigheterna det medgifva, erhålla liknande arbeten öfver andra slägter, har rönt lifligt erkännande, och från olika håll hafva ingått förfrågningar angående de villkor, hvilka af redaktionen skulle uppställas, i händelse någon önskade, att genom redaktionens försorg få en liknande släktmonografi befordrad till trycket.

Till svar härå har red. äran meddela:

1:o. Manuskriptet bör, så vidt möjligt, vara fullständigt utarbetadt. — 2:o. Den, som önskar få ett sådant manuskript tryckt i ungefärlig öfverensstämmelse med Aminoffska släktens monografi, erlägger 6 kronor 50 öre för hvarje trycksida samt erhåller 100 exemplar af boken. — 3:o. Redaktionen åtager sig sjelfva korrekturläsningen samt ombestyr tryckning, utstyrsel m. m. och får disponera öfver den återstående upplagan, som utdelas till Autografsällskapets medlemmar samt till abonnenterna på Personhistorisk Tidskrift.

Red.

